Tuncer CÜCENOĞLU

TOPLU OYUNLARI 4

Che Guevara

×

Tiyatrocular

×

Ah Bir Yoksul Olsam

Mitos Boyut

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 324

Bu kitaptaki oyunların
Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından
ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları
yazarına aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oynanması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu eserden yararlanacak
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
yazarın temsilcisi olan
yayınevimize
başvurmaları zorunludur.

Yayın ve Oyun Hakları
© Copyright, TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2008

cucenoglutuncer@gmail.com
tcucenoglu@hotmail.com
www.tuncercucenoglu.com

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 324
Tuncer Cücenoğlu / Toplu Oyunları 4
1. Basım: Mart 2009

Baskı: Yeni Güven Matb.-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 567 69 20

TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Ağa Çırağı Sok. 7/2 Gümüşsuyu- Beyoğlu 34347 İstanbul
Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: mitosboyut@gmail.com - temyapim@yahoo.com
web: www.mitosboyut.net

Mitos-Boyut Yayınları • Oyun Dizisi 324

TUNCER CÜCENOĞLU

TOPLU OYUNLARI 4

CHE GUEVARA

Müzikal tragedya, 2 Bölüm

•

TİYATROCULAR

(Oyun İçinde Oyun)

Kara Güldürü, 2 Bölüm

•

AH BİR YOKSUL OLSAM

(Gog)

Kara Güldürü, 2 Bölüm

Mitos Boyut

İÇİNDEKİLER

En Üretken Oyun Yazarımız/ Ataol Behramoğlu, ... 5

Che Guevara,... 7

Cücenoğlu Che'yi Bizlerle,
Boy Aynasının Önünde Tanıştırıyor / Üstün Akmen... 62

Tiyatrocular,... 65

Tiyatrocular / Prof. Dr. Hülya Nutku,... 67

Ah Bir Yoksul Olsam,... 151

Cücenoğlu'ndan Bir Oyun Daha / Tamer Levent, 153

TUNCER CÜCENOĞLU: EN ÜRETKEN OYUN YAZARIMIZ

Ataol Behramoğlu

Tuncer Cücenoğlu, sayısı 20'yi aşan oyunlarıyla çağdaş tiyatromuzun kuşkusuz en üretken yaratıcılarından biri, belki de birincisidir. 1972'de, *Kördövüşü* ile başlayan serüven o günden bugüne geçen 37 yılda, 2007 yılında yazdığı *Che Guevara* ve 2008 ürünü son oyunu *Mustafam Kemalim* ile devam ediyor. Yaklaşık bir hesaplamayla, bu süre içinde her yıla bir oyun düşmese de iki yıla bir oyundan fazlası düşüyor. Bu olağanüstü bir rakamdır.

Tuncer Cücenoğlu'nun bütün oyunlarını görmüş ya da okumuş değilim. Fakat görüp okuduklarımın bende bıraktığı tiyatro tadı tartışmasızdır. Cücenoğlu gerçek bir tiyatro adamı, az rastlanır yeteneğe sahip bir oyun yazarlığı ustasıdır. Bunca çok ve sık ürün veren bir yazarın bütün oyunlarında aynı yazarlık düzeyini yakalaması beklenemez.

Fakat ben kendi payıma, gördüğüm ya da okuduğum oyunlarının hepsinde belli düzeyin üstündeki bir oyun yazarıyla karşılaştım.

Cücenoğlu her şeyden önce bir mizah ustasıdır. *Helikopter*'i, *Matruşka*'yı ya da *Şapka*'yı izlerken kimi sahnelerde kahkahadan kırılan izleyicilerden biri de bendim. Fakat değerli dostum Tuncer, bu sahneleri, sadece gülünçlük olsun, izleyici gülsün diye yazmamıştır.

Onun mizahında, **Gogol**'den **Aziz Nesin**'e evrensel değere sahip bütün mizah ustalarında olduğu gibi, insan zaaflarının altının çizilmesi ve toplumsal sakatlıkların gösterilmesi hedeflenmiştir. Kimi kez, yine büyük ustalarda olduğu gibi grotesk öğeler taşıyan bu mizah yeteneği, oyun yazarı olarak **Tuncer Cücenoğlu**'nun bana kalırsa başta gelen özelliklerinden biridir. Fakat onu hiç kuşkusuz bir tek bu özelliğiyle

tanımlayamayız. Böyle bir tanım tek başına çok eksik kalır.

Cücenoğlu bir gerilim yaratma ustasıdır. Birçok oyununda tanık olabileceğimiz bu özelliği, *Çığ*'da denebilir ki en üst noktadadır. Bu oyununun, birçok başka oyunu gibi, başka ülkelerin sahnelerinde de büyük başarı kazanarak çağdaş dünya tiyatro repertuarında yer almış olması rastlantı değildir.

Cücenoğlu halk yaşamını yakından tanıyan, izleyen ve irdeleyen bir yaratıcıdır. Benim izleyebildiğim oyunları içinde, *Kadıncıklar* bu özelliğinin seçkin bir örneğidir. Bürokrasi saçmalığının keskin gözlemcisi ve acımasız eleştirmenidir. Bu özelliğine örnek olarak yine görebildiğim oyunlarından Dosya'yı gösterebilirim. Çalışkan bir araştırmacı olarak belgeselle kurgusalın usta harmanlayıcısıdır Örnek mi? *Neyzen Tevfik, Sabahattin Ali'yi Kim Öldürdü, Che Guevara, Mustafam Kemalim.*

Tuncer Cücenoğlu, arkadaşlığıyla onur duyduğum yakın bir dostumdur. Oyunları, sessiz sedasız, dünya sahnelerinde çağdaş Türk tiyatrosunu başarıyla temsil ediyor. "Sessiz sedasız..." Çünkü onun dünya sahnelerinde kazandığı başarılar kendi ülkesinde ne yazık ki gereğince yankı bulmuyor. Bu, değerli dostumun sınırsız alçak gönüllülüğüyle olduğu kadar ülkemizin değer bilmezliğiyle de ilgili. Fakat bu alçak gönüllülük ona yakışıyor.

Tuncer Cücenoğlu halkının yazarıdır. Onda sanatçı kasıntısından eser bulamazsınız. Bunca üretken olabilmesinin gizlerinden biri de belki budur. Nefes alıp verir gibi bir doğallıkla yazıyor oyunlarını. Gösterişe prim vermeksizin, ün tutkusuna kapılmaksızın. Daha doğru, daha güzel bir insanlığı, daha mutlu bir Türkiye'yi özlüyor. Buna karşın "didaktik" olmamayı da başarabiliyor. O asık yüzlü değil, iyi kalpli bir öğretmen gibidir. Güldürerek, şaşırtarak, sevindirerek, sorular sordurarak, nasıl daha doğru dürüst insan olunabileceği konusunda düşünmemizi sağlayan...

İstanbul, 27 Ocak 2009

Genç yaşında kaybettiğim Sevgili Kardeşim
Dr. Alper CÜCENOĞLU'*na...*

TUNCER CÜCENOĞLU

CHE GUEVARA

Müzikal tragedya, 2 Bölüm

KİŞİLER

BABA ERNESTO : İnşaat mühendisi. Sürekli iş kurup batıran, alacaklılardan kurtulmak için sık sık kent değiştiren, delidolu, içkici biri.

CELİA : Anne. Kısa saçlı, sigara içen, çevresinde herkesin önünde ilk kez bacak bacak üstüne atan bir kadın. Katolik. Buenos Aires'teki feminist eylemin de öncülerinden.

ANA : Che'nin anneannesi. Sığıntı gibi değil, nerdeyse ailenin reisi...

ERNESTO CHE GUEVARA

GENÇ KIZ : Buenos Aires'teki akrabalarının kızı.

KOMŞULARDAN BİRİ

KOMŞULARDAN BİR BAŞKASI

KADIN

RAHİP

DOKTOR

HİLDA : Che'nin önce sevgilisi, sonra karısı olan Perulu, çekik gözlü kadın. Aslında Che'yi Che yapan kadın.

FİDEL CASTRO

RAUL CASTRO : Fidel'in erkek kardeşi.

MARİA-ANTOİNA: Kübalı çok hoş bir kadın.

MEKSİKALI : Maria'nın kocası.

ALEİDA : Che'nin ikinci karısı.

TANYA

AMERİKALI : Küba'dan sınır dışı edilen bir CIA ajanı.

ASTSUBAY

ÜST RÜTBELİ SUBAY

GERİLLALAR-ASKERLER - KORO - HALK

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖN OYUN

Bir ilkokul dersliği. Tam karşıda bir karatahta. Bir sandalyede, odanın tam ortasında oturmaktadır Che. Elleri bağlıdır ve yaralı bacaklarından kan sızmaktadır. Astsubay girer. Silahını doğrultur Che'ye. Işıklar kararır birden. Birkaç el silah sesi duyulur. Işıklar yeniden aydınlandığında sahnenin karşısında Che'nin öldürülmüş hali dev bir ekranda yansımaktadır. Yerde ise Che yatmaktadır.

(İşçiler, köylüler, fahişeler, işsizler, kısacası halk girer sahneye)

Topal Karıncanın Şarkısı

Sordum topal karıncaya
Nereye gidersin böyle?
Kararlı ve azimlisin
Ancak bu yeter mi dersin?

(Hepsi dans ederler)

KORO

Yaşanılır bir dünya için
Hacca gitmektir amacım!
Emek bulsun değerini
Dondurma yesin çocuklar!

(Hepsi dans ederler)

HALK

Senin düşün hoş bir düştür
Ancak neye yarar, boştur!
Böyle gelmiş böyle gider
Nafiledir çabaların!

(Hepsi dans ederler)

KORO

Büyük çoğunluk hep susar
Beklerler pusuda sanki!
Yiğitleri gördükçe
Yürek mi dayanır buna?

(Hepsi dans ederler)

HALK

Görmektesin neticeyi
Buna rağmen gitmektesin!
Sonucunu bile bile
Ölümü mü seçmektesin?

(Hepsi dans ederler)

KORO

İmkânsızı istemektir
İnsanoğluna yakışan!
Batista adlı zalimler
Tepemizde bozacıdır!

Ölüm nereden ve nasıl
Gelirse gelsin bedenime!
Vız gelir bana, korkmam hiç!
Ölümsüzlük gerçek sonuç!

(Hepsi dans ederler)

HALK

İnanırız yazgımıza
Böyle öğrendik biz çünkü!
Alan razı, satan razı
Kalkan bacak buna razı!

Yaşamlarımız bitecek
Hem de berbat bir biçimde!
Yazık olmaz mı size?
Sizin gibi yiğitlere!

(Hepsi dans ederler)

KORO

Üzülmeyin bizim için
Bağlamaz gözyaşı bizi!
Önemli mi sonuç almak?
Niyetimiz hoştur bizim!

(Hepsi dans ederler)

Niyete bak, niyete sen
İşin aslı niyettedir!
Ulaşmaktır amacımız
Ulaşamazsak kime ne?

(Hepsi dans ederler)

Göle maya çalmakta iş,
Tutarsa doymaz mı herkes!
Kim ne derse desin bize,
Niyetimiz hoştur bizim!

(Hepsi de dans ederek çıkarlar.)

I

Ernesto Che Guevara'nın Doğumu

Che'nin ailesi; başta Baba Ernesto, Anneanne Ana ve Anne Celia bir taksiden inerler. Bir evin avlusuna girerler. Celia nerdeyse doğum yapacaktır. Ancak gene de yardımsız yürümektedir, dimdik.

BABA ERNESTO *(Kapıyı vurur eliyle hızlı hızlı)* Açın! Açın!

ANA *(Erkek gibi egemendir. Yeri göğü inletmektedir sanki sesi)* Nerde kaldınız? Avluda mı doğursun Celia?

CELİA *(Hiç alt yanını vermeyen bir görünümle)* Telaşa gerek yok... Daha zaman var.

(Kapı açılır. Genç bir kızdır kapıyı açan)

GENÇ KIZ Ernesto Amcaaa... Celia Teyzeeee... Anneanneeeeee...

ANA Bırak kızım töreni... Yol ver... Gel, sen yardım edeceksin bana. Yok mu annen baban evde?

GENÇ KIZ Çarşıya çıktılar, gelirler birazdan.

ANA Koş git içeriye, bir leğenle sıcak su hazırla.

(Genç Kız girer içeriye. Arkasından Ana, Celia'nın koluna girip içeriye sokar. Arkalarından Ernesto girmek ister)

ANA *(Sesi)* Sen kapıda bekle Ernesto.

(Ernesto kapının önünde bekler. Gürültüyü duyan kadınlı erkekli komşular gelmeye başlar avluya)

KADINLARDAN BİRİ Bu ne gürültü? Bir şey mi oldu?

ERNESTO Benim hanım doğum yapacak da...

KADINLARDAN BİR BAŞKASI Ebe var mı?

ERNESTO Karımın annesi anlar o işlerden. Şimdi de yanında zaten.

KADINLARDAN BİR BAŞKASI Olur mu öyle şey? *(Bir başka kadına)* Sen de anlarsın bu işlerden. Gir bakalım! *(Kadın girer içeriye)*

ERNESTO *(Arka cebinden bir cep kanyağı çıkarır. Kapağını açar, içer)* İçki alacağım bir yer var mı? Heyecanlandım, anlarsınız ya... *(Kadınlardan biri koşarak gider)* O niye kaçtı?

KADINLARDAN BİR BAŞKASI Onun adamı da içer senin gibi. Tedariklidir. Evi şuracıkta. Getirir şimdi, halden anlarız hepimiz. Buralı değilsiniz galiba?

ERNESTO Evet. Biz Rosario de la Fe'de kalıyoruz. Celia'nın doğum sancıları tuttuğunda bindik bir gemiye, Parana Irmağı'nı geçerek geldik buraya. Çünkü burada, Buenos Aires'te yapmak istedi doğumunu Celia. Merakınız giderilsin diye söylüyorum hanımlar. Bu evdekiler de bizim akrabalarımızdır.

KADINLARDAN BİRİ Adını söyle bakayım.

ERNESTO Ernesto Guevara.

KADINLARDAN BİRİ *(Böbürlenerek)* Söz ettiler senden. İnşaat mühendisi Ernesto. *(Garip bir şekilde güler)* He he he he heeee...

ERNESTO Doğru, inşaat mühendisiyim. Ama neden güldün böyle gevrek gevrek? Başka nelerden bahsettiler?

KADINLARDAN BİRİ Bir de... Bir de... Çok içtiğinden. Bir de çok iş kurup, sıkça battığından. Bir de, hep alacaklılardan kaçtığından, sık sık kent değiştirdiğinden... Bir de...

ERNESTO *(Yalancıktan)* Kes be! Konuşma artık! Neyim varsa dökmüşler ortaya. Ben bunlardan sormam mı hesabını bunun?

(Çoluk - çocuk, yaşlı - genç bir alay komşuyla girer avluya Kadın. Elinde 5-6 şişe vardır. Ernesto'nun önüne koyar şişeleri)

ERNESTO Bunların hepsi bana mı?

KADIN Sana...

ERNESTO Hepsini ben mi içeceğim? İki şişe yeterdi.

KADIN Bizim adam hepsini içer bir oturuşta. İki şişe getirirsem azımsayıp döver. Bizim adamın istediğini eksiksiz yapacaksın. Getir getir, götür götür, yat yat, kalk kalk, yürü yürü, al al, ver ver... Başka türlüsü olamaz bizde.

(Kadınlar kıkırdar)

ERNESTO Ama ben senin adamın değilim ki!

(Önce Ernesto, sonra diğer kadınlar gülerler espriye. Birden bir sessizlik olur. Kulaklar kapıdan gelecek sestedir. Ernesto bir yandan içerken, bir yandan da içeriye kulak kabartmaktadır. Komşular şarkı söyleyip dans ederler)

Merhaba!

Biraz sonra bir bebek
Hoş gelecek dünyaya!
Bir çığlıkla duyuracak
Merhabalar hepimize!

Bebek bebek gel artık,
At çığlığını, bekleme!
Kız mı yoksa erkek mi?
Yürek mi dayanır buna?

Babası mühendis Ernesto,
Anası, yiğit Celia...
Buenos Aires'te
Yapmak için doğumu...

Gemiye binip gelmişler
Başkentli olsun bebek!
İyi mi etmişler, kötü mü?
Görecekler yakında...

(Sessizlik. Bir süre sonra içerden bir bebek çığlığı duyulur. Ernesto kalkar yerinden, sallanarak yürür kapıya. Ana, kucağında bir bebekle görünür. Arkasından Genç Kız)

ANA Gel bakalım Ernesto, al gör yavrunu.

(Ernesto yavaş yavaş yürür, heyecanla alır bebeği kucağına. Gözü apış arasına kayar hemen)

ERNESTO *(Keyifle)* Çükü var! Hem de çükü var!

(Komşular kıkırdar)

CELİA *(Görünür, dimdik)* Evet bir oğlumuz oldu Ernesto.

(Bebeğe dokunur) Bunu biz yaptık. İkimiz...

(Sarılırlar)

KOMŞULAR

HOŞ GELDİN DÜNYAMIZA

Hoş geldin dünyamıza
Sefalar getirdin bize!
Haberin yoktu oysa
Hoş buldun mu dünyamızı?

Açlık tokluk, gece gündüz,
Varlık yokluk, dayak zulüm,
Kadın olmak ayrı derttir
Alış da büyü, bunlara!

Cop, işkence, darağacı,
Sokaklarda kurşunlanma
Susuzluk yaman derttir
Alış da büyü bunlara!

Kuşpalazı ve boğmaca,
Kara çiçek ve sıtma,
İşsizlik ve iş kazası
Alış da büyü, bunlara!

Kalp krizi ve kanser
Yüksek tansiyon ve şeker
Astım ve daha nicesi
Alış da büyü, bunlara!

Karanlık bastığında
Ay ışığında parlayan
İsyan, ihanet ve zılgıt,
Alış da büyü, bunlara!

Masalları yılan olan,
Yılanlarıysa düşman,
Hoş mu buldun bilinmez?
Ama geldin, hoş geldin!

(Komşular ve herkes dans ederler)

II

Che'nin Vaftiz Töreni

Buenos Aires'te bir kilise...
Halk en temiz giysileriyle yerlerini almaktadır.

VAFTİZ

Buenos Aires'te
Kilisede yapılacak
Vaftiz töreni Che'nin
Gerçek adı konulacak.

Daldıracaklar suya üç kez
Ve rahip fısıldayacak
Baba adı gelenektir.
Adın Ernesto'dur senin

Herkes giymiş cicisini
Cabası yemek de var
Pahalıya da patladı
Vaftiz deyip geçmeyin siz.

Bugün bu bebek İsa'ya
İman etmiş olacak
Ve onun için yaşayacak
Çünkü yeniden doğdu o.

(Dualar ve şarkılar eşliğinde Che; Celia, Ernesto ve Ana tarafından içeriye alınır. Che yıkama taşının bulunduğu bölüme getirilir. Burada giysileri çıkarılır ve yıkanır. Che, baba ve annesinin kucağında üç kez vaftiz suyuna batırılır. Ya da başından aşağıya üç kez su dökülür)

RAHİP *(Bebeğin kulağına fısıldar)* Ernesto... Ernesto... Ernesto... *(Yüksek sesle)* Seni Peder, Oğul ve Kutsal Ruh adına vaftiz ediyorum.
(Bebeğin alnına, göğsüne, ayak tabanına ve avuç içlerine kutsal yağ sürülür. Bebek yeniden içeriye alınırken dua ve şarkılar sürer)

O, tanrının ulusuna
Kabul edilmiş bir bebek!
Çünkü o bir Hıristiyan,
Ailesi de öyledir!

Bundan böyle İsa için
O'na adadım hayatımı
Kötü yaşamımı bırakıp
Başlıyorum yenisine.

ERNESTO *(Şaşırmış gibi yaparak izleyicilere)* Ne zaman kötü bir yaşamı oldu bu çocuğun? Daha iki gün oldu doğalı.

ANA *(Sessizce)* Günaha girme Ernesto, kızdırma milleti!

İki mintanım varsa
Birini olmayanına.
Komşusu aç yatanın
İç huzuru olur mu?

(Ernesto ve ailesi konuklara pasta, çörek ve şerbet dağıtmakta ve konuklar dans etmekte)

III

Çocukluğumuz Belirler Yazgımızı

HALK *(Dans ederek şarkı söylerler)*

İNSANIN YAZGISI

İnsanın yazgısını
Ne belirler dersiniz?
Birden bire mi oluşur,
İnsan denen yüce varlık?

"Senin var, benim yok"lar,
Yaşanmış küçük anlar,
Hastalıklar, ölümler,
Depremler, su baskınları!

Yangınlar, yoksunluklar,
Savaşlar, katliamlar,
İnsanın yazgısını
Ne belirler dersiniz?

Sevgisizlik, ihanet,
Parasızlık, sefalet!
Birden bire mi oluşur,
İnsan denen yüce varlık?

İhtiraslar, tutkular,
Kıskançlıklar, hasetler,
Güzellikler, çirkinlikler,
Yazgının aslı, çocukluk!

(Celia kucağında Che ile nehirde yıkanmaktadır. Ana ve Ernesto nehir kıyısında oturmuş onları izlemekte. Ernesto fazladan arada bir kanyak şişesini dikmekte ağzına. Fonda, halk nehir kenarında piknik yapmakta)

CELİA *(Hem bebeği arada bir suya daldırmakta hem de)* Aman da kara gözlü Tete'm benim. Büyümüş de nehirde yıkanıyormuş. Şuna bakın hele! Ne akıllı bakıyor kara gözleriyle dünyaya. Harika bir bebeksin sen Tete!

ANA Celia! Çıkart o çocuğu sudan artık! Nerdeyse yarım saat olacak!

ERNESTO Bir şey olmaz benim aslanıma. Üstelik çükü de var! *(Bir fırt daha çeker)* İyi yıka oğlumu, iyi yıka. Büyüsün çabucak hem kendi, hem de çükü! Arjantin'in tüm kızları onu beklemekte çünkü. *(Kendi esprisine güler)*

ANA Ahlaksızlık etme Ernesto. Kötü yollara iteleme şimdiden çocuğu.

ERNESTO Kızlara gitmek iyi yoldur Ana.

ANA Zevzeklik edene kadar saklan. Şu ileridekiler alacaklıların değil mi senin?

ERNESTO *(Biraz da korkuyla bakar)* Hangileri?

(Ana kahkahayla güler. Che öksürmeye başlar)

ANA *(Ayağa kalkar)* Çıkart çocuğu sudan artık!

(Celia, Che'yi havluya sarıp kurulayarak gelir)

CELİA Su yuttu galiba!

ANA Sırtına vur.

(Halk şarkıyı sürdürür)

Çocukluktur belirleyen
İnsanın yazgısını!
Gerisi lafı güzaf,
Budur işin gerçeği!

(Halk dans ederken Celia kucağında bebeği ile Doktor'un önüne gelir. Ernesto ayakta beklemekte. Che'nin öksürüğü zaman zaman sürmekte)

CELİA *(Doktor muayene ederken)* Sizden önce bir doktora götürmüştük, bronşit olduğunu söyledi. Yazdığı ilaçları kullandık, ancak iyileşmedi.

DOKTOR *(Düşünür)* Kronik astım bronşit. Daha önce zatürree geçirmiş bu çocuk. *(Bir süre daha muayene eder)* Üzülerek söylüyorum, çocuğunuz astım.

(Halk şarkıyı sürdürür)

Çocukluktur belirleyen
İnsanın yazgısını!
Gerisi lafı güzaf,
Budur işin gerçeği!

(Che ağzı açık, ellerini deliler gibi sallayarak bir yatakta yatmakta ve nefes almaya çalışmakta. Açıkçası astım krizi geçirmektedir. Başucunda Celia, Ana ve Ernesto)

CELİA'NIN ŞARKISI

Kara kaşlı, kara gözlü,
Yavrum benim, bebeğim.
Kuşlar gibi çırpınıyor,
Yavrum benim, bebeğim!

Yavrum çığlık çığlığayken,
Yüreğimdir parçalanan,
Ana olmak başka bir şey,
Yavrum benim, bebeğim!

Anasının bir kuzusu,
Bitmez içimde sızısı,
Ne olur çırpınma böyle,
Yavrum benim, bebeğim.

Dokunuversem elimi,
Kalkıversen ayağa,
Yürüyüp koşsan kırlara,
Yavrum benim, bebeğim.

(Che'nin çırpınması sürer. Nefes almakta iyice zorlanıyor)

ANA'NIN ŞARKISI

Torunum benim torunum
Parçamın parçası torunum
Sen böyle kıvranırken
Nasıl huzur bulurum?

Senin acın, benim acım,
Senin çaban, benim çabam,
Gülerek kalk yerinden,
Dilerim tanrımdan bunu!

İçim sızım sızımdır,
Yaşamışlığım yeterdir,
Senin yerine beni,
Tanrı yapsın gereğini!

(Ernesto sarhoştur gene. Ancak alabildiğine duyarlı. Ellerini kaldırır gökyüzüne)

ERNESTO'NUN ŞARKISI

Ölmesin tanrım ölmesin,
Kara gözlü oğlum benim!
Suçum nedir yüce tanrım?
Acısını yavrum çeker!

Koşmayacak mı kızlara?
Tanımadan onları,
Toprağa mı girecek?
Ölmesin tanrım ölmesin!

Ölmesi gerekenler
Girsin kara toprağa!
Kara gözlü oğlum benim
Ölmesin tanrım ölmesin!

(Halk şarkıyı sürdürür)

Çocukluktur belirleyen
İnsanın yazgısını!
Gerisi lafı güzaf,
Budur işin gerçeği!

IV

Eve Zorunlu Kapanışın Çözümüdür Okumak! Ya da Yalnız Çocukluk Değil, Gençlik de Belirler İnsanın Yazgısını!

KORO

Cordoba'nın ilçesi
Alta Gracia'da
Yedi yaşına kadar
Che ve ailesi...

(İçeride Ana ve Che oynaşmakta)

CELİA Ernesto! Bırak zıkkımlanmayı da konuşalım biraz.

ERNESTO Karışma içkime be kadın! Engel değil konuşmamıza. Söyle bakalım.

CELİA Kulaklarını iyice aç da dinle öyleyse... Okula gitme yaşı geldi Tete'nin, farkında mısın? Sana söyledim sana!

ERNESTO O kadar büyüdü mü yahu?

CELİA Büyüdü, büyüdü. Burnunun ucunu bile görmüyorsun. Neyin farkındasın ki oğlunun farkında olasın? Baksana büyüdü, bahçe duvarını bile aşmadı altı yıldır.

Yaşıtlarına gelince, yazıldı hepsi de okula. Ya biz ne yapacağız? Anlıyor musun? Nasıl gidecek bu hastalıkla okula?

ERNESTO Çoktan buldum çözümü. Göndermeyeceğiz! Ama nasıl meşgul etmeli? Sıkılıyor çünkü. Satranç öğreteceğim ona.

CELİA Yalnızca satrançla olmaz, okumayı da ben öğreteyim.

ERNESTO *(Sevinir, bir fırt daha çeker şişeden)* Kitapları da ben alırım.

KORO

Celia'dan öğrendi Che
Okumayı zorunlu.
Satrancı da Ernesto'dan.
Okul nerdeyse evdedir.

CELİA *(Che'ye okumayı öğretiyor)* Tamam Tete tamam. Şimdi oku bakalım bu tümceleri. Korkma, güven kendine ve oku. Acele etmeden... Haydi.

CHE *(Tek tek okur)* Baba... bana... bal... al... Al... Tete... bu... bal... Doya... doya... ye...

CELİA Aferiiiin! Çok yaşasın benim Tete'm. Şimdi de şunu oku.

CHE *(Daha hızlı)* Baba bana at al... Al Tete bu at... Tete ata bak... Sür dağlara, dağlara... Atın ölümü arpadan olsun deyip de içme... Baban gibi olursun yoksa! Tete eve gel... Erken uyu erken uyan... Uyan Tete uyan... Tete ılık süt iç... Zil çaldı... Tete okula koş... Bayrak as...

CELİA Aferin benim Tete'me. Şimdi kocaman bir öpücüğü hak ettin işte.

(Sarılıp abartılı bir şekilde öper oğlunu)

KORO

Jul Verne'i okudu ilkin
Seksen günde devri-âlem

Deniz altından arza
Düş gücü sınırsız!

Alexandır Dumas
Pardayanlar, silahşörler,
Kahramanlar, serüvenler...
Düş gücü gelişiyor...

ERNESTO *(Che ile satranç oynuyor)* Satrancın esası Tete... *(Bir fırt çeker)* Attığın her adımın seni hangi tehlikelere götürdüğünün farkına varmaktır. Kuşkusuz bu, oyunu kurallarına uygun oynuyorsan geçerlidir. Diyeceksin ki bana, "Sen yaşamında uyguluyor musun bana öğrettiklerini?" Bak Tete... Babaların yaptıklarına boş vereceksin ama dediklerini yapacaksın. Çünkü uyguladıkları değilse de, kesinlikle doğrudur öğrettikleri.

KORO

Arada bir okulda,
Geneldeyse evdedir.
O da Celia gibi
Tehlikeden hoşlanır.

Baba bir golf sahası
İnşa etmekle meşgul.
Kazancın büyük kısmı
Astım ilaçlarına...

İspanya İç Savaşı'nda
Cumhuriyetçilerden
Yanadır Che ailesi...
Che bir silahşordur artık.

ERNESTO *(Che'ye silah atmayı öğretiyor)* Gez, göz, arpacık... Titrememeli el. Asıl tetiğe Tete, asıl! *(Che tetiği çekiyor, hedefteki tuğla uçuyor)* Bravo benim aslan oğluma!

KORO

Tek atışta parçalıyor
Tuğlaları sektirmeden.
Arada bir Decomeron,
Miguel de Cervantes.

Bir yıl sonra Naziler
Kan ve ateş üretirken
Accion Argentina üyesidir
Babası... Che gururlu!

Neruda ve Nazım Hikmet,
Steinbeck, Faulkner, Lorca,
Jose Marti ve Gandi,
Okuyor hep okuyor.

Gençlik de belirlemekte
İnsanın yazgısını!
Gerisi lafı güzaf,
Budur işin gerçeği!

(Halk dans eder)

Buenos Aires'te
Üniversitede
Mühendislik okuyor
Hem de çalışıyor otoyolda...

Patron çok memnun ondan
Çünkü rüşvet yemiyor!
Kazancı kitaplara!
Acı haber, Ana hasta!

(Ana, yatakta uyumakta. Başında Celia. Che telaşla girer içeriye. Annesiyle kucaklaşır)

CHE Nedir anne? Ne oldu anneanneme?

CELİA *(Sessiz olmasını işaret ederek dışarıya çıkartır onu)* Beyninde ur varmış. Bir yanı felç oldu. *(Sigara yakar)*

CHE Dağ gibi kadındı, inanmak istemiyorum.

CELİA Yaşam budur Tete. Doğar, büyür, yaşlanır ve ölürsün. Yaşlanmadan da ölebilir insan. Şanslı sayılır.

CHE Gerçeği kabullenmek güç gene de.

CELİA Üzülme!

CHE Yaşam bir dağa tırmanmak gibidir anne. Çıkış zordur. Yaşlandırır insanı. Ancak iniş çok kolaydır. Babam nerede?

CELİA Sızmıştır bir yerlerde.

CHE Gene kavga ediyor musunuz?

CELİA Arada bir, ancak eskisi kadar değil.

CHE Neden?

CELİA Kanıksadık.

CHE Yanlış eğitim görüyorum galiba! Mühendislik değil benim işim. Doktor olmalıyım.

CELİA Şimdi mi karar verdin?

CHE Evet.

CELİA Anneannen için mi?

CHE Hem onun... hem de sizin için.

(Ana'nın inlediği duyulur. Sessizce girerler yanına. Ana gülümser Che'yi görünce. Che ağlamamak için zor tutar kendini. Eline dokunur, yüzünde dolaştırır ellerini. Ana'nın gözünden yaşlar akmaktadır sessizce. Che ağladığının görülmemesi için başını çevirir. Ana hareketsiz kalır birden)

CELİA *(Elinden tutar Che'nin)* Gel!

(Kapının önüne çıkarlar Che ile annesi)

V

Bir Yandan Öğrencilik, Diğer Yandan Siyaset

KORO

Che Tıp öğrenimi görüyor artık.
Arjantin'deki politik yaşamla da ilgilenmeye başladı
Ve Radikal Parti'yle ilişki kurdu.
Öğrenci eylemleri ise vazgeçilmezidir.
Arkadaşı Alberto ile birlikte motosikletle Pasifik kıyılarını dolaştı.

(Arkadaşı Alberto ile birlikte kırık dökük bir motosikletle hareket ederler. Ailesi ve kalabalık bir grup, yolcu eder ikisini)

Peru'da Lepra Hastanesinde cüzamlıları tanıdı ve onlar için çalıştı...

(Alberto ile birlikte çalışmayan motosikleti bir bisiklet gibi taşımaktadırlar kan-ter içinde)

Kolombiya diktatörü Laureano Gomez'in adamları tarafından hapse atıldı.
Verdiği son sınavın ardından alerjiler üzerine yaptığı bir çalışmayla Buenos Aires Tıp Fakültesi'nden doktor unvanını aldı.
Bir arkadaşıyla birlikte Latin Amerika yolculuğuna çıktı.
Bolivya'da bir halk ayaklanmasıyla iktidara gelen Paz Estenssoro'nun uygulamaları için:

CHE Bunlar yerlilere, bite karşı DDT veriyor. Ama bu, bitin nedenine ilişkin daha özsel sorunu çözmeye yetme-

yecek. Nedenleri ortadan kaldırmazsanız sonuçları asla değiştiremezsiniz.

KORO

Guetamala'ya elinde Hükümet üyelerinden Juen Angel Nunez'e yazılmış bir tavsiye mektubu ile geldi ve bu ülkede sürgün olarak yaşayan Peru'lu Hilda Gaeda ile arıştı...

VI

Perulu Çekik Gözlü Hilda

(Bir Cafe. Kızlı erkekli gruplar masalarda... Derinlerden Latin müziği çalmakta. Bir masada da Che oturmakta. Kapıdan içeriye Hilda girer. Che bir an görür onu, çarpılmıştır adeta. Che Hilda'ya ısrarla bakmaktadır. Hilda dâ görür Che'yi. Bir süre bakar, sonra kaçırır gözlerini. Yeniden bakar. Bakışmaktadırlar ikisi de ve gözlerini hiç ayıramamaktadırlar birbirlerinden)

CHE *(Hilda'nın yanına gelir)* Merhaba.

HİLDA Merhaba. Siz olmalısınız tanışmaya geldiğim insan.

CHE *(Elini uzatır)* Ernesto Guevara, kısaca Ernesto. Nerden anladın?

HİLDA Çok yakışıklı olduğunu söylemişlerdi. *(Uzatır elini)* Hilda Gadea Acosta. Kısaca Hilda. Ama herkes La China der bana.

CHE Neden?

HİLDA Çekik gözlerimden dolayı.

(Hilda'nın elini bırakmadan masaya götürür. Oturtur. Artık çevrelerindeki ses yok olmuştur sanki)

CHE Nerelisin?

HİLDA Perulu.

CHE Nerde doğdun?

HİLDA Lima.

CHE Gözlerinden anlamalıydım bunu. Çok güzelsin.

HİLDA Teşekkür ederim. Çok yakışıklısın sen de.

CHE Neden bu ülkedesin?

HİLDA Diktatörlüğü reddettiğim için. Daha fazla boğulamazdım Lima'da. Ancak özlüyorum yurdumu. Peru'yu gördün mü?

CHE Bir arkadaşımla birlikte bir motosiklete atlayıp gezdik bütün güney Amerika'yı.

HİLDA Sevindim. Doktorsun...

CHE Evet. Bir hastanede çalışıyorum. Ancak yarım gün. Nerede kalıyorsun?

HİLDA Buraya çok yakın bir evde, sığınmacıların kaldığı bir apartmanda.

CHE Komşu sayılırız. Ben de bir pansiyonda kalıyorum. Hemen ilerde. Ancak oldukça yoksul bir pansiyondur.

HİLDA Siyasetle ilgileniyor musun?

CHE Neden sordun?

HİLDA Çok yakışıklısın da...

CHE Yakışıklı olanlar ilgilenemez mi siyasetle?

HİLDA İlgilenirler ama zaman bulabilirlerse...

CHE Ben zaman ayırabiliyorum. Guetamala Komünist Partisi üyesiyim. Ve sendikanın ücretsiz doktoruyum. Üstelik edebiyatı da seviyorum.

HİLDA Sevindim buna. Ben de seviyorum edebiyatı. Hangi yazarları okuyorsun?

CHE Salgari, Jules Verne, Alexandır Dumas, Dostoyevski, Tolstoy, Gorki, Neruda, Nazım... En önemlisi de Freud. O kadar çok ki... Hangisini sayayım? Elime ne geçerse okudum çocukluğumda. Şimdi de okumayı sür-

dürüyorum kuşkusuz.

HİLDA Yanlış duymadıysam "en önemlisi de Freud" dedin galiba?

CHE Evet öyledir...

HİLDA Neden?

CHE Çünkü cinsellik yaşamın temel öğesidir.

HİLDA Kuşkusuz cinsellik de önemlidir. Ama hiçbir zaman yaşamın temel öğesi değildir. Basit bir yaklaşım bu. Tüm bu kitapları okuduğuna sevindim gene de. Ancak şunu hiç çıkartma aklından; yalnızca edebiyat kısır bırakır insanı. "Dünya nereye gidiyor? İnsanlığın kurtuluşu için çare nedir? Kapitalizmin sonu ne zaman gelecek?" Bunları da araştırmalısın. Örneğin mülkiyetin kökenlerini öğrenmelisin. Marksizmi bilmiyorsan neye yarar bütün bunları okumuş olman? Kropotkin'in "Bir Devrimcinin Anıları"nı ve Mao'nun "Yeni Çin"ini de zaman yitirmeden okumalısın hemen. Bu kitapları verebilirim sana.

CHE Sevinirim... Hemen okumak isterim.

(Kalkarlar. Yürümektedirler. Arada bir durup konuşmayı sürdürmekteler... Bir apartmanın önüne gelirler)

HİLDA Nasıl olmalı sence kadın?

CHE Yani benim kadınım nasıl olmalı öyle mi? Kadın gibi kadın olmalı ilkin. Coşkulu olmalı, sınırsız... Sevgisi sınırsız... Düşleri olmalı sınırsız. Verici olmalı sınırsız. Cinselliği sınırsız. Elimle ayağımı, göğsümle dudağımı ve bedenimin her yerini aynı şehvetle öpebilmeli. Güvenilir olmalı. Sözünün eri ve dimdik. Gururlu olmalı, ancak bana değil. Arkamda, yanımda yöremde olmalı hep. En önemlisi de beynindeki zincirleri tümden kırmış olmalı. Yetinmeyi nimet bilmeli.

HİLDA *(Durur bir süre, düşünür)* Güzel!

CHE Peki ya senin için nasıl olmalı bir erkek?

HİLDA Yani benim erkeğim nasıl olmalı öyle mi? *(Düşünür)* Adam gibi adam olmalı ilkin. Coşkulu olmalı, sınırsız... Sevgisi sınırsız... Düşleri olmalı sınırsız. Verici olmalı sınırsız. Cinselliği sınırsız. Elimle ayağımı, göğsümle dudağımı ve bedenimin her yerini aynı şehvetle öpebilmeli. Güvenilir olmalı. Sözünün eri ve dimdik. Gururlu olmalı, ancak bana değil. Arkamda, yanımda yöremde olmalı hep. Beynindeki zincirleri tümden kırmış olmalı. Yetinmeyi nimet bilmeli. En önemlisi de dünyaya niçin geldiğinin farkında olmalı.

CHE *(Espri yapar gibi)* Öyleyse seninle evlenmemde hiçbir sakınca yok, üstelik sağlıklısın da.

HİLDA *(Gülerek)* Sözlerinin ciddi olup olmadığını anlamak için düşünmeliyim. Bunun için de zamana gereksinimim var. Seni tanımalıyım. Bekle beni... Sana kitap getireceğim.

CHE Ben de geleyim. Birlikte seçeriz.

HİLDA Hayır olmaz. Henüz yeni tanıştık.

(Hilda çıkar)

CHE

KADINIM

Aman tanrım, şaşkınım ben!
Nasıl bir kız Hilda böyle?
Nasıl da etkiledi beni,
Çekik gözlü bu bilmiş kız?

Kadınım olmalı benim,
Çekip çevirmeli beni,
Derleyip toparlamalı,
Kadınım olmalı benim!

Bir görüşte aşk derlerdi,
İnanmazdım ben kimseye,
Başıma geldi işte,
Kadınım benim kadınım!

Gözlerine vuruldum ben,
O gözler ki o gözler,
Yalnızca benimle değil,
Dünyayla da ilgilidir.

Kadınım olmalı benim,
Çekip çevirmeli beni,
Derleyip toparlamalı,
Kadınım benim kadınım.

(Hilda gelir. Elindeki kitapları uzatır Che'ye. Che alır. Kızı çeker kendine, öpmek ister. Hilda çevirir başını)

HİLDA Hayır!

(Hilda apartmana koşar. Geriye'ye dönüp Che'ye bakar. Che'nin mahzunluğu çeker onu. Yeniden koşarak gelir Che'nin yanına. Yanaklarından öper ve koşarak girer apartmana)

VII

Ateş Bacayı Sardı mı Ne?

KORO

Artık sık sık buluşuyorlar Che ile Hilda.

(Bir evde bir eğlence. Kızlı erkekli dans ediyor gençler)

CHE *(Çalınmakta olan tangonun farkına varır)* Dans edelim mi?

HİLDA Olur.

(Tango yapmaya başlarlar. Che ayakkabılarını, tıpkı paten yapar gibi kullanmaktadır)

HİLDA *(Çok hoşuna gider bu durum)* Çok hoş... Çok hoş...

(Sanki yalnızca ikisi varlar. Mutluluktan uçmaktalar adeta)

KORO

Okuyor Che okuyor hep,
Dur durak bilmeden okuyor!
Göçmenlerle buluşuyor,
Yanında hep Hilda var!

Moncada Kışlası'na
Baskın yapıyor Fidel!
Tutuklanmış Fidel'i
Adalılardan dinliyor!

Guetamala'da mayalar,
İnka ve Aztek soylular
Tarafını seçmiştir Che,
Salvador ve Honduras'ta!

İnsan insanın kurdudur,
Romantik belki de evet,
Moncada tutkudur artık
Kübalılarsa yoldaşı!

Kurtlarla dans başladı!
Hilda omuz başında,
Akıl hocası mı ne?
Hilda adlı bu bıdık kız?

Düşlerinde başkaldırı,
Mücadeleye katılmak!
Artık Che diyorlar ona,
Gezgin Hekim Ernesto'ya!

VIII

ASTIM KRİZİ

Che'nin kaldığı pansiyondaki odası... Her taraf kitaplar, dergiler... Nefes almakta güçlük çekmektedir Che. Daha fazla dayanamaz, kalkar yataktan. Adeta sürünür gibi oda kapısının önündeki telefona ulaşır. Bir numara çevirir.

CHE *(Zorlayarak konuşmaktadır)* Alo... Hilda'yla görüşmek istiyorum. Ben Ernesto... Rahatsızım biraz. Bekliyorum. *(Ahize elinde bekler bir süre. İyice zorlanmaktadır ancak)* Hilda... Evet benim sevgilim... Çok hastayım... Yatağa mıhlandım kaldım... Gelirsen sevinirim. *(Kapatır telefonu. Zorlukla kapı girişindeki kanepeye uzanır. Yüzü bembeyaz olmuştur. Tıpkı bir ölü gibi. Göğsünden hafif bir hırıltı çıkmaktadır yalnızca. Bir süre sonra telaşla girer içeriye Hilda)*

HİLDA Ne oldu sana? Ne oldu böyle Ernesto? *(Ne yapacağını şaşırmıştır. Elini tutup, yüzünü öpmeye başlar)* Yorma kendini, konuşma.

CHE *(Eliyle susmasını işaret eder. Kendini zorlasa da sakindir gene de)* Bana temiz bir enjektör getir. Başucumdaki masanın gözünden. Ampulü de al. Pamuk da al. Alkol de var.

(Hilda istenilenleri alır ve getirir. Che hafifçe doğrulur. Büyük bir soğukkanlılıkla iğneyi yapar kendine. Çünkü on yaşından bu yana yapmaktadır bu işi. Sonra kalkar. Hilda'nın kendisine yardımcı olmasını engelleyerek önce odaya sonra da yatağına yürür duvara dayanarak ve uzanır)

HİLDA *(Che'deki bu irade ve kararlılıktan etkilenmiştir)* Nasıl istersen öyle olsun Ernesto. Konuşma ve dinlen.

(Kapı açılır. Elinde bir tepsiyle Pansiyon Sahibesi girer içe-

riye. Oldukça yaşlı bir kadındır)

PANSİYON SAHİBESİ Sen Hilda olmalısın?

HİLDA Evet benim.

PANSİYON SAHİBESİ Çekik gözlü Hilda. Hep söz eder senden. Sürekli seni anlatır bize *(Bir yandan da tepsiyi devrilmeyecek şekilde Che'nin yanına yerleştirmektedir)* Yesin bunları. Zaten ne getirdim ki? Biraz pirinç, bir de elma. Elma yıkanmıştır. Kabuğuyla yesin. Arkadaşı gidecekti geçtiğimiz gece... İpin ucunu kaçırdılar. Sabaha kadar içtiler. Hastalığının nedeni bu. Ah bu gençler! Hiç bilmezler bedenlerinin değerini gençken. Bir de doktor olacak. Kendine bakmayan adam, nasıl bakar başkalarına. *(Dışarıya çıkarken)* Canımız bunlara emanet işte.

(Che o durumda bile hınzır hınzır gülmektedir kadının söylediklerine)

HİLDA *(Sinirlenmiştir Che'ye)* Bu ne sorumsuzluktur böyle? Sana yakışıyor mu bütün bunlar? Şu duruma düşecek adam mısın sen? Kendi değerini bilmiyorsun. Toplumun senden çok şeyler beklediğini asla unutma! Aman tanrım! Ben senin yerinde olsam bu duruma düşmektense, beynime bir kurşun sıkardım!

(Che zorlanarak da olsa gülmeyi sürdürmekte)

HİLDA *(İleri gittiğini anlar)* Haydi dinlen biraz. *(Git anlamında işaret ettiğini görerek)* Hayır! Hiçbir yere gitmeyeceğim. İyileşene kadar başucundayım. Gitmemi istiyorsan çabuk iyileş. Ve bir daha da asla ipin ucunu kaçırma! *(Sesi yumuşar iyice)* Sana âşık oluyorum galiba! *(Eline tutar)*

HİLDA

ÂŞIK OLUYORUM GALİBA

Âşık olmak bu galiba.
Sevdiğinin acısıyla,

Bütünleşmek dertleriyle.
Âşık olmak bu galiba.

Âşık olmak bu galiba.
Yalnızca onu düşünmek,
Uyurken bile onunla.
Âşık olmak bu galiba.

Bizimki başka olacak!
İki kişilik değildir,
Toplumsallıkla bezeli.
Âşık oluyorum galiba!

IX

Bir Kırılma Noktası Daha: Fidel'le Tanışma

Maria-Antonia'nın apartman dairesi. Loş bir ışık aydınlatıyor içeriyi. Soğuk bir kış gecesi. Saat yirmi üç suları. Maria-Antonia'nın Meksikalı kocası, Hilda ve Che, Fidel Castro ve kardeşi Raul'u beklemekteler. Hilda hamiledir.

MARİA ANTONİA Geciktiler.

MEKSİKALI Endişe etmene gerek yok karıcığım. Fidel önlemini almasını bilir.

MARİA Öyle deme... Her yer Batista'nın ajanlarıyla kaynıyor.

HİLDA Onları atlatmasını bilecek kadar zekidir.

CHE Bir an önce görmek istiyorum Fidel'i. Heyecanım ondandır.

MEKSİKALI Birer kadeh tekilaya ne dersiniz?

HİLDA *(Eliyle karnını işaret eder)* Bebek izin vermiyor. Hem bana, hem de babasına...

CHE Şu andaki tek isteğim bir an önce görmektir Fidel'i. Acaba o mu yoksa ben mi daha yakışıklıyım? Merakım bu yüzdendir.

(Zoraki gülümser Maria. Diğerleri kahkahalarla)

HİLDA Senin artık bilinçli bir devrimci olmayı başardığını sanıyordum. Demek ki boşa gitmiş bütün çabalarımız.

(Dışarıdan bir bağırtı duyulur. Atılan bir naradır. Tedirginice pencereye koşarlar)

MARİA *(Tedirgindir iyice)* Yalpalayarak geliyor bir adam.

(Dışarıdan bir nara sesi daha duyulur)

MEKSİKALI Bir sarhoş. Üstelik kısacık boylu. Herhalde tekilayı fazla kaçırdı. Endişelenme Maria, bu adam Fidel olamaz. Fidel bir basketbolcu kadar uzundur neredeyse.

CHE Pencerenin önünden ayrılsak iyi olacak.

(Yeniden yerlerine otururlar)

MEKSİKALI Kararlı mısınız birer kadeh içmemeye?

HİLDA Evet.

CHE Zorunlu. Çünkü içişleri bakanından izin çıkmıyor. Tutuklatır hepimizi yoksa.

(Tedirgin de olsa gülüşürler. Kapının zili çalınır. Maria kapıya yürürken Meksikalı ve Che silahlarını denetlerler)

MARİA *(Kapının gözünden bakıp açar)* Hoş geldin Fidel. Hoş geldin Raul.

(Fidel ve Raul girerler)

FİDEL Selam arkadaşlar!

RAUL Selam!

CHE Selam olsun Moncada kahramanına.

DİĞERLERİ Hoş geldiniz...

(Fidel Che'ye bakar)

FİDEL Che olmalısın!

CHE Benden daha yakışıklıymış. Geri alıyorum iddiamı.

FİDEL Bence sen daha yakışıklısın. *(Fidel ve Che içtenlikle*

el sıkışırlar) Kardeşim Raul...

HİLDA *(İkisinin de elini sıkarken)* Hilda.

MEKSİKALI Zaten tanıyoruz birbirimizi. Yeniden hoş geldiniz.

MARİA Geciktiniz. Merak ettik.

FİDEL *(Otururken)* Batista'nın adamları köşe başlarını tutmuşlardı gene. Onlarla köşe kapmaca oynamak oldukça zevkli oluyor. Ancak neye yarar ki dostlarımızı bekletmek zorunda kalıyoruz.

(Gülüşürler)

MEKSİKALI Birer kadeh tekilaya ne dersiniz?

FİDEL Soğuktan geldik. Reddedilebilir mi böyle bir öneri? Ne dersin Raul?

RAUL Evet ben de üşüyorum. Isınmak gerek. Üstelik biraz da açım.

CHE İçişleri bakanımız uygun görürlerse ben de üşümeye başladım.

HİLDA *(Yumuşamıştır)* Çok az olsun. Kadehin yarısı kadar.

CHE Buna da teşekkür Hilda.

(Meksikalı hazırlamıştır kadehleri, Maria dağıtır. Hilda kendisininkini kibarca reddeder)

FİDEL *(Ayağa kalkar)* Kadehimi daha yaşanılır bir dünya için kaldırıyorum.

DİĞERLERİ *(Hilda da boş bir kadehi kaldırarak)* Sağlık ve başarıya.

CHE Moncada kahramanının şerefine!

MARİA Küba'nın kurtuluşuna!

RAUL Güney Amerika halklarının özgürlüğüne.

FİDEL Ünü bütün Güney Amerika'da duyulmuş olan Che'ye.

DİĞERLERİ Che'ye!

(Otururlar)

FİDEL Bakın arkadaşlar! Sözü uzatmanın gereği yok. Amacımız, Güney Amerika halklarının emperyalizmin pençesinden bir an önce kurtarılmasıdır. *(Diğerleri, özellikle de Che özenle dinlemektedir Fidel'i)* Kuşkusuz öncelik kendi yurdumadır. Çünkü uygundur koşullar. *(Anlattıkları canlandırılmaktadır fonda)* Küba'da kerpiç kulübelerde yaşıyor insanlar. Kentlerde ve kırsalda, dört yüz bin aile, olağanüstü sağlıksız koşullarda, yani nüfusun yüzde doksanı bitlere bezeli çocuklarıyla üst üste bu kerpiç evlerde yaşam savaşımı veriyor. Kadınlarımızın ve genç kızlarımızın neredeyse yüzde yirmi beşi bir lokma ekmek için fahişelik yapıyor. Daha da ötesi Batista denen bir zalim, bu gerçeklerin değiştirilmemesi için halkın tepesine demir yumruğuyla vurmakta. Halkımızın büyük kesimi okuma yazmayı bile bilmiyor. Gençlerimiz ve aydınlarımız hapishanelerde her türlü kötü muamele ve işkencenin acılarıyla kıvranıp çile çekiyor. Hedefimiz bütün bu olumsuzlukları değiştirmektir. Önderlerimiz ise Bolivar ve Jose Marti. Çünkü o gelenekten geliyoruz biz.

CHE Nasıl olacak bu iş?

FİDEL *(Kararlı)* Savaş için donatılmış bir yatla çıkacağız Küba'ya ve yönetime el koyacağız. Ve alınyazısı gibi görünen bu kötü gerçeği değiştireceğiz! Ya özgür olacağız, ya da öleceğiz! Hem de en kısa zamanda! Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti doğal müttefikimizdir.

CHE Sovyet ve Çin halkları o kadar benziyor ki halklarımıza. Bu doğaldır.

FİDEL Ancak ABD'yi de almamalıyız karşımıza. En azından şu aşamada. Çünkü Miami'den en büyük yardımı Küba'nın devrik Cumhurbaşkanı Piro yapıyor bize. Batista ortak düşmanımız değil mi?

HİLDA Kiminle yapacaksınız bu eylemi?

FİDEL Savaşçılarımız hazırlanıyorlar buna. İnanarak ve kararlılıkla. Bu bir düş değildir. Çünkü halk bekliyor katılmak için bize! Orda bir sorun yok. Bize bir doktor gerek.

CHE Varım.

FİDEL Sağ ol Che.

MARİA Che'nin bize katılacağını biliyordum.

MEKSİKALI Ona yakışan budur Maria.

HİLDA Bu eylemde ben de bulunmak isterim.

FİDEL *(Kırmamak için dikkatli seçer sözcükleri)* Güç katarsın Hilda yoldaş. Ama bir bebek getireceksin dünyaya. Şimdi analık görevini yapmalısın. Gücenme bana, kırılma. Eylemimiz bekletilemez çünkü. Sana da gelecek görev sırası. Ancak Küba'nın kurtuluşuyla bitmeyecek işimiz.

CHE Nasıl?

FİDEL *(Kibrit kutusundan tek bir kibrit alır ve uzatır Che'ye)* Kırabilir misin bunu?

CHE *(Alır)* Kuşkun mu var bundan? *(Kırar)*

FİDEL (Bu kez birçok kibriti bir araya getirerek oluşturduğu demeti uzatır) Şimdi dener misin kırmayı? *(Che alır, kırmayı dener, kıramaz)* Güney Amerika ülkelerinin güç birliği pekiştirecektir zaferimizi!

(Che ayağa kalkar, Fidel'in yanına gelir. Fidel de kalkar ayağa)

CHE Seni tanıdığıma çok sevindim Fidel.

FİDEL Ben de Che, ben de...

(Yıllarca tanışıyorlarmış gibi kucaklaşırlar içtenlikle Che ile Fidel. Ve hep birlikte bir şarkı söylemeye başlarlar)

1. BÖLÜM SONU

İKİNCİ BÖLÜM

X

Başta Fidel Castro ve Che Guevara olmak üzere gerillalar sessizce, eylemin hazırlığını yapmaktalar. Eğitimi General Alberto Bayo yaptırıyor. Dans etmektedirler ve fısıltıyla şarkı söylemekteler.

GERİLLALARIN DEVRİM ŞARKISI

İnançlıyız hepimiz,
Kararlıyız cabası!
Engelleri aşarız!
Tunç gibiyiz hepimiz!
(Güreş tutuyor gerillalar)
Nereden gelirse gelsin,
Korkmayız biz ölümden!
Bilmekteyiz çünkü biz,
Ölümsüzlüktür bizi bekleyen!
(Basket ve futbol oynuyorlar)
Engelleri aşmak için,
Silahımız güvencemiz!
Batista denen zorba,
Yıkılacak yakında!
(Dağlara tırmanıyorlar)
Ey Batista, Batista!
Yoksulların düşmanı,
Kapitalizmin maşası,
Gençlerin baş cellâdı!
(Yakın dövüş teknikleri)
Emperyalizmin iti,

Nazizmin yüz karası,
ABD'nin sopası,
Geliyoruz yakında!

(Silah atış talimleri)

Adamız haram sana!
Döktüğün kanda boğulup,
Hesabını vereceksin!
Bekle bizi, geliyoruz!

KORO

Hocaları, İspanya İç Savaşı sırasında Cumhuriyetçi Ordunun da generallerinden olan Alberto Bayo.

O da nesi? Meksika polisi tutukluyor Fidel ve Che'yi

(Fidel ve Che'nin yakalanışı canlandırılıyor)

CHE *(Mektup yazıyor ana-babasına. Morali oldukça bozuk)* Ya Fidel'le birlikte kazanacağım, ya da öleceğim. Şu andan başlayarak ölümümü bir yenilgi olarak değerlendirmeyeceğim. Aksine Türk şair Nazım Hikmet gibi şöyle diyeceğim: "Yalnız yarım kalmış bir şarkının acısını toprağa götüreceğim." Hepinizi kucaklıyorum.

KORO

Bir hafta arayla, önce Fidel sonra da Che serbest bırakıldılar.

XI

Seksen İki Savaşçı Çıktı Yola

Adı Granma olan bir yat-gemi. Savaşçıların sırtlarında zeytin yeşili giysiler. Fidel denetliyor hepsini. Yanında Raul, Che ve diğer arkadaşları. Silah, yakıt, yiyecek ve su taşıyorlar savaşçılar gemiye.

KORO

İstiab haddi bellidir
Seksen iki olmalı!
Ancak onlar seksen beş!
Fidel bulsun çareyi!
Yoksa kuşkulandıkları üç kişiyi mi
alıkoyacaklar seferden?

CHE *(Gülerek Fidel'e)* Benim kilom yetmiş. Herhalde seksen iki kişiden biri ben olacağım.

(Fidel, gitmesine izin vermediği üç kişiyi ayırmıştır bile)

Hemen hepsi Kübalı,
Dört savaşçı değil ancak,
İtalyan Gino Done,
Meksikalı Guillen,

Dominikli Mejias,
Diğeri Arjantinli Che!

(Granma'nın ışıkları kararır. Granma hareket eder)

KORO

Ya özgürlük ya ölüm!
Gidiyor hayalet gemi!

CHE *(Birden çantasına koşar. Karıştırır. Üzgün ve çaresizdir)* Olur mu böyle şey? Unutmuşum astım ilaçlarımı.

DİĞER DOKTOR Bende var bir şeyler.

(Üç savaşçı bir gitar eşliğinde "Guantanamera, guajira guantanamera" adlı şarkıyı söylerken, Che astım krizi geçirmeye başlamıştır bile. Telaşla gelir diğer Doktor. Işıklar kararır. Yeniden aydınlandığında karaya çıkmışlar, şeker kamışı tarlalarında yürümektedirler. Tepelerinden küçük uçaklar ateş yağdırmakta... Vurulanlar... Fidel toplamaya çalışmakta savaşçılarını. Tam bir kargaşadır yaşanan. Che'nin yanındaki iki sandığı -ki birinde mermiler, diğerinde ilaçlar- bırakıp kaçmaya başlar görevli)

CHE Geri dön, geri!

(Adam gözden kaybolmuştur.

Che, iki sandığı da almayı dener. Başaramaz. İzleyicilere) Devrimci hekimlik sökmüyor şimdi! Tam da Hamlet gibi karar verme noktasındayım. Hekim miyim yoksa Devrimci mi? İlaç sandığını mı yoksa kurşunları mı seçmeliyim? Vicdani bir sorun. İlaçlar ki insanları yaşatmaya çalışır. Kurşunlar öldürmeye. Kuşkusuz kurşunları seçmeliyim. Çünkü hastalanmak için bile önce yaşamak gerekir.

(Mermi sandığını sol koltuğunun altına yerleştirir. Diğer elinde silahı... Yeniden başlar kurşun yağmuru. Göğsünün üstünden vurulmuştur Che)

FİDEL Asla teslim olmayacağız! Asla! Asla! Teslim almaya geldik biz çünkü!

(Canlandırmaların eşliğinde... Che'nin yanında, önce sekreteri, sonra da ikinci eşi olacak çok hoş bir Kübalı kadın Aleida March yer almaktadır. Bu kadınla duygusal bir ilişki içinde olduğu hissettirilmelidir izleyiciye)

KORO

(Geride yavaşlatılmış bir film gibi canlandırılır eylem)

Tarihin sayfalarından fırlamış
Mitolojik kahramanlar gibiydiler!
Yola çıktıktan on gün sonra bir şafak vakti
Algeria dil Piro'ya ulaştılar.
Ve burada sabah saat dörtte saldırıya uğrayıp
ağır kayıplar verdiler.
Che de ilk kez burada yaralandı.
Fidel genel karargâhı La Plata'da kurdu.
On yedi Ocak'tan Otuz Aralık'a kadar
Cabaiguan ve Guayos kentleri iki koldan eş
zamanlı başarılı saldırılarla ele geçirildi.
Che, Santa Clara'da Batista'ya karşı verilen

son meydan savaşını da kazandı.
Fidel Santiago de Cuba'ya ulaştı.
Batista ülkeyi terk etti.

(Halk şapkalarını havalara atarken. Fidel, Che ve arkadaşları Havana'ya girerler, marşlar ve şarkılar eşliğinde. Che'nin yanında gene Aleida March yer almakta)

XII

Sanayi Bakanı Ernesto Che Guevara

Che Bakanlık makamında, önündeki belgeleri inceleyip imzalamaktadır. Kapı açılır içeriye Sekreter Aleida girer.

ALEİDA Amerikalı geldi. *(Duraksadığını görür)* Sınır dışı edilen...

CHE Gelsin.

(Aleida dışarıya çıkar)

AMERİKALI *(Girer. Gülerek)* Günaydın Sayın Bakanım.

CHE *(Ayağa kalkar, elini sıkar)* Günaydın. Buyurun oturun. *(Amerikalı oturur)* Size bir şey ikram edebilir miyim?

AMERİKALI Teşekkür ederim Bakanım. Değerli zamanınızı almayayım. Hem üstelik en iyi ziyaret en kısa olanıymış.

CHE Güzel, sevdim bunu.

AMERİKALI Zaten kısıtlı zamanınız... Ülkeniz için çalışmaktasınız.

CHE Teşekkür ederim. Buyurun, sizi dinliyorum.

AMERİKALI Ülkeler arasındaki dostluklarda duygusallığa asla yer olmayacağını benden daha iyi bilirsiniz. Karşılıklı çıkarlardır esas olan. Geçmişte ülkem Amerika Birleşik Devletleri ile Küba'nın arzulanan ilişkiler

içinde olmadığını, olamadığını siz benden daha iyi biliyorsunuz. Oysa o zamanki koşullar yok artık. Bağımsız bir ülkesiniz şimdi ve kalkınmaya çalışıyorsunuz. Aklın yolu birdir. Geçmişi unutup yardımcı olmaya çalışmalıyız birbirimize.

CHE Bunları sizden duymak ne güzel. Fidel duyduğunda çok sevinecek. Biz de bunu arzu ederiz. Ancak bu, sözde kalmaz da gerçekleşebilirse bir anlam kazanır. Bunun için somut bir öneriniz var mı?

AMERİKALI Olmaz mı? Var kuşkusuz. İyi niyetlerimizi kanıtlamalıyız ilkin. İyi niyetin ortaya konmasıyla başlar her şey.

CHE Siz daha büyük bir ülkesiniz. Bu size düşer ilkin. Düşmanlığın iki ülkeye de yarar getirmeyeceğini biz de biliyoruz. Herkes işine bakmalı, öyle değil mi? Biz zaten üstümüze düşeni yapıyoruz.

AMERİKALI Öyleyse neden sınır dışı ediyorsunuz beni?

CHE Bunu bilmiyor musunuz?

AMERİKALI Bilmiyorum. Sayın Bakanım, anlamıyorum. Nasıl olabilir böyle bir şey?

CHE Jose Marti adını duydunuz mu hiç?

AMERİKALI Duymaz olur muyum? O sizin ve Güney Amerika'nın en büyük şairlerindendir. Zevkle okurum şiirlerini. Çok beğenirim.

CHE Biraz daha dikkatli okumanızı salık veririm. Bağımsızlıkçı yanını iyi değerlendirmelisiniz Marti'nin.

AMERİKALI Jose Marti ile benim sınır dışı edilmem arasındaki ilişkilendirmeyi pek anlayamadım doğrusu.

CHE Doğrudur. Anlamadığınız için de bu olayı gerektiği gibi değerlendiremiyorsunuz. Jose Marti'yi anlamış olsaydınız eğer, içişlerimize asla kimseyi karıştırmayacağımız gerçeğini de kavrardınız. Bu konudaki titizliğimizi anlamalısınız ülke olarak. *(Susma)* Ya da anlamaz-

dan geliyorsunuz.

ALEİDA *(Girer)* Sayın Bakanım, yetişmeniz gerekiyor havaalanına.

CHE Teşekkür ederim.

(Aleida çıkar)

AMERİKALI Hakkımdaki kararı değiştirmenizi öneriyorum. Pek hoş karşılamayacak Amerikan hükümeti bu uygulamanızı çünkü.

CHE Bu tip kararları tek başıma almıyorum. Enine boyuna tartışılmış bir parti kararıdır. Kuşkusuz etkinlikleriniz bir bir dökülmüştür ortaya ve konu öyle tartışılmıştır. CIA'in ajanları asla cirit atamayacaktır bu ülkede. Ancak ilerdeki davranışlarınız bu kararlarımızı yeniden gözden geçirmemizi sağlar. Anlatabildim mi?

AMERİKALI *(Ayağa kalkar)* Beni kabul ettiğiniz için teşekkür ediyorum size. *(Güler, ancak kinle)* Bunu hiç unutmayacağım. Kesinlikle alacaksınız karşılığını.

(Che de ayağa kalkar, sıkar elini. Amerikalı çıkar)

XIII

Liderler Arasında Görüş Ayrılıkları Kaçınılmazdır

CHE *(Cezayir radyosunda konuşmaktadır)* Bugün dünyadaki gelinen noktada Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği, yer küresinin paylaşımında anlaşmışlardır. Bu durumda üçüncü dünya ülkelerinin birlik ve dayanışmasından başka bir çıkar yol kalıyor mu bizlere?

CASTRO *(Sinirli, bağırır)* Kınadı Sovyetler Birliği'ni. Oysa onlardan başka kim yardım ediyor bize? Denetimsiz

bir güce asla izin veremem. Kimse ağzına gelene söyleyemez. Bu Che olsa bile!

KORO

Cezayir dönüşü Che ile iki gün kapandı bir odaya Fidel,
Neyi tartıştıklarını bilmek çok mu zor?
(Parlamentoda konuşmaktadır Fidel)

CASTRO Cezayir dönüşü Che'yle iki gün kapandık bir odaya. O benim dostum, arkadaşım ve de yoldaşımdır. *(Elindeki mektupları gösterir)* Üç mektup bıraktı Che. Biri bana... Bu mektubu bilginiz olsun diye okuyorum. *(Okur)* Fidel... Dünyanın başka ülkeleri benim mütevazı çabalarımın yardımını istiyor. Ben senin Küba'ya olan sorumluluğunun sana olanak vermediği bu şeyi yapabilirim. Ayrılmamızın zamanı geldi. Bunu acı ve sevincin karışımıyla yaptığım bilinsin. Burada benim kurucu umutlarımın en safını ve sevdiklerim arasında en sevgili olanı... bırakıyorum ve beni evladî gibi benimseyen bir halkı bırakıyorum. Bu benim ruhumdan bir parça koparmaktır. Yeni savaş alanlarında, bana vermiş olduğun inancı, halkımın devrimci ruhunu, görevlerin en kutsalı olan nerede olursa olsun emperyalizme karşı savaşım görevini yerine getirme duygusunu taşıyacağım. Başka gökler altında son saatim geldiğinde benim düşüncem bu halk ve özellikle sen olacaksın. Öğrettiklerin için ve eylemlerimin en son sonuçlarına dek bağlı kalmaya çalışacağım, örneğin için sana teşekkür ettiğimi, devrimimizin dış politikası ile her zaman özdeşleştiğimi ve bunu sürdüreceğimi, sonumun geldiği herhangi bir yerde Kübalı bir devrimci olmanın sorumluluğunu duyacağımı ve öyle davranacağımı, çocuklarıma ve karıma maddi hiçbir şey bırakmadığımı ve bundan üzüntü duymadığımı, tersine sevindiğimi, onlar için hiçbir şey istemediğimi çünkü

Devletin onlara yaşama ve eğitim görmeleri için gereken her şeyi vereceğini biliyorum. Her zaman zafere kadar. Ya vatan ya ölüm! Devrimciliğimin olanca ateşiyle kucaklıyorum seni...

Che.

(Castro elindeki mektubu özenle katlar ve kürsünün üstüne bırakır. Büyük bir sessizlik)

CASTRO *(Duygu yüklüdür. Yumruğuyla destekleyerek)* Che! ge!.. ve!.. ra!.. Che!.. ge!.. ve!.. ra!..

MİLLETVEKİLLERİ *(Katılırlar)* Che! ge! ve! ra! Che! ge! ve! ra!

(Yer gök inlemektedir adeta)

XIV

Bolivya'da Otuz Dokuz Yaşında Sonlanan Yaşam

CHE

Bir kez daha
Bacaklarımın arasında
Donkişot'un atının
kaburgalarını hissediyorum.
Yine elde kalkan
yollara düşüyorum.

(Celia ve Ernesto okumaktalar Che'nin kendilerine yazdığı mektubu. Celia ve Ernesto yaşlı ve yıpranmış. Bu arada fonda Che ve arkadaşları yürümekte)

CELİA Sevgili ihtiyarlar! *(Birbirlerine bakarlar)* Gene topuklarımın altında Donkişot'un atı Rosinante'nin kaburgalarını hissediyorum, kalkanım kolumda, yollara düşüyorum. Bundan yaklaşık olarak on yıl önce sizlere

başka bir veda mektubu yazmıştım. Anımsadığım kadarıyla daha iyi asker ve daha iyi doktor olamadığıma üzülüyordum. İkincisi artık beni ilgilendirmiyor, asker olarak ise öyle kötü değilim. Çok daha bilinçlenmem, Marksizm'in bende kökleşmesi ve saflaşmasından başka özümde hiçbir şey değişmedi. Kurtuluşları bağlamında savaşım veren halklar için tek bir çözüm yolu olarak yalnızca silahlı mücadele yöntemine inanıyorum. Ve inançlarımda tutarlıyım. Çoğu kişi bana maceracı diyecektir ve öyleyim de, ancak farklı bir tipte ve inandığı doğruları göstermek üzere postunu ortaya koyanlardanım.

Bu seferin sonunda ölüm olabilir. Onu aramıyorum, ancak akılcı olasılıklar getirebilir böyle bir sonu bana. Öyle olursa, bu son kucaklaşma olsun. Sizleri çok sevdim, ancak sevgimi dile getiremedim. Eylemlerimde son derece katıydım ve bazen beni anlamamış olduğunuzu sanıyorum. Öte yandan beni anlamak kolay da değildi. Yalnızca bugün olsun bana inanın. Şimdi sanatçı zevkiyle parlattığım bir irade, zayıf bacaklara ve yorgun ciğerlere destek olacaktır. Bunu becereceğim. Ara sıra yirminci yüzyılın bu küçük komutanını anımsayın.

Celia'yı, Roberto'yu, Juan Martin y Patotin'i, Beatrriz'i ve hepinizi öperim. İnatçı oğlunuz sizleri kocaman kucaklıyor.

Che

(Celia ve Ernesto ellerini uzatırlar birbirlerine. Ernesto'nun gözünden yaşlar akmaktadır sessizce)

XV

CHE'NİN YAŞAMI BİTİYOR MU, YOKSA YENİDEN Mİ BAŞLIYOR?

KORO

Saçını kısalttı Che,
Sakalını da kesti,
Fötr şapka giyinip
Bir iş adamına dönüştü.

Başka kimlikledir artık,
Uçtu Meksiko City'ye,
Buluştu yiğit Tanya'yla
Copacapana Otel'de...

İki koldan girecekler
Bolivya cehennemine.
Köylüleri ikna edip
Devrimi yapacaklar!

CHE *(Sesi Hoparlörden)* On iki Kasım bin dokuz yüz atmış altı. Saçlarım seyrek olmasına karşın çabuk uzuyor. Başımdaki beyaz saçlar ise sararıp azalıyor. Sakalım da uzuyor. Bu gidişle iki aya kalmaz eski halime dönerim.

RADYO *(Oldukça cızırtılı)* Köylüler, inanmayın onlara. Çünkü onlar dört öküzünüzün üçüne, iki evinizin birine el koyacaklardır... İçlerinde Kübalılar, Meksikalılar ve birçok ülkeden hainler var. Bir Arjantinli engerek yılanı da geçmiş başlarına, sözüm ona Bolivya'yı işgale yelteniyorlar. Asla başaramayacaklardır bunu. Yeter ki siz uyanık olun, yiyeceksiz ve susuz bırakın bunları. Güçlü ordumuzu bekleyin. Çok yakında demir yumruğumuz inecektir tepelerine.

CHE *(Sesi hoparlörden)* On üç Kasım. Bugün pazar. Birkaç avcı, kampımızın yakınından geçtiler. Aslında ırgat bunlar. Genç ve bekâr dağlılar. Tam silah altına alınacak adamlar. Efendilerinden nefret ediyorlar çünkü. Tehlike yaratabilecek şeyleri saklamak için bir dehliz kazmaya başladık. Bu dehlizi mümkün olabildiğince dallarla örtmeye ve rutubetten korumaya çalışacağız. Dehliz hemen kazıldı. Tünelin yapımı başlıyor. La Paz'dan haber yok.

KORO Bugün on yedi Şubat. Hildita'cığımın yaş günü.

CHE Yirmi altı Şubat. Rio Grande'ye ulaşmak üzere yolumuza devam ettik. Sonunda nehre ulaştık ve kıyısında bir kilometre kadar yürüdük... Daha sonra kayalara tırmanmak zorunda kaldık... İyice bitkin düşen Benjamin sırt çantasıyla baş edemiyordu. Elli metre kadar tırmandığında kaygan bir kayaya rastladı ve suya düştü. Akıntı o kadar güçlüydü ki sürüklendi. Rolando Benjamin'in bulunduğu yere kadar yüzdü ama o çoktan yitip gitmişti sularda.

KORO Yirmi yedi Şubat. Telsiz bağlantısı iyi gidiyor. Nehir kıyısındaki kayalara tırmanmakla geçen zorlu bir günden sonra Rosita'ya ulaştık.

CHE On altı Mart. Atı kesip yemeye karar verdik. Çünkü hiç yiyeceğimiz kalmadı.

KORO On yedi Mart. Henüz dövüşmeye başlamadığımız halde ikinci bir tragedya yaşadık. Carlos bir girdaba yakalandı, onu kaybettik.

CHE Yirmi sekiz Mart. Radyo bültenlerinde sürekli haberler. Bu haberlere göre 120 kilometre çapındaki bir alanda iki bin kişi tarafından kuşatılmışız.

KORO Nisan genel değerlendirme. Dağlarda dolaşmamıza rağmen hâlâ Joaquin ile bağlantı kuramamamız çok kötü.

CHE Haziran ayı genel değerlendirme. Köylülerin hareketimize katılmayışının etkisi kendini hissettirmeye devam ediyor.

KORO Temmuz ayı genel değerlendirme. Joaquin'le ve dışarıyla hâlâ ilişki kuramıyoruz. Tanıdık yaşlı köylülerin bizi karşılamalarında umut verici gelişmeler sürmekle birlikte, köylülerin hâlâ bize yanaşmadığı da ortada.

CHE Ağustos ayı genel değerlendirme. Kuşkusuz en kötü ay. Hâlâ hiç kimseyle bağlantımız yok. Henüz köylülerin bize katılmasını sağlayamadık. Moralimiz kadar efsanemiz de çöküyor. İlaç ve her türlü malzememiz nerdeyse bitti.

KORO Eylül ayı genel değerlendirme. Aslında bu ay toparlanma sürecimiz olacaktı. Ama Julio, Miguel ve Coco'nun ölmesi her şeyi bozdu. Leon'u da yitirdik. Astım krizlerim yeniden başlamazsa iyi olacak. Ordu etkinliğini iyice arttırdı. Köylü kitlesi ise bize asla yardım etmiyor. Üstelik muhbirlik de yapıyorlar. Yapılması gereken iş ise buradan bir an evvel kurtulup daha emin bir yer bulmak kendimize...

CHE Yedi Ekim. Bugün tamı tamına 11 ay oldu mücadeleyi başlatalı.

(Che ve arkadaşları gelir, konaklarlar. Köylü kadınlar, erkekler... Tüm kadınlar özensiz ve kötü giysilerine rağmen, başlarındaki fötr şapkalarıyla, biraz da korkuyla bakmaktalar Che ve arkadaşlarına)

CHE Beni tanıyor musunuz?

KÖYLÜ KADINLARDAN BİRİ *(Tedirgin)* Sen Che'sin!

DİĞER KADINLAR Che... Che...

ERKEKLERDEN BİRİ Doktorsun... Ama...

CHE Aması ne? Korkuyor musunuz bizden? Korkmayın, söyleyin. Sizin için geldik buraya. Daha iyi bir yaşam kurasınız diye.

ERKEKLERDEN BİR DİĞERİ Che...

CHE Karnımızın doyması gerek. Bir dana istiyoruz sizde. Ayrıca su... *(Yanındakine)* Ödeyin ne kadar tutuyorsa. Hemen şimdi. *(Adamın çıkarttığı parayı alır, uzatır)* Alın... Neden almıyorsunuz? *(Bir kadının eline sıkıştırır parayı)* Hakkımızda söylenenlerin hepsi yalan.

(Kadın parayı alır. Diğerleri de çekinerek uzaklaşırlar. Uzaktan izlemektedirler Che ve arkadaşlarını. Birden silahlar patlamaya başlar. Sanki her yerden ateş edilmektedir üstlerine. Neye uğradıklarını anlayamamışlardır bile. Che'nin arkadaşlarından çoğu vurulur. Bazıları yaralanmıştır. Yerde can çekişmektedirler. Bir ikisi kaçmayı başarır. Che yere yatmış, tüfeğini rast gele ateşlemektedir. Tüfekte mermi kalmamış olmalı ki tabancasını çıkartır. Tabanca tutukluk yapar. Fırlatır atar silahı elinden. Sessizlik. Köylülerin şaşkın ve korku dolu bakışları altında her bir yandan ellerinde silahlarıyla askerlerin kafaları görünür ilkin. Askerler tedirgince ilerler. Yaralıları anında öldürürler. İki asker tedirgince yaklaşır Che'nin yanına. Canlı olduğunu gören asker ateş etmeye hazırlanır)

DİĞER ASKER Dur! Bu Che!

(Bu uyarıya karşın, Asker ateş edip bacaklarından vurur Che'yi. Sonra yaklaşırlar yanına. Tutup kollarından kaldırırlar. İki gerilla daha yakalanmıştır)

ASTSUBAY *(Gelir)* Okula götürün.

(İkisini ayrı bir sınıfa olmak üzere, Che'yi tek başına bir sınıfa sokarlar. Tam karşıda bir karatahta. Ortayı boşaltırlar. Bir sandalyeyi tam orta yere yerleştirirler. Ellerini bağladıkları Che'yi oturturlar bu sandalyeye. Yaralı bacaklarını sarmamışlardır bile. Kadınlı erkekli köylüler sessizce gelip izlerler Che'yi. Işıklar kararır. Yeniden aydınlandığında, Che elleri bağlı olarak bir sandalyede oturmaya devam etmektedir ve kan sızmaktadır bacaklarından. Astsubay kapı-

nın yanında, ayakta içmekte. Bir helikopter sesi duyulur. Giderek yaklaşmaktadır ses. Köylü kadınlar, erkekler ve askerler havaya doğru bakmakta. Helikopter inmiş olmalı ki herkes oraya yönlenir. Biraz sonra önde Üst Rütbeli Subay ve arkasında da Amerikalı görünürler. Amerikalı ve Üst Rütbeli Subay doğrudan sınıfa girerler. Che ve Amerikalı göz göze gelirler)

ÜST RÜTBELİ SUBAY Evet... Engerek yılanı bu işte!

AMERİKALI Tanıdın mı beni?

CHE Tanıdım.

AMERİKALI Güzel. *(Yaklaşır yanına. Tükürür Che'nin yüzüne)* Nefret ederim Jose Marti'den! İğrenirim ondan, senden iğrendiğim kadar.

CHE Bunu o zaman da biliyorduk.

AMERİKALI Pişman mısın beni sınır dışı ettirdiğine?

CHE Ne kadar haklı olduğumuzu şimdi daha iyi görüyorum. Pis, aşağılık CIA ajanı seni! Seni mazlum halkların cellâdı seni!

ÜST RÜTBELİ SUBAY *(Hızla gelir üstüne ve yüzüne tükürür)* Seni engerek yılanı seni!

(Che de onun yüzüne tükürür)

AMERİKALI Çıkalım Sayın Komutanım.

(Çıkarlar yanından. Amerikalı kapıda beklemekte olan Astsubay'a eliyle, vurmasını/ öldürmesini işaret eder Che'yi. Bir başkasına da diğer ikisini öldürmesini işaretle belirtir Amerikalı. Astsubay Che'nin, diğeri de görünmeyen iki kişinin sınıfına girerken Üst Rütbeli Subay ve Amerikalı ileriye doğru yürüyüp beklerler. Che ile Astsubay göz göze gelirler. Astsubay tabancasını çıkartır. Vuramaz Che'yi. Öbür sınıftan silah sesleri gelir. Anlaşılan onlar öldürülmüştür)

CHE Vursana! Vur hadi vur!

(Astsubay dışarıya çıkar)

AMERİKALI *(Kızar Astsubaya)* Neden? Neden?

ÜST RÜTBELİ SUBAY *(Astsubay'a)* Devlet Başkanımız Rene Barientos'un buyruğudur!

(Astsubay yeniden girer içeriye. Silahını doğrultur Che'ye. Işıklar kararır birden. Birkaç el silah sesi duyulur. Işıklar yeniden aydınlandığında sahnenin karşısında Che'nin öldürülmüş hali, dev bir ekranda yansımaktadır. Yerde ise yatmakta olan Che. Bu dev fotoğraf oyun sonuna kadar, bir değişim geçirmek koşuluyla, kalacaktır)

KORO

Çantasından ne mi çıktı Che'nin?
Mustafa Kemal'in Nutuk'u... Nazım'ın şiirleri...
Ve birkaç roman...
Comandante Ernesto Che Guevara'nın cesedi, sanki bir av ganimetiymişçesine teşhir edildi günlerce.
Daha da kötüsü Che, caydırıcı ve korkutucu bir propaganda etkisi yaratmak amacıyla, bütün geleneklere aykırı olarak, gözleri kapatılmadan gömüldü.

XVI

Che'nin Çocuklarına Mektubudur

Çocukları... Che'nin mektubu en büyük kızı Hilda'nın elindedir.

HİLDA *(Okur mektubu)* Sevgili çocuklarım Hilda, Aleida, Camilo, Celia ve Ernesto. Eğer bu mektubu okumanız gerekirse bunun nedeni sizlerin arasında olamadığımdandır. Beni zar zor anımsayacaksınız, en küçüğünüz ise hiç anımsamayacaktır. Babanız düşündüğü gibi hareket eden bir adamdı ve kesinlikle bağlıydı inançlarına. Düşmanlarımıza karşı mücadele etmek için elimden geleni yapmak üzere uzaklara gittiğimi ve bu ne-

denle çok zaman sizlerden uzak kaldığımı bilmelisiniz. Bu, büyük bir şey değil ancak bir şey yapıyorum. Benim sizinle gurur duyduğum gibi sizin de her zaman babanızla gurur duyabileceğinize inanıyorum. Okulunuzda en iyiler arasında olmak için çok çalışmalısınız. Sizin yaşınızdayken ben böyle değildim. İnsanın insana düşman olduğu farklı bir toplumdaydım. Oysa siz şimdi başka bir çağda yaşama ayrıcalığına sahipsiniz. İyi birer devrimci olarak yetişin. Doğaya egemen olmayı olanaklı kılan tekniği öğrenmeye çaba gösterin. Devrimin önemli olduğunu ve bizlerin yalnız başımıza hiçbir değerimizin olmadığını asla unutmayın. Her şeyden önce de dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir kişiye karşı yapılan herhangi bir haksızlığı, daima ve yüreğinizin en derin yerinde hissedebilin. Bu, bir devrimcinin en güzel niteliğidir. Yavrularım, sizi birbirimizi göremeyeceğimiz bütün zamana yetecek kadar kocaman öpüyor ve sımsıkı kucaklıyorum.

Babanız...

(Kızı Hilda ve diğerleri, hep birlikte)

CHE'YE AĞIT

Kara kaşlı, kara gözlü
Babamız bizim, canımız.
Gitti gider gelmez artık,
Babamız bizim, canımız.

Kendini hiç düşünmezdi,
Babamız bizim, canımız.
Yoksulların yoldaşıydı,
Babamız bizim, canımız.

Kadınların sevgilisi,
Devrimin göz bebeği,

Bindi atına da gitti,
Babamız bizim, canımız.

Bir efsanedir artık o
Babamız bizim, canımız.
Nesillerce duyulacak
Babamız bizim, canımız!

(Karşı ekrandaki öldürülmüş Che fotoğrafı, yaşayan bir Che fotoğrafına dönüşmüştür. Oyunun bitimine kadar da öylece kalacaktır fotoğraf)

XVII

Ah Kapitalizm Ah!

Bir dükkan. Che tişörtleri, Che hediyelik eşyaları, Che fincan, poster ve fotoğrafları. Hatta küçük Che heykelcikleri... Satıcı müşterilere satış yapmaktadır.

KORO

Kapitalist (Anamalcı) düzen seni!
Ne alçak bir sistemsin sen!
Ticari maldır artık Che!
Sana karşıyken bile!

Utanıp sıkılmaz mısın?
Yüz perden de mi yırtıldı?
Çarşılarda, dükkânlarda,
Pazarlarsın Che'yi bile!

Boşaltırsın içini,
Nostaljiye sığınarak!
Kapitalist (Anamalcı) düzen seni!
Ne alçak bir sistemsin sen!

SON OYUN

Üç baba, doğacak çocuklarını heyecanla beklemekte. Baba sayısı ne kadar çok olursa daha iyi olur.

HALK

MERHABA

Biraz sonra bir bebek
Hoş gelecek dünyaya!
Bir çığlıkla duyuracak
Merhabalar hepimize!

KORO

Bebek bebek gel artık,
At çığlığını, bekleme!
Kız mı yoksa erkek mi?
Yürek mi dayanır buna?

(Sessizlik sürer. Bir çığlık sesi duyulur. Bir hemşire elinde bir bebekle gelir. Babalardan birine uzatır bebeği)

HALK

HOŞ GELDİN DÜNYAMIZA

Hoş geldin dünyamıza
Sefalar getirdin bize!
Habersiz geldin oysa
Hoş buldun mu dünyamızı?

Açlık tokluk, gece gündüz,
Varlık yokluk, dayak zulüm,
Kadın olmak ayrı derttir
Alış da büyü, bunlara!

Cop, işkence, darağacı,
Sokaklarda kurşunlanma

Susuzluk yaman derttir
Alış da büyü bunlara!

Kuşpalazı ve boğmaca,
Kara çiçek ve sıtma,
İşsizlik ve iş kazası
Alış da büyü, bunlara!

Kalp krizi ve kanser
Yüksek tansiyon ve şeker
Astım ve daha nicesi
Alış da büyü, bunlara!

Karanlık bastığında
Ay ışığında parlayan
İsyan, ihanet ve zılgıt,
Alış da büyü, bunlara!

Masalları yılan olan,
Yılanlarıysa düşman,
Hoş mu buldun bilinmez?
Ama geldin, hoş geldin!

(Herkes dans eder)

HEP BİRLİKTE

Uzatmayacağız sözü
Sözün özü, özün sözü:
Biri yer biri bakarsa?
Kıyamet bundan kopar!

Asıl sorun bu düzendir!
Sisiphus'lar çilededir!
Değişmeli bir an önce,
Değişmezse sürer gider!

Gerçek barış istenirse,
Giderilsin bu çelişki!

Huzur istenirse eğer,
Bu gerçekleştirilmeli!

(Arka arkaya kulakları sağır eden bebek çığlıkları. İki hemşire iki bebekle gelir. - Hemşire ve bebek sayısı ne kadar çok olursa o kadar iyi olur - Babalara uzatırlar bebekleri)

BÜTÜN OYUNCULAR

Bu bir bayrak yarışıdır,
Yıllarca dalgalanacak!
Değişmezse ne mi olur?
Bir Che gider, bin Che gelir.

SON

14 Nisan 2007, Sarıgerme/Dalaman,Bodrum, İstanbul.

CÜCENOĞLU CHE'Yİ BİZLERLE, BOY AYNASININ ÖNÜNDE TANIŞTIRIYOR

ÜSTÜN AKMEN
Tiyatro Eleştirmeni / Yazar

Toplumcu-gerçekçi kara komedi oyunlarının başarılı yazarı Tuncer Cücenoğlu, bir söyleşimiz sırasında Che Guevara'nın yaşam öyküsünden hareketle bir müzikal yazacağını söylediğinde içimden: "Hadi canım sen de," diye geçirdiğimi çok iyi anımsıyorum. Tamam, Cücenoğlu belli noktada kendini sürekli yenileyen, geliştiren, genişleten bir yazarımızdır da...

Ne bileyim!

"Bizden" olmayan Che'den iyi bir oyun çıkabileceğini o gün sezememişim.

İyi de neden?

Sağlam tekst yazamaz mı **Cücenoğlu**?

Fevkalade sağlam tekst yazabilir.

Ya karakterler?

Onlarca oyunu onlarca ülkede oynanmakta olan, o ülkelerde ayaklarda alkışlanan **Cücenoğlu**, oyun karakterlerinin pekâlâ en iyisini bulabilir, yerli yerine de oturtabilir.

Peki, evrensel tema?

Aman efendim *Matruşka*'yı, *Çığ*'ı, *Çıkmaz Sokak*'ı yazmış, iletisini evrensel boyutlara taşımış bir yazar, Che'nin yaşam öyküsüyle evrensel temayı yakalayamaz mı?

Bal gibi yakalar!

O halde?

Neden olmasın?

Cücenoğlu, oyun ile ilgili dosyayı kucağıma bıraktığında ve ben o dosyanın ilk sayfalarına ilk bakışı attığımda, içimden: "Olmuş," diye mırıldandım. "Pek de güzel olmuş!"

* * *

Che Guevara'yı benim kuşağım da, şimdiki kuşaklar da iyi bilir.

Etkilemiştir hepimizi derinden.

1928 yılında Arjantin'in Rosaria kentinde doğmuş; tıp öğrenimi görmüş; öğrenciyken okuluna bir yıl ara verip, Güney Amerika kıtasında geziye çıkmış; "serüven" diye başladığı gezinin ardından komünist olmuş; Meksika'da siyasi mülteci olarak bulunan Raul ve Fidel Castro'yla tanışmış; Küba'nın ele geçirilmesi hedefine ortak edilmiş "bir garip Âdem"dir Che Guevara... 1956–1959 yılları arasında süren gerilla savaşı Küba da başarılı olunca, önce Merkez Bankası'nın başına geçirilmiş, ardından Sanayii Bakanlığı'na getirilmiştir. Bu görevlerinde başarıyı yakalayamamıştır, ama sapına kadar devrimcidir, devrimciliğiyle de "bizden"dir.

Che'nin yaşamını kurcaladıkça hayal edilenle gerçekleşen devrim arasındaki uçurumun Che'yi nasıl yeni hayallere sürüklediğini görürüz, gözlemleriz. Onun hayali, devrimin bütün Latin Amerika'ya yayılması; halk güçlerinin düzenli ordulara karşı zaferler kazanması; tüm koşullar her zaman bir arada olmasa da devrimin yapılması; Latin Amerika'da savaşın temel alanının kırsal kesim olarak saptanmasıdır.

Tuncer Cücenoğlu'nun *Che Guevara*'sı, Che'nin bu pişmiş yeni hayallerine su katar.

Sonuç?

"Bu bir bayrak yarışıdır,
Yıllarca dalgalanacak!
Değişmezse ne mi olur?
Bir Che gider, bin Che gelir."

Tuncer Cücenoğlu, Che gitse bile, bin Che'nin geleceğini muştular.

* * *

Tuncer Cücenoğlu oyununu, (ön oyunu saymazsak) 14 Haziran 1928 gününden (Che'nin doğumundan) başlatmış, 8 Ekim 1967'de Bolivya'da başında bulunduğu gerilla birliğiyle beraber Bolivya askerleri tarafından öldürülüşüne kadar taşımış. Taşırken de, elbette Che'nin konuşmalarından, makalelerinden, söyleşilerinden ve mektuplarından yararlanmış; ama

bir derleme, bir belgesel yaratmaktan özenle kaçınmış. Vaftiz töreninden tutun da, çocukluk yıllarına; öğrencilik günlerinden siyasal yaşamına; Hilda ile olan ilişkisinden Fidel Castro ile tanışmasına; devrimciliğine, Sanayii Bakanlığı koltuğuna oturuşuna dek geçirdiği siyasi evrimi anlatmış. Sergüzeşt (serüvenci) bir öğrencinin bir devrimi yönetebilecek kadar asker ve bir o kadar da siyasetçiye dönüşen kişiliğini içine hiç yorum katmadan olduğu gibi ortaya saçmış.

Şimdi...

Kitabı okumadan ya da *Che Guevara* oyununu izlemezden önce, bildiğiniz gerçek serüvenci Che ile yeniden tanışmaya kendinizi hazırlamanızı öneriyorum. **Tuncer Cücenoğlu** sizi Che ile bir boy aynasının önünde tanıştıracak, sakın şaşırmayın, aynada ara sıra kendinize bakın!

Onun aracılığıyla, her şeyden önce yaşamın olanaklarını keşfetmeye cesaret etmiş bir insanla tanışacaksınız. Fikirleri ile eylemleri arasındaki uyumu ve eylemlerinin yüklediği sorumluluğu gözeterek, nasıl duygularıyla hareket eden bir devrimci olduğunu anlayacaksınız.

Göreceksiniz ki, simgeleştirilmiş Che, tutku yoksunu bir yüzyılın genel görünümünde daha bir önem ve gerçeklik kazanacak. Bu arada belki politik gücünü yitirecek, ama hepimizi geçici ve bütünlükten yoksun tanımlamalara sürükleyecek. **Cücenoğlu**'nun damıttığı Che'nin öyküsü, kendisini Latin Amerikalı bir yurtsever olarak tanımlayan Arjantin'li bir doktorun yaşamı değil sadece. İşin içinde **Che Guevara**'nın duyarlılığının beslendiği olaylar, eylemler ve anlarla bir misyon yüklenmiş olmanın anlamı; dayanışma, özveri ve görev anlayışı da var.

Hemen ayırtına varacaksınız, **Tuncer Cücenoğlu**'nun *Che Guevara*'sı hümanist bir paradigmaya dönüşen politikaların dışına taşıyor.

Önceki, şimdiki ve sonraki kuşaklar için hem güncelliğini, hem de vazgeçilmezliğini hâlâ koruyor.

Che Guevara'lar yaşıyor, bir yandan da yetişiyor...

Oğlum Umut'a...

TUNCER CÜCENOĞLU

TİYATROCULAR

(OYUN İÇİNDE OYUN)

Kara Güldürü, 2 Bölüm

TİYATROCULAR

Prof. Dr. Hülya NUTKU

Tuncer Cücenoğlu yeni bir oyunuyla gene tiyatro repertuarımızı zenginleştiriyor. Bu kez konusu tiyatroda geçen bir kara güldürü *Tiyatrocular*, diğer adıyla "Oyun İçinde Oyun". İki bölümden oluşan bu oyunda yazarların sıkça kullandıkları 'oyun içinde oyun" tekniğine Cücenoğlu da başvurmuş. Yazar,"Hoşgörü yılı"nda kaleme aldığı *Şapka* oyunuyla, kara güldürü konusunda başarılı bir giriş yapmıştı. Daha önceki oyunlarında sorunların üstüne daha ciddi bir tavırla giden yazar, *Şapka*'nın ardından *Helikopter* ve *Boyacı* oyunlarında da kendi deyişiyle "halkımızın gülme gereksinimine" yanıt arayan daha güler yüzlü bir eğilim içinde olmuştur.

Çağdaş tiyatroda kara mizah dışında yazarların bir başka yönelişi de tiyatronun toplumun aynası olma gerçeğinden yola çıkarak, aynaya ayna tutma yoluyla daha boyutlandırılmış bir koridor açma istemleri ve metinlerarası ilişki yoluyla aslında tiyatronun gündeminin de yaşamdan kopuk olmadığını ortaya koymalarıdır. Oyunun hemen başında **Çekhov, Shakespeare, Brecht, Miller, Gorki, Gogol** fotoğraflarıyla donanmış bir yazarın evinde başlayan oyun, yazarlara ve oyunlara yapılan göndermelerle ve zamanında Osip (*Müfettiş*), Mezarcı (*Hamlet*), Proctor (*Cadı Kazanı*), Desdemona (*Othello*) oynamış oyuncuların katılımıyla günümüzün sorunları ve tiyatro konusunun iç içe geçmesiyle ilerler.

İstanbul'da, Eylül ayında tiyatroların yeni bir sezona hazırlandıkları sırada, evinin kirasını bile ödeyemeyen bir yazarın evinde geçen oyunda, kuracakları tiyatroya para sağlama amacıyla- zoraki sponsor yoluyla- çözüm aranmaya çalışılır. Yazar çalıştığı reklâm şirketinden ayrılmış, dört aydır işsiz, sevgilisi bankada halkla ilişkiler sorumlusu iken işsiz, bir

diğeri kapanan bir özel tiyatronun işsiz aktörü, işsiz bir diğer kadın oyuncu, Devlet Tiyatrosu'nun sınavlarını bekleyen ve babasının su istasyonunda çalışan gençle, emekli aktör ve belediyeden emekli amatör oyuncunun da katılımıyla bir kumpanya tiyatrosu oluştururlar. Amaç bir işadamını ikna edip büro mu, sahne mi olduğu belli olmayan bu mekânda Avrupa Birliği'ne proje sunma çabasına girerler.

İlk bölüm sorunların ortaya konduğu, kira ödeyememe açmazının ele alındığı ve yazarın son oyununun provası üzerine kurulurken, tiyatro aşığı ev sahibesinin katılımıyla renklenir. İkinci bölüm ise oyunun oynandığı oyun içinde oyun bölümüdür. Oyuna ev sahibesinin de bilmeden katılması, işadamının ikna edilmesiyle ortaya çıkan dolantı tiyatrocuların yanı sıra hayatın içinde insanların şu ya da bu şekilde tiyatroyla ilgilendiklerinin kanıtı olan işadamının olup biteni fark etmesine neden olur. Sonuçta tiyatrocuların istediği tiyatrolarını yaşatacak, varedecek kadar olana gereksinimleridir ve tiyatronun en önemli özelliği olan ortak bilinç ve paylaşımcı yapısı ortaya konur.

Avrupa Birliği fonlarının gündemde olduğu bu süreçte, sanatın desteğe olan gereksinimi ve sanatçıların yaşam mücadelesi ile sanat aşığı insanların günümüzde de varolduğu umudu verilirken, sponsor arayışının ne denli zor ve engebeli bir süreç olduğunu anlamadan geçemeyiz. Geçenlerde Avrupa'da bir sponsor kuruluşun sanatçılara kendilerini sponsor olarak seçtikleri için teşekkür ettiklerine tanık oldum. Dilerim ülkemizde de sanatçılar sponsorlarını seçerken, kuruluşlar seçilme yarışına girerler.

Tematik olarak evliliğin eleştirisi olan ama konusu tiyatroda geçen *Matruşka* oyunundan sonra tam anlamıyla tiyatrocuların sorunlarını irdelemeye çalıştığı *Tiyatrocular* oyunuyla Tuncer Cücenoğlu'na sanat yaşamında daha nice yıllar.

KİŞİLER :

TAŞKIN	Bir reklâm şirketindeki metin yazarlığından, ekonomik kriz nedeniyle atılmış, yıllar önce bir oyunu sahnelenmiş bir oyun yazarı. Dört aydır işsiz. 50 yaşlarında.
NİHAL	İki dairesinin kirasıyla geçimini sağlayan, tiyatroyu ve tiyatrocuları seven dul bir kadın. Taşkın'ın ev sahibesi. 55 yaşlarında. Oldukça hoş bir kadın.
SİBEL	Bir bankanın halkla ilişkiler sorumlusuyken işsiz kalmış. Taşkın'ın sevgilisi. 30 yaşlarında.
YILDIRIM	Ekonomik kriz nedeniyle kapanan bir özel tiyatronun başarılı aktörlerinden. 45 yaşlarında.
SAVAŞ	Aktör olma umudunu hiç yitirmeyen bir amatör oyuncu. Belediye memurluğundan emekli. 55 yaşlarında.
HAKKI	Emekli bir aktör. 70 yaşlarında.
ERDEM	Konservatuarı yeni bitirmiş bir aktör adayı. Babasının su istasyonunda çalışıyor. 25 yaşlarında.
FİLİZ	Tiyatro heveslisi çok hoş bir kız. Hakkı'nın sevgilisi. Bir manken gibi gösterişli. 25 yaşlarında.
LEYLA	Oldukça güzel bir kadın oyuncu. İşsiz, 45 yaşlarında.
SELİM	Kumarbaz oğlunun borcu nedeniyle batmanın eşiğine gelmiş taşralı bir fabrikatör. 50 yaşlarında.

ÇEVRE DÜZENİ :

Taşkın'ın bir apartmanın üçüncü katındaki, kirada oturduğu dairenin büyükçe salonu.

Antre salonun tam sağ köşesindedir. Görülmeyen yatak odasının kapısı ve banyo da, belli ki antrededir.

Amerikan mutfak.

Salonun bir penceresinden izleyicinin göremediği sokak, diğer penceresinden ise deniz görülmektedir.

Oldukça sade döşenmiştir salon.

Deri koltuklar.

Bir çalışma masası. Üstünde bilgisayar.

Bir müzik seti.

Televizyon, yere oldukça yakın bir sehpanın üstündedir.

Duvarlara Çehov, Shakespeare, Brecht, Miller, Gorki, Gogol ve kesinlikle Taşkın'ın birer fotoğrafı çerçeveletilip asılmıştır.

Ayrıca bazı oyun posterleri, masklar ve tiyatro aksesuarları da çerçeveletilip çeşitli yerlere serpiştirilmiştir.

ZAMAN	Günümüz.
YER	İstanbul.
MEVSİM	Yaz sonu. Eylül ayı.

BİRİNCİ BÖLÜM

Taşkın bilgisayarın başındadır. Oldukça yakışıklı bir adamdır. Üzerinde çok şık bir gömlek ve pantolon vardır. Tıraşını olmuş, derli topludur. Zaman zaman düşünüp oyununu yazmaktadır. Son vuruşunu da yaptıktan sonra yazıcıyı çalıştırır ve geriye doğru yaslanır. Çıkan basılı kâğıtları alır, okur. Belli ki işi bitmiştir. Ayağa kalkar. Telefon çalar.

TAŞKIN *(Telefonun ahizesini kaldırır)* Alo. Günaydın Sibelciğim. Yok canım ne uyandırması? Ben de tam seni arayacaktım. Oyunu bitirdim. Fena olmadı yani. Hele bir okuyalım. Eksiği gediği çıkar ortaya. Sen ne yaptın? Ciddi misin? Getiriyor musun? Çok iyi... Adamdan bir haber var mı? Tamam. Merak ettim şimdi. Yok her şey var. Çayın altını yakıyorum hemen. Bekliyorum. Hoşça kal. Ben de öpüyorum. *(Telefonu kapatır. Çayın altını yakar. Küçük aynada kendisine bakar. Hoşnut olmamıştır. Kokusunu sürer)* Yaşlanıyorsun oğlum, yaşlanıyorsun. Kabul et bu gerçeği artık!

(Ortalığı düzeltir. Televizyonu açar. İzleyiciler ekranı görememektedir)

SUNUCUNUN SESİ Bu sabaha karşı Bağdat'taki patlamada on yedi sivil, üç de Amerikalı öldü. Yetkililerden alınan bilgiye göre yaralıların sayısı yüzü buldu. Hastaneler...

TAŞKIN *(Yüzünü buruşturarak televizyonu kapatır. Radyodan bir yer arar. Klasik bir parçadır duyulan. Oturur. Hem dinler hem de yazdıklarını yeniden gözden geçirmeye başlar. Arada bir eliyle çok güzel olduğunu tanımlayarak sürdürmektedir okumayı. Kapının zili çalınır. Aynada kendisine yeniden bakarak Sibel'in geldiğini sa-*

nıp kapıyı açar. Şaşırır) Aaaa! Nihal Hanım, siz miydiniz?

NİHAL *(Kibar, saygılı, oldukça zarif ve süslü bir kadındır)* Rahatsız etmiyorum inşallah.

TAŞKIN *(Oldukça tedirgin)* Ne demek efendim? Buyurun.

NİHAL Biraz konuşmak istiyordum sizinle.

TAŞKIN Buyurun içeriye, lütfen.

NİHAL Rahatsız etmek istemem.

TAŞKIN *(Mahcup)* Rica ederim, ne rahatsızlığı? Tam tersine.

NİHAL *(Girer)* Teşekkür ederim.

TAŞKIN Lütfen. Burası sizin eviniz. Aslında ben de sizinle konuşmak için birkaç kez niyetlendim... Ancak... Rahat edin lütfen. Nereye isterseniz oraya oturun.

NİHAL *(Koltuklardan birine otururken)* Teşekkür ederim.

TAŞKIN Size ne ikram edebilirim?

NİHAL Çok teşekkür ederim. Biraz önce kahvaltıdan kalktım.

TAŞKIN Ancak gene de bir bardak çayımı içebilirsiniz.

NİHAL Zahmet olmazsa.

TAŞKIN Ne zahmeti efendim. Çayımız zaten olmak üzere. Şimdi çay hazırlamaktan kolay ne var? Poşeti sallandırdınız mı tamam. Hem biraz sonra nişanlım Sibel de gelecek. Onunla da tanışırsınız.

NİHAL Çok sevinirim. Zaten görüyordum kızımızı size gelip giderken. Çok hoş biri.

TAŞKIN Öyledir.

NİHAL Evlilik görünüyor mu ufukta?

TAŞKIN Vallahi işler karıştı biraz. Ancak ilerde neden olmasın?

NİHAL Beni de çağırırsınız artık nikâhınıza.

TAŞKIN Çağırmaz mıyız? Baş konuğumuz olursunuz. Çayınızı hemen alır mısınız?

NİHAL Eğer nişanlınızla da tanışacaksam bekleyelim.

TAŞKIN Nasıl isterseniz.

NİHAL Hem o gelene kadar da konuşmuş oluruz.

TAŞKIN Peki.

NİHAL *(Duvarlardaki yazar fotoğraflarını ve oyun afişlerini görür)* Aman efendim, ne güzel. Çehov vazgeçemediğim bir yazardır. Yalnızca tiyatro oyunlarını izlemekle kalmadım, öykülerini de okudum defalarca. Diyebilirim ki mizahı bu kadar güçlü bir başka yazar görmedim.

TAŞKIN Ben de çok severim. Sevmesem asar mıyım fotoğrafım?

NİHAL Şekspir için bir şey söylemeye zaten gerek yok. Yüzyıllardır sahnelenen bir yazar olmak kolay mı? Rahmetli eşim Rasim Bey iyi bir adamdı ama çok kıskançtı. Onu bu huyundan vazgeçirmek için defalarca Othello'ya götürdüm, ama hiç fark etmedi. Kıskançlığından asla vazgeçmedi. Benim aksime tiyatroya gitmeyi, kitap okumayı hiç sevmezdi. "Bunlar ıvır zıvır şeyler," derdi. "Zaman harcamaya değmez!" Çok kızardım böyle konuştuğunda. "Rasim, bunlar ıvır zıvırsa biz neyiz?" diyerek karşı çıkardım ona. Ama tınmazdı.

TAŞKIN Evlenmezden önce bilmiyor muydunuz eşinizin böyle biri olduğunu?

NİHAL Bilmiyordum. Çünkü tiyatroyu çok sevdiğini söylemişti bana. Altı aylık flört dönemimizde bir hafta içinde en az iki kez tiyatroya giderdik. Bu nedenle de evlenme önerisini duraksamadan kabul etmiştim zaten.

TAŞKIN *(Gülerek)* Sizi kandırmayı nasıl başarabildi?

NİHAL Her oyuna geliyordu benimle. Hiç itiraz etmeden üstelik. Aynı oyunu birkaç kez izlediğimiz bile oluyordu. Çok mutlu olduğunu söylüyordu. "Çok beğendim

çok!" diyordu oyun bittiğinde. Öylesine alkışlardı ki, oyuncular minnet dolu gözlerle hep onu ararlardı oyun bitimlerinde.

TAŞKIN Ne güzel! Demek ki tiyatroyu sevmeyi başarmıştı sayenizde.

NİHAL Hayır efendim, hayır! Beni kandırıyordu yalnızca. Çünkü benimle evlenmek istiyordu. Dolayısıyla da bana hoş görünmesinin ancak böyle olabileceğini biliyordu. Üzülerek belirteyim ki bunu ancak onunla evlendikten sonra fark edebildim. Oyun izlerken hareketlerini ve düşüncelerini bana göre yönlendirirdi. Ben gülersem güler, ağlarsam ağlar, beğenirsem beğenir, alkışlarsam alkışlardı. O zamanlar tiyatrolar şimdiki gibi boş koltuklara oynamazdı. Kırk yıl kadar önce yani. En az bir iki hafta bazen de bir ay öncesinden yerinizi almak zorundaydınız. Neredeyse haftanın bir gününü bilet alma işine ayırırdı Rasim. Geceleyin eve geldiğinde birçok oyunun biletlerini sallardı elinde. Çünkü benim ancak böyle mutlu olduğumu bilirdi. İşte böyle bir adamdı rahmetli. Zaten bir bilet kuyruğunda da yitirdim onu. Tam otuz yıl önce. Nur içinde yatsın.

(Bir süre hüzünlenip susar. Gözlerini kurular)

TAŞKIN Başınız sağ olsun.

NİHAL Ne güzeldir tiyatrodan, tiyatrocular dan söz etmek. Bakın nasıl da geçmiş zaman.

TAŞKIN Tiyatro bir hastalıktır Nihal Hanım.

NİHAL Allah herkese bu hastalığı nasip etsin!

TAŞKIN Belki böylece de salonlar dolup taşar izleyicilerle.

NİHAL Nerde? Sizin fotoğrafınız da çok yakışmış bu büyük yazarların yanına.

TAŞKIN Teşekkür ederim.

NİHAL Yok, gerçekten yakışmış. On beş yıl kadar önce sahnelenen tek oyununuzla zaten hak ettiniz bunu. Bu

daireyi kiralamak için bundan dört yıl önce geldiğinizde de duraksamadan verdim size burayı. Her ne kadar eleştirmenlerin haksızlık ederek sizi yerden yere vurmalarını üzülerek izlemiştim ama siz de kolayca pes edip bir daha görünmediniz tiyatro dünyasında. *(Gülerek)* Baksanıza hiç itiraz etmiyor diğer yazarlar size.

TAŞKIN İşin aslını söyleyecek olursam itiraz edemeyecek olmalarından yararlandım fotoğrafımı aralarına katarken. Yaşasalardı durum farklı olurdu.

NİHAL Anlamadım.

TAŞKIN Yazarlar birbirlerini sevmezler.

NİHAL Neden sevmesinler? İşte en tipik örneği sizsiniz.

TAŞKIN Onlar ölmüş yazarlardır. Biliyorsunuz en iyi yazar ölmüş yazardır. Bütün rejisörler, aktörler, dekoratör ve ışıkçılar ve hatta kompozitörler hep böyle söyler. Çünkü her türlü kesip biçmeye, ekleme ve çıkartmaya, kısacası yapıtlarının katledilmesine asla itiraz edemezler.

NİHAL Çok hoşsunuz doğrusu.

TAŞKIN Teşekkür ederim.

NİHAL Bu arada asıl şeyleri de konuşalım isterseniz. Nişanlınızın yanında bunları konuşmak pek doğru olmaz sanırım.

TAŞKIN Buyurun. *(Çay suyunun ısındığını, hatta demliğin taştığını görerek)* Bu arada çayımızı da içelim! Ne dersiniz?

NİHAL *(Ezberlemiş gibidir söylediklerini)*Depozitonuzu verdiniz, sözleşmenizi yaptınız ve yaklaşık dört yıldır beni hiç ama hiç üzmediniz. Kiranızı hep zamanında yatırdınız bankaya. Evinizde gürültü patırtı yapıp komşularınızı rahatsız etmediniz. Her ne kadar karşı cinsten arkadaşlarınız, oldukça çok sayıda ve sıkça girip çıktıysa da buraya, hiçbir zaman kimseyi ürkütme-

diniz varlığınızla.

TAŞKIN Teşekkür ederim.

NİHAL Biliyorsunuz benim dört dairem var bu apartmanda. Bildiğiniz üzere birinde kendim oturuyorum. Diğer üçü de kirada. Kiracılarımdan biri, avukat bürosu olarak kullanıyor daireyi. Diğer kiracım da her ne kadar tiyatrocu olmasa da ressam. Yani o da bir sanatçı sayılır. İşin aslı, bir oyunun dekor tasarımını yaptığını duyunca duraksamadan ona da kiraladım dairemi. O da, doğrusunu söylemek gerekirse, geçtiğimiz günlere kadar üzmedi beni. Ancak son üç aydır bankaya yatırması gereken kiramı yatırmadığını üzülerek de olsa söylemek zorundayım.

TAŞKIN *(Çayını verir)* Tam da size bunu söylemek istiyordum. Çok yaşayın. Ağzımdan kaptınız. Ben de son ay ödeyemedim kirayı. Elimde olmayan nedenlerden dolayı kuşkusuz.

NİHAL Nedir o nedenler?

TAŞKIN Biliyorsunuz bir reklâm şirketinde metin yazarı olarak çalışıyordum. Ancak dört ay önce son verdiler işime.

NİHAL Dört ay önce mi? Bunu şimdi mi duyacaktım? Demek ki dört aydır işsizsiniz. Peki öyleyse nasıl ödediniz aradaki o üç aylık kirayı?

TAŞKIN Birikmiş üç beş kuruşum vardı. Ama son ay sıfırı tükettim.

NİHAL Sizin gibi ince bir insandan bir açıklama beklerdim gene de.

TAŞKIN Birkaç kez zilinize bastım. Ama evde yoktunuz. Bir keresinde de cesaret edip bekleyemedim kapıyı açmanızı. Doğrusunu söylemek gerekirse utandım.

NİHAL Biliyorsunuz ben kocamdan kalan küçücük bir emekli maaşıyla ve aldığım bu üç kirayla geçinen dul

bir kadınım. Bütün hesaplarım altüst oldu inanın. Tiyatroya bile gidemiyorum artık!

TAŞKIN Çok üzüldüm. Özür dilerim. Söyleseydiniz size davetiye sağlayabilirdim. Çok arkadaşım var.

NİHAL Teşekkür ederim ama davetiye ile çözüm bulamayız ki sorunlarımıza! Diğer kiracım olan ressamı uyardığımda "Resim satamıyorum! Ekonomik kriz bizi de vurdu!" diyor. Hatta son günlerde, "Size resim vereyim, duvarınıza asın! Böylece ödeşelim!" gibi garip öneriler de getirmeye başladı bana.

TAŞKIN Biliyorsunuz resim de önemli bir yatırımdır.

NİHAL Ama onun çiziktirdikleri resim değil ki yatırım olsun. Bedava verse asmam duvarıma o acayip şeyleri. Burunlar burun, ağızlar ağız değil! Tabii bunları yüzüne söyleyemedim. Zaten düşmüş, bir darbe de benden yemesin gariban,

TAŞKIN İyi etmişsiniz.

NİHAL İyi ettim ancak onun da bir şeyler yapması gerek. Çiziktirmekten ve yaptığı o şeyleri resim sanarak satma düşüncesinden vazgeçmeli! Nasıl olsa fırça sallamasını beceriyor, örneğin boyacılık yapsın ve ödesin kiracıklarını.

TAŞKIN Nihal Hanım size haksızsınız diyemiyorum. Ama gene de bir ressama boyacı olmasını önermek biraz insafsızlık olmuyor mu?

NİHAL Bu ortamın suçlusu ben değilim ki! Herkes başının çaresine bakacak! Benim önerim herkesin en iyi bildiği şeyi yaparak başının çaresine bakmasıdır. Kirasınıödemesi ve hayatını sürdürmesinin başka bir yolu varsa söyleyin!

TAŞKIN Aslında doğru söylüyorsunuz. Ama sizin de çok özen gösterdiğiniz sanatsal kaygı ne olacak? Örneğin ressam kardeşimizin sanatı yara almayacak mı bundan?

NİHAL Aslında bunları konuştuk. O ressam falan değil, yalnızca fırça sallayan sıradan bir yurttaş. Kaldı ki herkes beceremez fırça sallamayı. Ancak içindeki sanat aşkını öldüremiyorsa bu aşktan yararlanıp duvarı da bir ressam gibi boyayabilir. Ayakkabı boyacılığı bile yapsa belki daha iyi sonuçlar alabilir. Sonuçta kirasını ödemesi ve kursağına da bir şeyler girmesi gerekiyor. Örneğin şu evimize su getiren delikanlıyı biliyor musunuz? Hani genç, yakışıklı, aslan gibi bir çocuk...

TAŞKIN Bilmez miyim? Çok da düzgün konuşuyor.

NİHAL Onun üniversite mezunu olduğunu biliyor muydunuz? Bana da dün gece yan komşum söyledi. İş bulamamış, ne yapsın?

TAŞKIN Çok şaşırdım.

NİHAL Ben şaşırmadım. On binlerce üniversite mezunu genç, üstelik dil bilenler bile var, ekmek peşinde. Benzin pompacılığından, ayakkabı tamirciliğine kadar her işte onlar.

(Kapı çalınır)

TAŞKIN *(Sibel sanarak açar. Bir an kalakalır)*

KAPICININ SESİ *(Oldukça mekanik bir ses)* Çööp! Çööp!

TAŞKIN Yok.

(Kapatır kapıyı gelir)

NİHAL Şimdi artık kapıcılar bile yüksek öğrenimli olmaya başladı. Tabii ki kapıcı çocukları... En iyi şekilde okuyorlar ama iş bulamayınca ne yapsınlar? Baba mesleğine devam. Örneğin siz, her şeyden önce iyi bir yazarsınız. İşsizim dememeniz, yazarlığınızı para kazanır hale getirerek kiramı ödemeniz gerekir.

TAŞKIN Bakın Nihal Hanım. Aslında size hak vermiyor değilim... Zaten en iyi bildiğim iş olan yazarlıktan başka ne iş yapabilirim? Şimdi mahkeme ya da icra dairelerinin insan kaynayan duvar diplerinde, yurttaşların

dilekçelerini yazarak hayatımı sürdürmemi önermiyorsunuz herhalde? Bu benim için en acıklı son olmaz mı? Yaşamayayım daha iyi! Gidip de kendimi köprüden boğazın serin ve derin sularına bırakmam bana yakışan daha iyi bir son olmaz mı?

NİHAL *(Acır)* Aman canım. Siz gerçek bir yazarsınız. Yeni oyunlar üretirsiniz.. Oyunlarınız oynanır ve para da kazanırsınız.

TAŞKIN İşte tam da onu söyleyecektim. Birçok reklâm şirketine başvurdum. Metin yazarlığı için kuşkusuz. Ama hiçbirinden olumlu yanıt alamadım. Bu nedenle de bir özel tiyatro kurmaya karar verdim. Çünkü sizin de söylediğiniz gibi herkes, en iyi bildiği işi yapmalı bu dünyada! Yapacağımız galada sizi de aramızda görmek beni ve arkadaşlarımı sevindirecektir.

NİHAL Arkadaşlarım dediğinize göre kadroyu da kurdunuz galiba.

TAŞKIN Şimdi isim vermek istemiyorum size. İşin sürprizi kaçmasın. Ama emin olun, birçoğunu tanıyorsunuz onların. Kaldı ki ödeyemediğim kiranız için de telaşa kapılmayın. Nişanlımdan biraz para alıp birkaç gün içinde kapatacağım borcumu. Şunu hiç unutmayın lütfen! Ben işsiz ama onurlu bir yazarım!

NİHAL Teşekkür ederim. Üzdüysem bağışlayın. Ama tek gelirimin bu kiralar olduğunu bildiğinize göre beni anlayışla karşılayacağınızı umuyorum.

(Kapının zili çalınır)

TAŞKIN Sibel olmalı.

NİHAL Konuştuklarımız aramızda kalacaktır!

TAŞKIN İnceliğiniz için teşekkür ederim. *(Kapıyı açar)* Canım. Bir konuğumuz var.

(Sibel girer. Elinde paketlenmiş tabela)

NİHAL Hoş geldiniz kızım.

SİBEL Siz de hoş geldiniz.

TAŞKIN *(Sibel'e)* Nihal Hanım, benim ev sahibem. Ama o bildiğin ev sahibelerinden değildir.

NİHAL Teşekkür ederim.

TAŞKIN Çünkü nesli tükenmiş bir tiyatro severdir.

SİBEL *(Kendini zorlayarak gülümsemeye çalışır)* Sizden hep söz eder Taşkın. Her yerde över sizi.

NİHAL Teşekkür ederim.

TAŞKIN Otursana Sibel. Seni tanımak istedi Nihal Hanım. Sibel de tiyatrocu sayılır. Üniversite tiyatrosunda oynuyordu.

NİHAL Öyle mi? Çok sevindim. Girip çıkarken görüyordum. Tanışmak bu güne kısmetmiş. *(Ayağa kalkar)* Yapacak çok işim var. Eve içme suyu getireceklerdi. Beni bulamazlarsa geri dönerler ve susuz kalırım. Yarın da tatil biliyorsunuz. Ben izninizi isteyeyim.

TAŞKIN Birlikte birer çay daha içebilirdik.

SİBEL *(Yarım ağız)* Kalsaydınız.

NİHAL Başka bir zaman inşallah! *(Kapının ağzına gelir)* Her şey için teşekkür ederim. Sizi tanıdığım için de ayrıca çok sevindim.

SİBEL Ben de.

NİHAL Nerede yapacaksınız provalarınızı?

TAŞKIN Burada.

NİHAL Provalarınızı da izlemek isterim.

TAŞKIN Neden olmasın? Galada da baş konuğumuz olursunuz.

NİHAL Hoşça kalın!

TAŞKIN Gene bekleriz!

SİBEL Güle güle.

TAŞKIN *(Kapıyı kapatır)* En sonunda kirayı istemeye geldi.

SİBEL Sürpriz olmadı benim için. Bak tabelayı da yapmışlar.

(Paketi açıp çıkartır, uzaktan gösterir) Nasıl?

TAŞKIN Çok güzel olmuş. "Project Creation Center for the European Union's Funds". "Avrupa Birliği Fonları İçin Proje Üretim Merkezi". İngilizce yazdırmamız iyi düşünce. Türkçe olarak yazılsaydı bu kadar etkili olamazdı. Çok teşekkür ederim.

SİBEL Bankadaki arkadaş Selim Bey'in birkaç gün içinde gelebileceğini söyledi. Bize avans olarak vereceği yüz yirmi bin Euro'nun peşindeymiş. Zaten biraz sonra telefon edip ne olup bittiğini öğreneceğim Selim Bey'den.

TAŞKIN *(Sevinçle)* Neden önce bu güzel haberi vermedin?

SİBEL Adın gibi coşkulu bir insansın Taşkın. Her şeye oldu bitti gözüyle bakıyorsun. Paraları cebimizde görmeyince inanmam hiçbir şeye. Hem sana ilginç bir haber daha vereyim. Ankara'da da Avrupa Birliği'nden hibe almak isteyenler için gerçek bir aracı firma oluşturulmuş. Tıpkı bizim gibi yani. Ama bizden farkı yasal olması.

TAŞKIN Aklın yolu birdir. Demek ki doğru yoldayız. Hemen haber vermemiz gerek arkadaşlara. Provalara başlamalıyız. İyi hazırlanmazsak bir küçük falso işin altüst olmasına neden olur.

SİBEL Başımıza bir şey gelmez değil mi?

TAŞKIN Hayır, hayır... Korkman için bir neden yok. Bütün önlemleri aldım. Bana da bir çay hazırlar mısın? *(Telefonu çevirir)* Alo... Alooo... Hakkı'cığım merhaba! Yıldırım'ı, Savaş'ı, Leyla'yı. Hepsini topla ve hemen bana gel. *(Gülerek)* Başrol senin tabii ki! Sevgilin için mi? O da bir sekreteri oynayacak konuştuğumuz gibi. Arada bir kapıyı açacak, bir de, "Ne içersiniz?" diyecek. Herhalde bunu becerir artık. Çok yeteneksizse, neden oynatalım? O zaman iş değişir. Oynatırız canım.

Hatırladığım kadarıyla bu kadar rolün de üstesinden gelir artık. Yeni mi bu? Tamam canım seni mi kıracağız? Tamam. Bugün öğleden sonra provalara başlayacağız. Konuştuğumuz gibi... Benim evde. Evet evet... Birlikte gelirsiniz. *(Saatine bakar)* Yani iki gibi bende olursunuz. Tamam mı? Gene de ufak tefek aksesuar falan. Tamam, tamam. Gecikmeyin! Sen beni arar mısın? Tamam. Bekliyorum. *(Telefonu kapatır. Kendi kendine)* Ulan herife bak be! Yetmiş yaşında durmadan sevgili değiştiriyor. Biz de böyle salak gibi... *(Sonunu getiremez)*

SİBEL Tamamla, tamamla. Durumundan memnun değilsin galiba?

TAŞKIN Deli misin Sibel'ciğim. Lafın gelişi, hani hep öyle denir de.

SİBEL Ne denir?

TAŞKIN *(Ikına sıkına)* Yani. Biz böyle tek kadınla. Şeyimizi gün edelim. Yetmiş yaşındaki herif.

SİBEL Daha fazla konuşma, batıyorsun her seferinde. Hakkı hangisiydi?

TAŞKIN Uşak Hakkı! Diğer adı Uşak Osip. Müfettiş'ten. Bir zamanların en önemli aktörlerinden Hakkı'yı nasıl tanımazsın? Hamlet'in mezarcısı olarak öyle ün yapmıştı ki adı Mezarcı Hakkı'ya bile çıkmıştı. Ama bana sorarsan Osip olarak daha başarılıydı. Zaten o da pek hazzetmez kendisine Mezarcı Hakkı denilmesinden.

SİBEL Bir gece bizimle yemeğe gelmişti. Hani şu yanında yirmilik bir kızla gelen yetmişlik zampara?

TAŞKIN Hay aklınla bin yaşa! Tam üstüne bastın.

SİBEL O ilginç bir adamdı doğrusu. Yanında genç sevgilisi varken bile, öbür eliyle yan masadaki kadına telefon numarasını verdiğini gözlerimle görmüştüm. İnanılır gibi değil. *(Taşkın'a sessiz olmasını işaretleyerek cep te-*

lefonuyla bir yeri arar. En tatlı sesiyle) Alo. Selim Bey? Ben Sibel. Nasılsınız? Ben merkezle her şeyi konuştum. Zaten oradayım şimdi. Yüz yirmi bin Euro'yu getirdiğinizde proje sizindir. Rica ederim. Ancak biraz acele etmeniz gerekir. Benim hatırıma tutuyorlar. *(Kısık sesle)* Korkarım ki gecikirseniz bir başkasına verebilirler... Anlıyorum. Tamam. İki gün sonra. Tamam. Yola çıkmadan bana haber verin lütfen. Sizi ben getireceğim buraya çünkü. Rica ederim. Görüşmek üzere. Saygılar benden efendim. *(Kapatır telefonu)* Hadi bakalım iki gün sonra geliyor adam.

TAŞKIN *(Sevinirken birden endişelenir)* Hemen başlamamız gerek provalara. Gerçi metin kısa sayılır ama bir alay iş var yapmamız gereken. Şuraya pano... Sonra senin evdeki sandalyeler burası için. Bunları hemen not almalısın.

SİBEL Endişelenme, hepsini hallederim. Sen oyunu çıkartmaya bak Taşkın'cığım. Temiz su kalmamış. *(Dolabın yanında yapıştırılmış kâğıttan telefon numarasını okur. Telefonla Su İstasyonu'nu arar)* Alo. Su gönderebilir misiniz? Yüz yirmi üç.

(Kararma. Kapı çalınır)

TAŞKIN *(Sesi içerden)* Bakıyor musun?

SİBEL *(Mutfakta çay bardaklarını hazırlamaktadır)* Evet. *(Antreye çıkıp kapıyı açar. Önce Hakkı girer. Arkasından Leyla, Savaş, Yıldırım ve Filiz)* Hoş geldiniz!

HAKKI Nasılsınız?

SİBEL Teşekkür ederim Hakkı Bey. Buyurun.

TAŞKIN *(İçerden gelir. Tek tek ellerini sıkar)* Hoş geldiniz arkadaşlar.

HAKKI Hoş bulduk üstat.

YILDIRIM Hoş bulduk.

LEYLA Şükür kavuşturana.

FİLİZ İyi günler.

TAŞKIN Özlemişim hepinizi. *(Yer gösterir)* Bulduğunuz yere çökün efendiler! Hele hele seni çok özlemişim yaşlı kurt. Gel seni bir daha öpeyim Osip.
(Hakkı ile kucaklaşır)

HAKKI Suç benim mi?

TAŞKIN Aramasam hiç aramayacaksın.

HAKKI İş güç.

TAŞKIN Ne o yoksa bir tiyatroda mı oynuyorsun çaktırmadan?

HAKKI Nerede! Arada bir dizi işi olmasa iyice yandık. Bir iki bölümlük canım.

YILDIRIM Rejisörlerin aşna fişnelerine yakın ilgi göstermese dizilerde sürekli iş bulacak.

TAŞKIN Ne demek istedin sen Proctor? *(Sibel'e)* Yıldırım'la tanışmamış mıydın sen Sibel? Miller'in Cadı Kazanı'nın ünlü Proctor'udur kendileri. Yves Montand bile onun kadar başarılı değildi.

SİBEL Memnun oldum.

TAŞKIN *(Hakkı'ya)* Yoksa gençleri tiyatro dünyasına kazandırmayı sürdürüyor musun aynı hızla?
(Gülüşürler)

LEYLA Can çıkmayınca huy çıkmazmış.

YILDIRIM Ağabeyimiz görevini sürdürüyor doğal olarak.

SAVAŞ Ancak beni ihmal ediyor!

HAKKI Seni ben bile tiyatrocu yapamam! Senin için hiçbir umut yok! Çünkü erkeksin.

TAŞKIN Kızımızı tanıyalım.

HAKKI Adını söylesene.

FİLİZ Filiz.

TAŞKIN Maşallah filiz gibi kız doğrusu.

HAKKI Tanıtsana kendini.

FİLİZ *(Sanki ezberlemiş gibi)* Adım Filiz. Yirmi beş yaşın-

dayım. Babam emekli bir memur. Annem ev kadını. Liseyi bitirdim. Ama konservatuara giremedim. Tiyatrocu olmak tek düşüm.

TAŞKIN Ezber iyi. Fizik çok iyi. Kalk şöyle de görelim boyunu posunu. *(Filiz ayağa kalkar)* Kalk dediysek öylece dur demedik. Dön şöyle ortalarda da endamını görelim azıcık. *(Filiz manken gibi ortada dolaşır. Sibel'in duyamayacağı şekilde sessizce Hakkı'ya)* Nerden yakaladın bunu?

HAKKI O yakaladı beni. Dizi çekimi sırasında oralarda dolaşıyordu. Dur daha işin başındayız.

TAŞKIN Bize böylesi rast gelmiyor hiç! Yoksa bir dizide de ben mi oynasam? Nasıl oldu bu iş?

HAKKI Karıştırma oraları!

TAŞKIN Manken, sen mankenlik kurslarına da katıldın sanırım.

FİLİZ *(Hem dolaşmaya devam etmekte hem de)* Katıldım. O zamanlar manken olmayı istiyordum.

TAŞKIN Neden vazgeçtin manken olmaktan?

FİLİZ *(İçtenlikle ve safça)* Tiyatrocu olmayı daha çok istiyordum.

TAŞKIN Keşke manken olsaydın. O zaman daha kolay tiyatrocu olurdun. Müzikallerde kesin oynardın. Oturabilirsin. Başım döndü yahu, otur. Seni değerlendireceğim.

YILDIRIM Baba Hakkı'dan fırsat kalırsa tabii...

TAŞKIN Hayırlı olsun. Ya sen Leyla, nasılsın bakalım? *(Sibel'e)* Leyla'yla da tanışmadın sanırım. Desdemona Leyla. Hani Othello. Neler yapıyorsun Desdemona kardeş?

LEYLA Valla bir şey yaptığım yok Taşkın'cığım. Tiyatro olmayınca ne yapabilirim ki? Arada bir seslendirme, hepsi bu!

TAŞKIN Senin gibi güzel bir kadına televizyonlardan sıkça teklif gelmesi gerekmez mi?

LEYLA Gelmez olur mu? Ancak ön çalışma için hep yapımcıların yatak odaları önerilince evet diyemiyorum. Özel tiyatrolara gelince zaten öyle kuruluşlar kalmadı artık. Senin de bildiğin gibi bütün özel tiyatrolar tek kişilik kadrolara indirgendi. Tiyatronun patronu hem aktör, hem rejisör, hem dekoratör, hem kompozitör, hem de yazarlığı üstleniyor. Aynı anda tiyatronun müdürlüğünü, gişe memurluğunu, hatta yer göstericiliğini yapanlar bile var. Dolayısıyla da şöyle ağız tadıyla oynayacağım bir özel tiyatro yok ortalarda?

TAŞKIN Ya sen Proctor?

YILDIRIM Özel tiyatrolar konusunda Leyla'nın söyledikleri benim için de geçerli. Dizilerden öneriler almıyor değilim. Hatta bazen oynuyorum da. Ama ben oynamaya başladıktan hemen sonra o reyting mi ne karın ağrısıysa işte onun yüzünden oynadığım dizi kaldırılıveriyor. İşin aslı dizilerden zaten hazzetmiyorum.

TAŞKIN Sen Savaş? Belediyede küçük bir memur olarak hep tiyatro düşleriyle yaşadın ama bir türlü şans bulamadın tiyatrolarda. Emekli oldun ve değişen bir şey yok anladığım kadarıyla. Bu nedenle hal hatır işini fazla uzatıp gereksiz yere zaman harcamayalım. Zira ne demişler vakit nakittir. Öyle mi?

HAKKI Aramızdaki gençler anlamayabilirler. Zaman paradır diyor üstat.

TAŞKIN Tam karşılığı olmadı ya neyse olduğu kadar. Kısacası zamanımız para kadar değerlidir arkadaşlar. Onun için bir an evvel başlayalım çalışmaya.

(Kapının zili çalınır. Sibel açar. Sırtında damacana ile Erdem girer. Damacanayı kapının ağzında bulunan su aygıtının üstündeki boş damacana ile değiştirirken)

TAŞKIN *(Diğerlerine)* Bakın şimdi. Bu delikanlının üniversite mezunu olduğunu biliyor musunuz? Biraz önce benim ev sahibem söyledi. Bir yaşıma daha girdim. Elli iki oldum. *(Erdem'in işini bitirdiğini görerek)* Nihal Hanım'dan duydum, doğru mu delikanlı?

ERDEM Doğru.

TAŞKIN Adın nedir?

ERDEM Erdem.

HAKKI Aman ne güzel!

LEYLA Nerden mezunsun bakayım.

ERDEM *(Hakkı'yı görür birden)* Aman hocam elinizi öpeyim.

HAKKI Dur bakayım? Vay Erdem. Bu ne hal yahu? *(Erdem'e sarılır, öper)* Yoksa vazgeçtin mi tiyatrodan?

ERDEM Olur mu hocam? Devlet Tiyatroları'nın açacağı sınavı bekliyorum üç yıldır. Bu arada da babama yardımcı oluyorum.

HAKKI Tabii yahu. Senin babanın su istasyonu vardı doğru. Vazgeçemezsin delikanlı! Çünkü bir kez yuttun sahne tozunu. Anan baban futbolcu olman için büyük mücadele verdi ama sen ne yaptın? Sanki bir halt varmış gibi konservatuara girebilmek için liseden sonra koskoca iki yılını sınav hazırlığı için heba ettin. Bir rastlantı olarak tanıştığın aktörlere yalvarıp yakarıp sınavlara hazırlandın.

ERDEM Vallaha öyle oldu hocam...

HAKKI Her gün önüme atlıyordu. Kendisini çalıştırmam için yalvarıyordu. Sırf sınavları kaybetmesi için mevcudu tükenmiş oyun metinlerini okuma görevi veriyordum. Ama yılmadan usanmadan gidip buluyordu o metinleri sahaflardan. En ağır karakterleri öğrenmeye çalışırken yılar umuduyla verdiğim parçaları ertesi gün ezber geliyordu. Moralini bozmak için her türlü

yolu deniyordum. Ama nafile! Bugün burada açıklamak bir vicdan sorunu oldu. Açıklıyorum; sınav parçası olarak Hamlet'in tiradı diye, Müfettiş'in Osip'inin tiradını yazıp tutuşturdum eline. Hemen ezberledi. Kandırdığımı fark etmesin diye, çok da esaslı çalıştırmıştım bu sucuyu.

ERDEM Oysa bana bir karışıklık oldu demiştiniz. Ama neden?

HAKKI Evet yaptım. Senin iyiliğin için. Tiyatrocu olmaman için. Bir kişiyi, hele hele böyle genç pırıl pırıl bir delikanlıyı da yakamazdım. Geçmişte yaşadığım bir Anadolu turnesinde paramız ödenmediği için ikinci perdeye çıkmamıştık. Sonunda ne oldu biliyor musunuz? İzleyiciler bizi önce dövüp sonra sahneye attılar, oynamamız için. Bütün bu olumsuzlukları yaşamış biri olarak senin tiyatrocu olmanı nasıl isterdim ki? Üstelik anan baban, nerden bulmuşlarsa adresimi, gelmişlerdi bana. Kendilerine yardımcı olmamı, senin, bu sınavı kazanmaman için elimden geleni yapmamı istiyorlardı. Hatta baban dedi ki "Oğlum konservatuara giremezse, bir yıllık suyun bedava!" Çocuklarının iyi bir geleceğe sahip olması için canla başla mücadele veren o güzel insanları nasıl kırabilirdim ki!

ERDEM Verdiğiniz yanlış parça yüzünden sınav kurulundaki hocalar az kalsın döveceklerdi beni. Önce garip garip güldüler. Sonra sinirlenip, yaka paça dışarıya attılar!

HAKKI Ama yılmadı. Yeniden buldu beni. "Gireceğim!" diyordu yalnızca. "Ne pahasına olursa olsun gireceğim!" Yakama bile sarıldı bir gün. Nerdeyse boğacaktı beni. Hem ağlıyor hem de yardımcı olmamı istiyordu kendisine. Elinden zor kurtuldum. Ama ben de insanım. Sinirlenmiştim. "Ulan bu kez seni sokacağım o la-

net yere! Bırak yakamı bırak!" diye bağırarak zor kurtuldum elinden. Öyle çalıştırdım ki, birincilikle girdi. Nasıl mutlu musun, namussuz kerata! Ananın şeyini gördün mü? Aç kalmak ne güzel değil mi?

ERDEM Sağ ol hocam, bir daha öpmek istiyorum o mübarek elinizi.

HAKKI Çek. Bırak elimi! Bitirdin de ne oldu? Tiyatrocu olabildin mi? Ama gene de takdir ediyorum seni. Dizi setlerinde, seslendirmelerde asla görünmüyorsun.

ERDEM Evet hocam. Bir gün gerçek bir tiyatroya girerim umuduyla sabırla bekledim yıllardır.

HAKKI Daha çok bekleyeceksin.

TAŞKIN Her rolü de beğenmez bunlar! Her Harbiyeli nasıl Genel Kurmay Başkanı olmak isterse, bunların gözü de Hamlet rolündedir.

ERDEM Sınavı kazanırsam oynarım Hamlet'i belki. Van ya da Trabzon olursa şansım yüksektir.

TAŞKIN Aferin! İşte umudunu hiç yitirmeden beklemesini bilen bir gerçek tiyatrocu. Anladığım kadarıyla şimdi suculuk yaptığına göre bir özel tiyatroda iş bulsan, büyük küçük demeden her rolü kabul edersin.

ERDEM Etmez miyim? Şimdilik.

TAŞKIN Öyleyse otur şuraya. Otur bakalım. Ha şöyle! Başka bir daireye su götürecek miydin? Baban kızmasın.

ERDEM Konu tiyatroysa kimse kızamaz bana!

TAŞKIN Aferin sucu Hamlet. Dinle öyleyse konuşulanları! İstersen gene de babana bir telefon et! Susuz kalmış bir daireden dayak yemeni istemem. Bizim ev sahibesi de seni arıyordu fıldır fıldır.

ERDEM *(Telefonla babasını arar)* Baba! Dinle beni. Ben provaya başlıyorum. Evet nihayet. Hayır. Kiminle gönderirsen gönder baba. İstersen kendin yüklen damacanayı. Bana ne? Elveda!

TAŞKIN Ne diyor baban?

ERDEM Beli rahatsızmış da! Damacanayı kaldıramazmış da! O zaman neden açtın o istasyonu? Bana mı güvendin be adam?

HAKKI Babasından çekinseydi yeniden girer miydi konservatuara? Oyuncu eksiğin var mıydı?

TAŞKIN Fazla oyuncu göz çıkarmaz Hakkı. Üstelik bu sucu gerçek bir tiyatrocu. Şimdi şurada ekleyiveririm bir şeyler olur. Tamam konuya geçebiliriz. Arkadaşlar iyi dinleyin beni. Sonunda bir tiyatro kurmaya karar verdim. Şunu asla unutmayın. Birleşmek başlangıçtır, birliği sürdürmek gelişmedir, birlikte çalışmaksa başarıdır.

LEYLA *(Sevinçle)* Biz hep isterdik ama reddederdin.

YILDIRIM Demek ki sonunda kendi işimizin efendisi olacağız!

ERDEM Oynayacağım bir tiyatro kurulurken ne işim var benim ıvır zıvır işlerle.

TAŞKIN Güzel! Ancak gene de şu boş damacanayı götürmen babanı sevindirir. Ne de olsa baban yani.

ERDEM *(Boş damacanaya saldırır neredeyse. Tekmeleyecektir. Taşkın engeller. Yaptığının çok ayıp olduğunu mimikleriyle anlatır Erdem'e)* Sikerim damacanasını! *(Taşkın ayıpladığını, ağzına biber süreceğini anlatır Erdem'e mimikleriyle)*

SAVAŞ Allah'ım sana şükürler olsun! Dualarım tuttu sonunda.

TAŞKIN Hepiniz oynayacaksınız. Hatta bu manken bile. Eski dostum Hakkı'nın hatırı için, mankene de neredeyse sözsüz bir rol yazdım.

FİLİZ Dilsiz bir genç kızı mı oynayacağım?

TAŞKIN Anlamsız sorular sorma manken! Yani sözden daha çok, senin fiziğini kullanabileceğimiz bir rolden söz ediyorum. Örneğin bir tepsi getireceksin içeriye. Belki

birer bardak çay dağıtacaksın kahramanlara ama sahnede her zaman olacaksın. İnşallah çayları dökmeden getirmeyi becerirsin!

FİLİZ Evde de ben getiririm çay, kahve, ıhlamur falan.

TAŞKIN Öyleyse hadı bakalım, yardım et Sibel Hanım'a.

FİLİZ Sibel Hanım kim?

TAŞKIN Bak oradaki hanım. *(Filiz Sibel'e yardımcı olur, çayları dağıtırlar. Herkese birer küçük tabak içinde yiyecek bir şeyler de verirler)* İşte oyun metnimiz burada. *(Elindeki az sayfalı metni herkese dağıtır)* Ama kısa olduğuna bakmayın hiç. İçeriği zengin bir başyapıt. *(Diğerlerinin hayranlıkla dinlediğini görerek iyice oynar)* Daha sonra yaşadıklarımızla gelişecek ve kuşkusuz büyüyüp kocaman bir oyun olacak! Üstelik bir komedi? Neden komedi? Çünkü insanlar zaten ağlıyor! İşsizlik kol geziyor! Üniversite mezunu yüz binlerce genç kahve köşelerinde en düşük ücretli bir iş için saçlarını ağartıyor, dirseklerini çürütüyor. *(Erdem'i gösterir)* Bir su damacanasını kapıp getiren oldukça yakışıklı bu gencimizin durumu hepimize örnek olsun. Yüksek öğrenim görmüş, Ama su istasyonundan evlere temiz mi kirli mi olduğu belli olmayan bir sıvıyı taşıyor! Neden, çünkü iş bulamıyor. Bu gerçekleri mi yazsaydım yani? Kör parmağım gözüne. Halk artık ağlamak istemiyor! Yaşadığı şeylerin gösterilmesinden nefret ediyor! Yani bir de üstüne para verip bilet alarak kendi acılarını izleyecek kadar keriz mi bu halk? Komedi yazdım onun için. Anlatabildim mi?

(Herkes hayranlıkla dinlemiştir)

LEYLA Oyunun adı ne?

TAŞKIN "Tiyatrocular " Diğer adı "Tiyatro Yapmak İçin Her Yol Mubah!"

YILDIRIM İki ad olmaz! Ticari olmaz çünkü!

TAŞKIN Ticari olması için "Borsa" mı koyalım oyunun adını? Ya da "Dolarlarımı Kim Çaldı?" mı olsun? Eleştirileriniz akılcı olmalı arkadaşlar. Öyle değil mi sucu?

ERDEM Konservatuardaki derslerimizden birinin adı "Oyun Yazarlığı" idi. Bence bir tiyatro oyununun adı çok önemlidir. Hemen anlatmalı her şeyi. Ve seyirciye de "Gel! Durma! Bilet al benim için!" demelidir. Ama içeriğin ne olduğunu bilmeden oyunun adını koymaya kalkışmak doğru bir iş değildir.

TAŞKIN Sen ne diyorsun dostum?

HAKKI Ad değil, anlatılanlar önemlidir bence. Örneğin Hamlet. Ne ifade ediyor Hamlet? Salak bir paranoyak! Ama anlatılanlar öylesine etkileyici ki, bugün Hamlet'i sağır sultanlar bile biliyor. Telif sorunu olmadığından da dünyanın her yerinde sahneleniyor. Afrika'dan Asya'ya, Güney Amerika'dan kutuplara. Kısacası bir oyunun adı hiç de anlatmamalıdır metni. Hatta merak edilmesi için bambaşka bir ad bile verilmelidir metne. Merak deyip geçmeyin, önemlidir. Biliyorsunuz kimi meraktan, kimi... gene meraktan. Hele bizim halkımız çok meraklıdır. Merak yüzünden sürekli değiştirir iktidarları. Anlatabiliyor muyum?

TAŞKIN Bence gereksiz bir tartışma başlattık. Önce metni tanıyalım, sonra gerekirse adını değiştiririz. Öykü günümüzde geçiyor. Bu kısa oyun metnindeki kahramanlardan biri taşrada yaşayan bir iş adamı. Ancak adamcağızın başı belada. Çünkü otuz yaşında kazık gibi bir oğlu var ve oğlan kumarbaz. Kumarbaz oğlanın tek işi arada bir babasının yanına, daha doğrusu babasının muhasebe müdürünün yanına gitmek ve kasada ne varsa boşaltıp ilk kumarhaneye dalmak. Artık babadan para çekemeyecek hale de gelmiş. Çünkü Kıbrıs'ta, şurada burada peşin paraları kaybetmiş. Ama duramıyor

ne yapsın? Bir kumarhanede benim babamın fabrikası var deyip borçlanarak poker oynamış ve orada da epeyce bir para kaybetmiş. İşte asıl tehlike de bu borçlanmayla başlıyor. Kumarhane sahipleri oğlanın peşine adamlarını takıyor. Mafya'yı yani. Babasına da geliyorlar. "Kumar borcu namus borcudur! Bunu ödemezsen tek oğlunu önce bacağından vuracağız, sonra kulağını keseceğiz, ardından da öteki dünyaya uğurlayacağız!" diyorlar. Nitekim önce bacağından vuruyorlar oğlanı. Adam korkuyla bankalardan kredi almaya çalışıyor. Ama hiçbir banka kredi vermeye yanaşmıyor. Bunun üzerine adam iyice bunalıma giriyor. Çünkü daha sonra da bir kulağını hafifçe çiziyorlar. İyi oldu kerataya demeyin! Çünkü adamın karısı "nerden bulursan bul oğlumun kulağını kurtar" deyip evi terk ediyor. Buraya kadar anlaşılmayan bir şey var mı?

HAKKI Yani tam bir facia.

LEYLA Bu da yaşanılan gerçeklerden biri. Ama hiç de komedi değil.

YILDIRIM Tam tersine bir trajedi bana kalırsa.

ERDEM Bana göre de.

TAŞKIN Yanılıyorsunuz arkadaşlar. Asıl hikâye bundan sonra başlıyor. Yani komedi. Buraya dikkat. Bir de bizim gibi altını çizerek söylüyorum, tıpkı bizim gibi tiyatro yapmak isteyen gerçek tiyatrocular var. Ancak bunların yani bizim hiç paramız yok. Ne kadar acı değil mi? Hemen hayali bir şirket kuruyoruz. İşte tabelası bile var. Bu ne demektir biliyor musunuz? İçinizde İngilizce bilenler olmadığına göre açıklayayım: "Avrupa Birliği Fonları İçin Proje Üretim Merkezi" Ve bu adamın kendilerine ulaşmasını sağlayarak biraz sonra çalışmaya başlayacağımız metni o adama oynuyorlar ve onun ikna olmasını sağlayarak avans olarak getirdi-

ği yüz yirmi bin Euro'yu elinden alıyorlar. Ardından da hayırlı bir iş yaparak bir özel tiyatro kuruyoruz.

YILDIRIM Benim anlayamadığım, tiyatrocular için bazen onlar bazen de biz diye konuşuyorsun. Sonunda da tiyatro kuruyoruz diyorsun.

TAŞKIN Yani bizlerle özdeşleştirmeye çalışıyorum. İyi kavrayasınız diye. Anlatabiliyor muyum?

HAKKI Herhalde kumarbazın babasını da ben oynayacağım.

TAŞKIN Nerden çıkarttın bunu?

HAKKI *(Yanındaki bavulu gösterir)* Benden bir patron giysisi getirmemi istememiş miydin yoksa?

TAŞKIN Yalnız senin için değil Yıldırım için de istedim. İstedim, ama o diğeri için. Kendisine güya fondan para alınmış biri. Diğeri de fondan para almak için başvuran bir başka adam. Senin oynayacağın patron, kendisine para alanlara güya teşekkür için geliyor. İşte! O herifi oynayacaksın sen! Oldukça renkli bir rol.

HAKKI Kız kimi oynayacak?

TAŞKIN Manken mi? O da... Leyla'nın sekreteri olacak.

HAKKI Kızın kesinlikle oynaması gerek!

TAŞKIN Rahat ol! Dönecek ortada.

LEYLA Ya ben kimi oynayacağım? Başrol olmazsa oynamam. Çünkü ödüllü bir oyuncuyum ve muhteşem olmalı dönüşüm.

TAŞKIN Merak etme! Daha inandırıcı olması için hayali şirketin patroniçesinin kadın olması şart zaten. Rol senindir. Hani giysilerini getirmedin mi?

LEYLA Hakkı'nın bavulunda.

TAŞKIN Nasıl bir şey?

LEYLA Desdemona'nın giysisi.

TAŞKIN Oyun zamanımızda geçiyor yahu. Hakkı da Mezarcı'nın giysisini getirmemiştir inşallah!

HAKKI Yok canım ben Uşak Osip'in giysilerini getirdim. Şaka yahu!

TAŞKIN Şimdi şakanın sırası mı? Biraz daha ciddi olalım! Bu şirketin kayıtlarını tutan adamı Savaş oynayacak. Çünkü yalnızca kalemiyle notlar almış gibi yapmayı gerektiren bir rol. Yıldırım'a gelince o da fondan para almak için gelen bir başkasını canlandıracak. Bu sucu da senin şoförünü oynayacak. Sibel zaten Sibel'i oynayacak. Görüldüğü gibi herkese rol var oyunumda.

YILDIRIM Bu hesaba göre hepimiz oynayacağız. İş adamını kim oynayacak?

TAŞKIN *(Açıklarken zorlanır)* Selim yani patron, oğlunun kumar borcunu fondan deve edeceği parayla ödemeye çalışan Patrondur.

YILDIRIM Aslında Selim'i ben oynamak isterim.

TAŞKIN Oynayamazsın! Çünkü o rolü, gerçek sahibi oynayacak!

YILDIRIM Bu ne demek oluyor?

HAKKI Aramıza yabancı birini katmayalım. Biliyorsun bir tiyatronun başarısı için mutlak gerekli olan önkoşul, kadrodaki uyumdur!

TAŞKIN Uyumu bozacak bir şeye zaten izin vermem. O özel bir durum. Bunun nedenini de biraz sonra açıklayacağım.

LEYLA Peki provalar nerede olacak?

TAŞKIN Burada. Bu evde yapacağız.

HAKKI Ya ilk gösterim nerede olacak?

TAŞKIN İlk gösterim de doğal olarak burada olacak. Çünkü bu oyun bir kez oynanacak. *(Hakkı'ya sessizce)* Mankenin ve Savaş'ın yan odaya geçmelerini sağla. Tanık olmasınlar özel konuşmalarımıza.

HAKKI Nasıl yapayım bu işi?

TAŞKIN Dur en iyisi ben çözümleyeyim. Hadi bakalım.

İçerdeki odada okuyun. Asıl adınız, rolleriniz, anladınız mı? *(Filiz'e)* Sen sekreteri oynayacaksın. Biliyorsun değil mi?

(Hiç itiraz etmeden içeri odaya geçerler)

YILDIRIM *(Sessizce)* Bu sucuyu neden göndermedin?

TAŞKIN Baksana, o derin hayallere daldı. O artık zararsız biridir. Çünkü iş buldu ilk kez. Daha açık konuşabiliriz arkadaşlar. Kuracağımız tiyatroya para sağlamak için bu işi biz gerçekleştireceğiz! *(Sessizlik. Diğerleri tam olarak kavrayamamışlardır durumu)* Büyük bir iş başaracağız! Yıllardır süren beraberliğimiz bu işle en verimli doruğuna ulaşacak! Kuşkusuz aramıza yeni katılan şoför arkadaşımız da bize kırk yıllık dostumuz gibi uyum gösterince işi daha da kolaylıkla sonuçlandıracağız!

ERDEM *(Tepki gösterir)* Ben şoför değilim!

TAŞKIN Ama rolün bu. Gelecek için büyük umut vaat ediyorsun. Hoşuna gideceğini sandığımdan sana şoför arkadaş diye hitap ettim. Hamlet'i oynamayacaksın ki Hamlet diyeyim sana? Beni anladın mı? Nerde kalmıştık?

(Erdem yeniden metne dalar)

YILDIRIM Yıllardır süren beraberliğimizle ilgiliydi galiba.

TAŞKIN Evet. Biz ekip olarak oldukça başarılı bir çalışma göstereceğiz. Üstelik karşımızda bir kurt var. Bir iş adamı. Yani feleğin çemberinden geçmiş, bu düzende neyin ne olduğunu, kimin nasıl dolandırılabileceğini, hazine arsalarının nasıl kapatılabileceğini, vergi kaçırmanın, bizim aklımızın asla alamayacağı çeşitli yöntemlerini, kısacası insan dediğimiz varlığı sömürmenin türlü yollarını, hatta bunun sınırlarını, nerde durulması gerektiğini en iyi bilenlerden biri. Tek kusuru taşralı oluşu! Kuşkusuz bu da kendi sınıfındakilerden daha

kurnaz olduğunu gösterir. Kısacası akıllı, pratik ve acımasız bir para babası. Düşünün böyle bir herifi ustaca bir kurguyla katakulliye getirip elindekini, daha doğrusu avucundakini deve yapacağız. Bu, hiç de küçümsenmemesi gereken başarı hepimize ait olacaktır arkadaşlar. Ve tiyatromuzu bu zoraki sponsordan elde ettiğimiz bu parayla kuracağız!

LEYLA Anladığım kadarıyla biz birini soyacağız.

HAKKI Başka bir deyimle dolandıracağız!

TAŞKIN Sucu sen de metni al ve iç odaya geç. O ikisi eğitimsizdir. Onları biraz eğit. Bilgi ve görgülerini geliştir. Bilinçlenmelerini sağla. Aynı zamanda asistanım olacaksın benim. Bunu da asla unutma!

ERDEM *(Sevinçle)* Peki.

(Elindeki metne bakarak içeriye geçer)

TAŞKIN Bu üçünün ayrıntıları bilmesine gerek yok. Şurada biz bize konuşalım bazı şeyleri. Evet. Tiyatro kurmak için kendi bilgi ve görgülerimizden de yararlanarak bir oyun sahneleyeceğiz ve oyun içinde bir başka oyunla da yıllarca bu halkı sömürmüş olan bir alçağı hacamat edip gerekli parayı sağlayacağız. Üstelik, hiç de hak etmediği halde, bu alçağa oyunumuzda rol bile vererek. Hepsi bu! *(Sessizlik)*

LEYLA *(Korkmuştur. Saçmalar)* Bizi bu hallere düşürenler utansın!

TAŞKIN Kimse utanmaz Leyla!

LEYLA Anladığım kadarıyla tanımladığın iş adamı tipine hiç de uymayan taşralı bir acizi dolandıracağız!

TAŞKIN Bir holding patronunu dolandıracak halimiz yok ya Leyla'cığım. Çünkü öyle birine bulaşmaya kalksak korkarım sonunda şu tablolar bile gider elimizden. Hatta şu koltuklar. Cebimizdeki son para kırıntıları. Saatlerimiz. Cep telefonlarımız.

LEYLA İşte ben de onu anlatmaya çalışıyorum. Eğer biz gerçek bir banka hortumcusunu dolandırabilseydik birazcık da olsa gam yemezdim ve bu da başarı olurdu bizim için. Oysa biz ne yapmaya çalışıyoruz? Oğlunun kumar borcunu ödemek için Avrupa Birliği fonlarından para bulmaya çalışan bir garibanı dolandırıyoruz.

TAŞKIN Şunu hiç unutma Leyla. Acıdığın bu adam ülkemizde dolandıracak bir olanak bulamayınca küreselleşerek Avrupa'ya uzanıyor. *(Kurnazca gülümser)* Hiç üzülmeyin ona hiçbir şey olmaz, sonuçta gene dört ayağının üstüne düşer. Biz kendimize bakalım. İkinci ay da kiramı ödeyemezsem bu kadın kapı dışarı etmez mi beni? Ne bok yiyeceğim ben? Taş mı yiyeceğim? Sokak musluklarından su içip, kirlenen bedenimi yalaklarda mı yıkayacağım? Genel tuvaletler bile özelleşmiş, affedersiniz çişimi nereye edeceğim? Köpekler gibi ağaç diplerine mi siyeyim? Yoksa cami duvarlarına mı işeyeyim? Ecelim mi geldi ki cami duvarına işeyeyim? Dolandıracağımız adama değil bana acıyın asıl! Ya Allah muhafaza, bir de hastalanırsam? Biz kendimize bakalım canım. Sizin durumunuz çok mu farklı benden? Örneğin sen Desdemona? Yıllarca özel tiyatrolarda büyük küçük demeyip bir alay rol üstlendin. Yeri geldi turnelerde otel odalarında rehin kaldın! Karakollarda sabahladın! Yarı aç, yarı tok bir hayat geçirdin kısacası. Bir sezonda da en başarılı kadın oyuncu ödülünü bile aldın. Her ne kadar Seçici Kurul üyesine verdi de aldı diye bir söylenti çıktıysa da sonuçta o ödülü aldın. Babandan kalan asansörsüz altıncı kattaki çatı katının en seçkin duvarına ödülünü yerleştirmen karnını doyurabildi mi?

LEYLA Tam tersine o ödül, kıskançlıkları besleyip tam iki sezon işsiz kalmama neden oldu!

TAŞKIN Bak sen de kabul ediyorsun. Bugün geldin kırk altı yaşına.

LEYLA *(Kızar)* Kırk beş.

TAŞKIN Ne fark eder?

LEYLA Fark eder. Çünkü ben henüz kırk beş yaşındayım.

TAŞKIN Kırk beş olsun efendim ne fark eder?

LEYLA Gerçek yaşımı neden büyütüyorsun?

TAŞKIN Yani otuz desem sevineceksin öyle mi? Bırak kırk beşi eğer işe yarayacaksa yirmi diyeyim. Yeter ki sen işsiz kalma! Ve şunu da asla unutma, ihtiyarlar yaşadıkça ihtiyarladıklarını sanırlar, oysa yaşamadıkça ihtiyarlarlar. *(Leyla Taşkın'ın son söylediklerini çözmeye çalışırken)* Ama gerçek öyle mi? Şu görünümüne bak! Yarın ne olacağım endişesi bütün yüz hatlarını kaplamış. Korku ve endişelerle nasıl sağlıklı bir yaşam sürdürülebilir? Nasıl o koca roller ezberlenebilir? Herkes Desdemona olabilir mi? Eleştirmen denilen o doyumsuz kadınların saldırıları nasıl savuşturulabilir? Dolar daha da düşmeden gerçek bir istikrardan söz edilebilir mi? Bütün kurumlar özelleştiriliyor. Ama özel tiyatroların yaşamaması için de elden gelen yapılıyor! Bu gidiş nereye?

LEYLA Bunların benimle ne ilgisi var?

TAŞKIN Bunların her şeyle ilgisi var! Sen gene ye iç de dua et! Allahtan babadan kalma bir çatı katına sahipsin. Ama sevinme hemen! Yarın elektrik parasını ödeyemediğinde mumla mı aydınlatacaksın evini? Giderek mum parasını nerden sağlayacaksın? Yakın bir zamanda suyu bile akmayacak olan bir evde daha ne kadar evim diye oturabilirsin? Hadi bugünlerde havalar sıcak! Eylül bitip de kış geldiğinde nasıl ısıtacaksın o küçücük yuvanı? Sakın ha küresel ısınmaya falan güvenme! En önemlisi karnını nasıl doyuracaksın o buz gibi evde?

HAKKI Çok doğru şeyler söylüyorsun üstat!

YILDIRIM Tiyatrocuların çilesi.

TAŞKIN Ya sen Yıldırım?

YILDIRIM Aynı zorluklar benim için de geçerli. Başka bir iş yapmak elimden gelmez zaten. Üstelik gerçek bir aktörüm ben!

TAŞKIN Senden kesinlikle emindim dostum. Sağ ol! Ya sen Hakkı? Sen ne diyorsun?

HAKKI Ben içinizde en şanslı görünen tiyatrocuyum. Çünkü emekli olmayı başaran içinizdeki nadir aktörlerden biriyim. Ama neye yarar ki emekli maaşıyla cep telefonumun giderini bile karşılayamıyorum. Önümde çok az bir zaman kaldı. Bir Filiz daha çıktı karşıma. Bu fırsatı değerlendirmeliyim ve ömrümün kalan kısmını sıkıntısız atlatmalıyım. Beni bu düzenlemede düşündüğün için ayrıca teşekkür ediyorum üstat.

TAŞKIN İş sana kaldı Desdemona.

LEYLA Pek haksız sayılmazsın! Sonuçta tiyatro yapacağız! Neden olmasın!

(Hep birlikte alkışlarlar Leyla'yı. Leyla sanki sahnedeymişçesine eğilip selam verir)

TAŞKIN *(Sevinçle)* Aferin! Fırsatları iyi değerlendirmek gerek. Çünkü artık biz de bir fırsatlar ülkesi olma yolunda emin adımlarla ilerliyoruz. Öyleyse başlayalım çalışmaya. Hakkı'cığım getirdiğin patron giysilerini içerdeki odaya götür. Leyla sen de!

HAKKI Kız, Erdem ve Savaş ne olacak?

TAŞKIN Çağır gelsinler.

HAKKI Onların kıyafeti nasıl olacak?

TAŞKIN Üstündekiler uygundur! Herkesin kendi giysisi uygundur. Yalnızca patron oynayanlar bir de Leyla, getirdikleri özel giysileri giyecek. Unutmayın ki biz gerçek tiyatrocularız ve gerçek tiyatrocuları oynayacağız.

Gerçek tiyatrocular da ancak bizim gibi giyinirler. Kaldı ki şimdi bir şey giymenize gerek yok. Çünkü okuma provasında giyip komik olmayalım.

(Savaş, Erdem ve Filiz de gelir içerden, otururlar)

TAŞKIN Arkadaşlar hayırlı olsun. Başlıyoruz provamıza. Bu oyunun aynı zamanda yönetmenliğini ben yapacağım. Lütfen dikkat, parantez içlerini ben okuyacağım. Herkes oynayacağı rolü bildiğine göre başlayabiliriz. Hayırlı olsun. *(Sesini değiştirerek okur)* Tiyatrocular... Komedi iki perde.. Bir apartman dairesinin salonu. Sahnenin sağ yanı yarım bir paravanla ayrılmıştır. Bu bölümde sekreter oturmaktadır. Antre ve mutfak bu bölümdedir. Diğer bölüm şirketin güya asıl mekanıdır. Duvarlarda veciz sözler. Oğlunun kumar borcu yüzünden Avrupa Birliği Fonlarından para alabilme umuduyla hayali şirkete gelecek olan iş adamı beklenmektedir. Ancak hayali şirketin güya elemanları, aslında tiyatrocularıdır ve iş adamı Selim'in ikna edilebilmesi için bir oyun oynayacaklardır. Taşkın'ın cep telefonu çalar. *(Güya açar)* Evet... Tamam Sibel. Teşekkür. *(Güya kapatır telefonu)* Arkadaşlar, geliyorlar. Tam da apartmanın kapısındalar. Herkeste bir telaş. Çıt çıkartmadan beklemektedirler. Kapının zili çalınır. *(Ağzıyla kapı çalınıyormuş gibi bir ses çıkartır)* Sekreter kapıyı açar. Önce Selim, arkasından da Sibel görünür. *(Bir süre sessizlik. Taşkın kızar)* İşimiz var vallaha. Okusana Manken.

FİLİZ Manken değilim ama.

TAŞKIN Sekretersin yahu! Okusana.

FİLİZ *(Zorlukla okur)* Buyurun, şöyle oturun.

SİBEL Siz oturun Selim Bey. Ben geldiğinizi duyurayım içeriye.

TAŞKIN Selim sekreter bölümünde oturmakta olanların yanına oturur. Sibel içeriye geçerek:

SİBEL Selim Bey de geldiler. Leyla Hanım bekleyenleri alalım mı artık?

LEYLA Evet alalım. Hatta geciktik bile.

TAŞKIN Taşkın Sekreter odasına bakar. Sıra kimde?

HAKKI Ben teşekkür için gelmiştim. Önce beni alırsanız sevinirim.

TAŞKIN Tamam. Geçin. İşimiz çok yoğun. Lütfen kısa keselim. Hakkı içeriye geçer. Mahmut Bey teşekkür için gelmiş.

LEYLA Hoş geldiniz. Buyurun oturun.

HAKKI Teşekkür ederim hanımefendi. Ben sizi fazla meşgul etmeyeyim. Avrupa Birliğinden para geldi efendim. Size yatırmam gereken paraları da yatırdım. İşte dekontlar.

TAŞKIN Leyla dekontları alır.

LEYLA Sizin projeniz hangisiydi?

HAKKI "Arı Yetiştiriciliği".

LEYLA Ha şu küçük proje.

TAŞKIN Taşkın bir dosyayı önüne koyar. Kırk iki bin Euro'luk proje.

LEYLA Evet hatırladım. Bakalım şimdi. Ha. Hıı. Bize avans olarak dört bin iki yüz Euro vermişsiniz ilk baştan.

HAKKI Evet efendim. Şimdi de...

LEYLA Bugün de kalanını yatırmışsınız. Sizin sekiz bin dört yüz kırk Euro yatırmanız gerekirdi. Ama bu olmaz!

TAŞKIN Şaşırmış gibi yaparak:

HAKKI Dokuz bin dört yüz kırk Euro yatırmışım!

LEYLA Olur mu efendim olur mu? Burası ciddi bir müessese. Bin Euro fazla yatırmışsınız. Buna izin veremem.

HAKKI Zararı yok efendim. Nasıl olsa başka işler de yapacağız. O zaman ödeşiriz.

LEYLA Hayır, hayır! Bu arı işinin hesabını kapatmalıyız ki işler karışmasın! Ne konuştuysak o alınacak sizden. Beyefendiye bin Euro ödeme yapınız hemen.

TAŞKIN Baş üstüne efendim. Güya muhasebeci Savaş'la birlikte kasayı açıp para çıkartırlarken...

HAKKI Her şey için çok teşekkür ediyorum. Ama keşke sizi dinleyip daha büyük bir proje sunabilseydim. Böyle az bir Euro'yla yetinmezdim.

LEYLA Size söyledim efendim. "On Parmak Daktilo Yazmada Yeni Yöntemler" projesini kabul etseydiniz en az otuz bin Euro alabilirdiniz şimdi.

HAKKI Ama o kadar avans veremezdim. Çünkü param kısıtlıydı. Size verdiğim dört bin iki yüz Euro'yu da ne zorluklarla sağladığımı biliyorsunuz. Ama bundan sonrası için elimdeki tüm parayı verebilirim.

LEYLA Hayır fırsatı kaçırdınız. En az bir yıl proje sunamayız adınıza.

TAŞKIN Hakkı uzatılan bin Euro'yu alır.

HAKKI Çok teşekkür ederim. Benim yapacak bir şeyim yoksa gidebilir miyim?

LEYLA Gidebilirsiniz.

HAKKI Teşekkür ederim.

LEYLA Bir yıl dolduktan sonra yeniden gelirseniz, cebinizdeki paraya göre yeni bir proje sunarız AB'ye.

HAKKI Teşekkür ederim.

LEYLA Paracıklarınızı güle güle harcayın. Biliyorsunuz bu paranın geri ödemesi yok. Hibe.

HAKKI Sağ olun efendim.

TAŞKIN Hakkı elindeki bin Euro'yu cüzdanına yerleştirerek Sekreter Odası'na geçer. Diğer bekleyenlere özellikle Selim'e:

HAKKI Ne kadar dürüst bir merkez burası. Yanlışlıkla yatırdığım bin Euro'yu bile geri verdiler.

TAŞKIN Hakkı daire kapısını içerden açıp kapatarak sanki dışarıya çıkmış gibi, içerde bekleyen Selim'e görünmeden antredeki odaya geçer.

TAŞKIN Sizi alalım.. Yıldırım içeriye geçer... Oldukça tedirgindir.

YILDIRIM Beni çağırmışsınız?

LEYLA Sizi mi? Buyurun oturun. Sizinle ilgili projenin adı neydi?

TAŞKIN Bu şey efendim... Hani şu... Şey olan... Bir dosya uzatır. Kulağına bir şeyler fısıldar Leyla'nın.

LEYLA Haaaa... Şu! Bakalım şimdi dosyanıza. "Çağdaşlaşma Yolundaki Türkiye'nin Önündeki En Büyük Engel Atatürk'tür." Buydu değil mi?

YILDIRIM Evet efendim.

LEYLA Büyük proje. Geçen hafta Brüksel'e gönderilmiş. Bize yatırdığınız avans miktarına bakalım. Yüz yirmi bin Euro. Proje kabul edildiğinde alacağınız para bir milyon iki yüz bin Euro olacaktı.

YILDIRIM Olacak mıydı? Olmadı mı yani? Yoksa bir aksilik mi oldu Brüksel'de?

LEYLA Hayır efendim. Aksilik orda olmadı. Allahtan adamlar uyanmadan dosyayı geri istettik.

YILDIRIM Yoksa burada mı eksik işlem yapıldı?

LEYLA Hayır her şey tamam. Bu merkezden yanlış ve eksik iş çıkmaz.

YILDIRIM Öyleyse nedir? Bir milyon iki yüz bin Euro'yu alamayacak mıyım?

LEYLA Alamayacaksınız. Çünkü dosyayı geri çektik. Alacağınız para yalnızca yüz yirmi bin Euro'dur. Yani bize verdiğiniz avans. Çünkü siz bize yalan söylediniz. Kendi adınız yerine şoförünüzün adını verdiniz. Bütün patronlar gibi belalı işlerde şoförünüzü iteliediniz orta yere. Parasını hazırlayın bu adamın...

TAŞKIN Zaten hazırladık. Siyah bir çanta çıkartır. Burada.

YILDIRIM Ama...

LEYLA Yalan mı? Yoksa biz mi yanılıyoruz? Yoksa sizin adınız Erdem Çalışkan mı? Söylesenize!

YILDIRIM Erdem... Benim şeyimdir... Şoförümdür...

TAŞKIN Adını duyan Erdem hemen içeriye koşar.

ERDEM Beni mi istediniz efendim?

TAŞKIN Hayır! Erdem sekreter odasına geri döner.

LEYLA Doğaldır ki sonucuna katlanacaksın yalanının. Ya seni araştırsaydı Brüksel'dekiler? Merkez olarak bütün güvenilirliğimizi yitirmez miydik?

TAŞKIN Uzun süren bir susma.

LEYLA Parasını ödeyin ve gitsin hemen!

TAŞKIN Adam Leyla'nın önüne yatar.

YILDIRIM Beni öldürün daha iyi. Bu parayı geri vermeyin. Benim adımı yazın, yeniden gönderin. Yalvarırım size. Ayaklarınızın altını öpeyim hanımefendi. Ben ettim siz etmeyin.

TAŞKIN Ayaklarına sarılan adamdan kurtulmaya çalışarak:

LEYLA Bunu baştan düşünmeliydin! Heyhat! Artık çok geç.

YILDIRIM Bağışlayın! Yalvarırım!

LEYLA Yalan üstüne hiçbir şey inşa edilemez! Güveni sarstın bir kez! Paranı alıp git!

YILDIRIM Amerika ve Çin'e gidip çocuğumu ameliyat ettirecektim. Vicdanınıza sesleniyorum...

TAŞKIN İyice sinirlenerek: Söylemeyeyim diyordum ama hak ettin bunu. Sen çocuğunun ameliyat olacağı yalanıyla da kandırdın bizi. Sevgiline boğazda bir yalı almak için giriştin bu işe. Artık herkes öğrensin bu yalanını da! Leyla büyük bir şaşkınlık yaşayarak:

LEYLA Hayır olamaz! Bu kadar büyük yalan söylenemez!

Bu adamı bir saniye bile görmek istemiyorum hemen atın buradan! Böyle ahlaksız bir adamla aynı çatı altında bir an bile bulunmak büyük bir mihnettir benim için...

TAŞKIN Leyla bayılır gibi olur... Adamı ayağa kaldırırlar.. Erdem! Buraya gel. Erdem'in eline çantayı tutuştururlar...İkisini sille tokat güya dışarıya atarlarken: "Nus ile uslanmayanı etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir!" Koş kızım Leyla Hanım'a bir bardak su getir. Dur içine şeker de atalım. Şekerli suyu Leyla'ya içirirler güya. Nasılsınız? İyi misiniz? Kendinize geldiniz mi? Dışarıdaki adamı içeriye alalım mı?

LEYLA Şimdi biraz daha iyiceyim.

TAŞKIN Taşkın Selim'in yanına geçer. Sizin işinizi hemen çözümlemek zorundayız. Bu gece projeyi Brüksel'e gidecek uçağa ulaştıramazsak en az bir hafta kaybederiz. Bu arada siz istediğimiz belgeleri getirdiniz değil mi? Selim elindeki çantayı açarak belgeleri gösterir. Taşkın belgelere bakarak: Bakalım şimdi. İkametgâh, nüfus cüzdanı örneği ve benzeri her şey... Buyurun. Selim içeriye geçer. Biraz da ürkmüştür tanık olduklarından dolayı. Şöyle oturabilirsiniz. Selim Leyla'nın tam karşısına oturur. Leyla hâlâ deminki olayın etkisindeymiş gibi üzgün ve kızgındır.

TAŞKIN Bu beyefendinin adı Selim Yanılmaz. Hani şu iş adamı olan. Önüne güya adamla ilgili bilgileri içeren bir dosya uzatır. Leyla dosyaya göz atarak:

LEYLA Biraz önce olanlara siz de tanık oldunuz istemeden de olsa... Adam tam bir yalancı... Yalan üstüne bina inşa edilir mi? Sonunda o bina çökmez mi?

TAŞKIN Yanıt vermesine izin vermeden kendi sorularını da kendisi yanıtlamaktadır Leyla.

LEYLA Şimdi gelelim sizin meselenize. Uzun uzun konu-

şarak zaman yitirmeyelim. Oğlunuz biraz haylaz. Maalesef sizi çok güç bir durumda bıraktı ve bir miktarını fabrikanızın kasasından, bir kısmını da sizin adınızı kullanıp borçlanarak kumarda kaybetti. İşin kötüsü mafya da karıştı bu işe. Bu parayı ödemezseniz Mafya oğlunuzun kulağını kesecek. Gene ödenmezse borç, bu kez de vurup öldürecekler oğlunuzu. Yani bu parayı bulmanız gerekiyor. Gelelim elimizdeki projelere. Örneğin "Polislere On Derste İnsan Hakları", "Kelaynak Kuşlarının Neslini Korumak İçin Bir Öneri", "Kuş Gribinin Önlenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Önemli Hususlar" Yani yaklaşık yirmiye yakın bu tür küçük projeler. Ama Brüksel bunlara ciddi paralar vermiyor... En fazla yirmi ya da otuz bin Euro... Kısacası bunların hiçbiri sizin için yeterli değil. Ancak deminki yalancı adamın adına verilen projeyi sizin için kullanabiliriz. Daha fazla uzatmayalım. Zaten kurulmuş olan "Demokrasiyi Yükseltme Derneği" yönetim kurulunda muhasip olarak görevlendirilmiş olacaksınız. Bir ay iki gün sonra da sizin bu banka hesabınıza Brüksel'den bir milyon iki yüz bin Euro gelecek. Diyeceksiniz ki bu işten benim elime net olarak ne kadar Euro kalacak? Dikkat edin... Bir milyon iki yüz bin Euro. Siz bize ne kadar ödeyeceksiniz? Yalnızca iki yüz kırk bin Euro. Elinizde ne kadar Euro kalacak? Dokuz yüz atmış bin Euro. Bu para da sizi düzlüğe çıkaracaktır. Yapacağınız tek şey yalnızca şu belgeyi iki nüsha olarak imzalamak ve altlarına da banka hesap numaranızı yazmayı unutmadan bize teslim etmektir. Ya biz ne yapacağız? Dosyayı bu gece Brüksel'e gidecek son uçağa yetiştirip, haftada bir yapılmakta olan yarınki değerlendirme toplantısına ulaştıracağız! Ulaşmazsa ne olur? Gelecek hafta bugünü beklemek zorunda kalırız. Ha aklınıza şu

da gelebilir? Her şeye rağmen proje Brüksel'de onaylanmazsa ne olacak? Hemen geliyorsunuz buraya ve avans olarak verdiğiniz yüz yirmi bin Euro bir kuruşuna bile halel gelmeden size geri veriliyor. Karar sizin. Ama hemen karar vermek zorundasınız.

TAŞKIN Bir süre sessizlik. Leyla adamın önüne kâğıtları uzatır. Bir de dolmakalem tutuşturur eline.

LEYLA İşte şurası.

TAŞKIN Selim imzalar belgeleri.

LEYLA Hayırlı olsun şimdiden. Bu arada avansı da alalım Selim Bey'den.

TAŞKIN Selim çantayı uzatır.

LEYLA Ne kadar var burada?

TAŞKIN *(Selim gibi)* Yüz yirmi bin Euro.

LEYLA Muhasebecimize verelim.

TAŞKIN Leyla çantayı muhasebeciye verir.

LEYLA Önce say, sonra makbuzunu da kesip ver Selim Bey'e. Tek tek sayma oğlum. Vakit nakittir. Desteleri say. Selim Bey yalan söyleyecek birine benziyor mu?

TAŞKIN Bir süre suskunca beklenir.

SAVAŞ Tamam. Buyurun makbuzunuzu da.

LEYLA Hadi yolcu edin beyefendiyi.

TAŞKIN Selim çıkar. Kapıyı arkasından kapatırlar. Ve sessizce gülmeye başlarlar bizimkiler. Perdeeee. Teşekkür ederim arkadaşlar. Birer çay içelim hem de ayrıntıları değerlendirelim. Nasıl buldunuz metni?

YILDIRIM Güzel.

HAKKI Beynine sağlık.

ERDEM İyi kurgulanmış. Ama benim rolüm çok az.

TAŞKIN Rolün büyüğü küçüğü olmaz.

YILDIRIM Benim tek itirazım Selim'e fazla replik yazmamışsın.

TAŞKIN Adamın konuşmaması için elimizden geleni ya-

pacağız. Konuşursa sıçabiliriz.

YILDIRIM Ya beklemediğimiz şeyler olursa?

TAŞKIN İşte o zaman ben devreye gireceğim arkadaşlar. Çünkü bu oyunda ben zaten Leyla'nın yardımcısıyım. En önemlisi de doğaçlamada üstüme yoktur bilirsiniz. Neyse bunları kafanıza takmayın. Bence biraz daha çalışmalıyım metne. Çok çabuk ikna oluyor Selim, gibime geldi. Siz ne diyorsunuz arkadaşlar?

YILDIRIM Bence de.

HAKKI Doğru!

LEYLA İş adamı sonuçta. Bu kadar saf olabilir mi?

HAKKI Kaçın kurasıdır bunlar!

TAŞKIN Adamın çaresiz olduğunu unutmayın arkadaşlar! Oğlunun hayatı söz konusu.. Neyse iş gene bana düşüyor. Gene bu gece uykusuz kalacağım. Biliyorsunuz iki gün sonra sunma noktasına gelmemiz gerekiyor bu oyunu. *(Sibel ve Filiz'in getirdikleri çayları içerlerken, kapının zili çalınır. Bir an tedirginlikle bakarlar birbirlerine)* Saçmalamayın yahu. Kapıcıdır. Aç kızım kapıyı.

(Filiz kapıyı açar. Nihal'dir gelen. Arkasında bir paket saklamaktadır. İçeriye girer)

NİHAL Provanız hayırlı olsun demeye geldim!

TAŞKIN Nerden anladınız provaya başladığımızı?

NİHAL Hakkı Bey'i, Yıldırım Bey'i, Leyla Hanım'ı az mı izledim ben? Size geldiklerini pencereden gördüm ve hemen en yakın bir pideciye gittim. Kabul ederseniz sevindirirsiniz beni. Acıkmışsınızdır. Aç ayı oynar mı?

TAŞKIN Zahmet oldu.

NİHAL Ne zahmeti? Onur olacak benim için.

TAŞKIN Bakın arkadaşlar. Nihal Hanım benim ev sahibemdir. Gerçek bir tiyatro tutkunu ve izleyicisidir. Nesli tükenmişlerden anlayacağınız. Hepinizi de tanıyor.

HAKKI *(Elini öper)* Bu ne incelik!

NİHAL Mezarcıyla Uşağı hâlâ unutamam Hakkı Bey.

HAKKI *(Gözleri dolar. Bacaklarına bakarak)* Keşke biraz daha genç olsaydı. Ama gene de mihrap yerinde.

NİHAL *(Yıldırım'a)* Merhaba Proctor.

YILDIRIM *(Elini öper)* Teşekkür ederim hanımefendi. Çok zarifsiniz.

NİHAL Rica ederim. *(Leyla'ya)* Desdemona'yla büyülemiştiniz beni.

LEYLA Ne güzel hatırlıyorsunuz hanımefendi. Beni mutlu ettiniz.

NİHAL Hatırlamamak mümkün mü? Çünkü hiç unutamıyorum oyunculuğunuzu. Rahmetli Rasim bile beğenmişti sizi.

LEYLA Keşke ölmeseydi de bir de ondan duysaydım bu güzel sözleri.

NİHAL *(Savaş'a)* Beyefendinin adını bilmiyorum ama onu da gözüm bir yerlerden ısırıyor. Ne yazık ki çıkaramıyorum.

SAVAŞ Adım Savaş. Hemen hemen bütün kalabalık oyunlarda rol aldım. Nöbetçi, konuşmayan emir eri, sahneden şöyle bir geçen niyetçi, halktan biri. Sayısız rol. Ama ben sizi tanıyorum hanımefendi.

NİHAL Öyle mi nerden?

SAVAŞ Hep sahnede öylece durduğum için izleyenleri izlemek gibi bir avantaja sahibimdir.

NİHAL Çok güzel, çok güzel! Bu gençleri tanımıyorum ama umarım onlar da büyük birer yıldız olurlar. Tıpkı sizler gibi.

BİRLİKTE Teşekkür ederiz.

NİHAL Bir ricam olacak. Eğer rahatsız etmezsem.

BİRLİKTE Buyurun. Emredin.

NİHAL Sessizce. Hiç karışmadan. Provanızı izleyebilir miyim? *(Erdem'i görür)* Ama ben bu delikanlıyı tanıyo-

rum. *(Şaşırır, orada oluşuna bir anlam veremez)* Aaa bu bizim delikanlı değil mi? İki saattir su bekliyorum evde!

TAŞKIN *(Gülümser)* Korkarım susuz kalacaksınız. Çünkü o şimdi tiyatrocu!

1. Bölümün Sonu

İKİNCİ BÖLÜM

İki gün sonra. Aynı yer. Salon ortadan seyyar bir panoyla ayrılmıştır. Sağ taraf güya sekreter odası. Bir küçük masa. Şef-sekreter telefonu. Yeterli sayıda konuk sandalyesi. Uygun bir yerde İngilizce tabela. Diğer bölüm güya Şirketin ana bölümü. Masa, aynı koltuklar ve eşyalar büro havasında yerleştirilmiştir. Yazar fotoğrafları kalkmış yerlerine "Yolumuz AB yolu...", "AB bizim hakkımız, söke söke gireriz", "Özelleşmek güzelleşmektir" ve benzeri yazılar özenle yazılıp asılmıştır. Bizimkiler giysilerini giymiş, son hazırlıklarını yapmış, beklemektedirler. Herkes heyecanlı. Taşkın dolaşmaktadır sabırsızca.

TAŞKIN *(Cep telefonu çalar)* Evet Sibel. Nerdesiniz? Peki. Tamam! Tamam! *(Kapatır cep telefonunu. Heyecanını belli etmemeye çalışarak)* Apartmanın önündeler. Biraz sonra gelecekler! Herkes ne yapacağını biliyor. Arkadaşlar, şunu unutmayın asla! Tiyatromuzu kurmamız sizin başarınıza bağlı!
(Herkes heyecanlıdır)

HAKKI Biliyoruz!

LEYLA Biraz heyecanlanıyorsak, bu da doğaldır.

YILDIRIM Rahat ol sen!

TAŞKIN Herkes yerine. Manken, masana geç artık! Yıldırım, Hakkı, Erdem siz sekreter odasına. Çabuk! Savaş sen de yerine otur. Oyalanma Leyla. *(Herkes yerine oturur)* Tempoyu unutmayın arkadaşlar. Tempo... Tempo...

HAKKI Tamam üstat!

TAŞKIN *(Cep telefonuyla bir numara tuşlarken)* Şimdi de Selim'i korkutalım son kez. Uğraştırmasın bizi. Sessiz

olun!

(Hakkı'ya uzatır telefonu)

HAKKI *(Sesini değiştirerek)* Aloooo... Aloooo Selim... Kumar borcu, namus borcu. Ödemeyenler gidici. Gel uzatma bu işi. Son pişmanlık fayda etmez.

TAŞKIN *(Elinden alır, kapatır telefonu)* Vur dedik öldürüyorsun Hakkı. Nerdeyse kalp krizi geçirteceksin altın yumurtlayan tavuğumuza. *(Savaş'a)* Sen de sepet gibi kalıp uyuklama yerinde! Bir şeylerle meşgul ol!

SAVAŞ Korkma! Kestirmem. Biraz önce yaptım o işi.

(Susma. Kapının zili çalınır. Filiz bir an şaşırır, bekler)

FİLİZ *(İçerdekilere)* Buyurun. Şöyle oturun.

TAŞKIN Kapıyı açtıktan sonra söyleyeceksin! *(Filiz kapıyı açmak için salına salına yürürken)* Haydi manken! Göreyim seni! Yüzümüzü kara çıkartma!

YILDIRIM Yandık! Bu her şeyi karıştıracak birbirine.

TAŞKIN Zararı yok. Onu yeni aldık. Acemi sekreter oluşu kurtaracaktır bizi. Sallanma. Açsana kapıyı!

(Filiz kapıyı açar.. Nihal'dir gelen)

FİLİZ Buyurun. Şöyle oturun.

(Hepsi de şaşırmıştır)

TAŞKIN Aaaaa?

NİHAL Ben de izleyebilir miyim? Lütfen!..

TAŞKIN *(Bir an ne yapacağını şaşırır)* Hık mık... Lak luk... Uugh...

(Kapı kapanmamıştır henüz, elinde bir evrak çantasıyla Selim, arkasından da Sibel girer)

FİLİZ *(Onlara da)* Buyurun. Şöyle oturun.

TAŞKIN *(Nihal'i kolundan yakaladığı gibi salona götürürken)* Burada izleyeceksiniz. Aman ha hiçbir şeye karışmayın. Hatta Leyla'nın annesiymiş gibi...

NİHAL Çok özür dilerim. Prova ciddiyetini bilirim.

(Nihal mahcuptur ancak gene de sevinerek oturur)

SİBEL Siz oturun Selim Bey. Ben geldiğinizi duyurayım içeriye.

(Selim sekreter bölümünde güya bekleyenlerin yanına oturur)

SİBEL *(İçeriye geçerek)* Selim Bey de geldi. Alalım mı bekleyenleri Leyla Hanım?

LEYLA Evet alalım. Hatta geciktik bile.

TAŞKIN *(Sekreter odasına bakar)* Sıra kimde?

HAKKI Ben teşekkür için gelmiştim. Önce beni alırsanız sevinirim.

TAŞKIN Tamam. Geçin. İşimiz çok yoğun. Lütfen kısa keselim. *(Hakkı içeriye geçerken)* Mahmut Bey teşekkür için gelmiş.

LEYLA Hoş geldiniz. Buyurun oturun.

HAKKI Teşekkür ederim hanımefendi. Ben sizi fazla meşgul etmeyeyim. Avrupa Birliği'nden para geldi efendim. İki saat kadar önce. Size yatırmam gereken paraları da yatırdım. İşte dekontları.

(Leyla kâğıtları alır)

LEYLA Sizin projeniz hangisiydi?

HAKKI "Arı Yetiştiriciliği"

LEYLA Ha şu küçük proje!

TAŞKIN *(Bir dosyayı Leyla'nın önüne koyar)* Kırk iki bin Euro'luk proje.

LEYLA Evet hatırladım. *(Dosyayı incelemektedir)* Bakalım şimdi.

(Kapı çalınır)

FİLİZ *(Açar)* Buyurun. Şöyle oturun.

KAPICININ SESİ *(Oldukça mekanik)* Çööop...

FİLİZ Buyurun. Şöyle oturun.

KAPICININ SESİ Çööp, çööop!

TAŞKIN *(Koşarak gelir)* Yok. Teşekkür. *(Kapıyı kapatır)* Biraz sonra postacı gelirse onu da oturt!.. Sütçüyü de ihmal

etme olur mu? *(Diğerlerine)* İşimiz var. Acemi. *(Kulak memesini tutarak)* Kulağım... Ah kulağım! Çınlayıp duruyor kulağım! *(Selim'in kulak sözcüğünden irkildiğini görmüştür)* Kulak çınlamasının bir açıklaması olmalı!

SİBEL *(Sesini alçaltarak)* Müjdeli bir haber alabilirsiniz.

TAŞKIN Haftalardır süren bir kulak çınlaması. İnşallah korkulacak bir kulak rahatsızlığı çıkmaz ortaya. Çünkü kulakla dalga geçilmez!

(Leyla'nın yanına geçer)

LEYLA Bize avans olarak dört bin iki yüz Euro vermişsiniz.

HAKKI Evet efendim. Şimdi de...

LEYLA Bugün de kalanını yatırmışsınız. Sizin sekiz bin dört yüz Euro yatırmanız gerekirdi? Ama bu olmamış!

HAKKI *(Şaşırmış gibi yaparak)* Eksik mi yatırmışım?

LEYLA Olur mu efendim olur mu? Burası ciddi bir müessese. Bin Euro fazla yatırmışsınız. Buna izin veremem.

SİBEL *(Selim'e)* Ne kadar dürüstler değil mi?

HAKKI Zararı yok efendim... Nasıl olsa başka işler de yapacağız. O zaman ödeşiriz.

LEYLA Hayır hayır. Bu arı işinin hesabını kapatmalıyız ki işler karışmasın! Yoksa arılar sokar bizi! *(Garip bir şekilde güler)* Ne konuştuysak o alınacak sizden. Beyefendiye bin Euro ödeme yapınız hemen.

TAŞKIN Baş üstüne efendim!

(Muhasebeci Savaş'la birlikte kasayı açıp para çıkartırlarken)

HAKKI Her şey için çok teşekkür ediyorum. Ama keşke sizi dinleyip daha büyük bir proje sunsaydım. Böyle azıcık Euro'yla yetinmezdim.

LEYLA Ben size söylemiştim Mahmut Bey. "On Parmak Daktilo Yazmada Yeni Yöntemler" projesini kabul etseydiniz en az otuz bin Euro alabilirdiniz şimdi!

HAKKI O kadar avans veremezdim ki size. Ödediğim avansı ne zorluklarla sağladığımı biliyorsunuz. Ama bundan sonrası için elimdeki tüm parayı verebilirim.

LEYLA Hayır fırsatı kaçırdınız. En az bir yıl proje sunamayız adınıza.

HAKKI Oğlumun adına sunsak?

LEYLA Hayır o da olmaz. Çünkü soyadımz aynı.

HAKKI Soyadı değişik birini bulursam?

LEYLA Hayır öyle şey olmaz. Netameli işlerden çekiniriz biz. Burası ciddi bir merkez.

HAKKI *(Uzatılan bin Euro'yu alır)* Çok teşekkür ederim. Yapacak bir işim yoksa gidebilir miyim?

LEYLA Şimdilik gidebilirsiniz.. Eğer AB "Arı Yetiştiriciliği" projesini kitap olarak yayımlarsa, ki üç ay içinde yayımlanacaktır, o zaman ayrıca telif haklarından da yararlanacaksınız. Gerçi fazla bir şey tutmaz ama gene de beş'le on bin Euro arasında bir para alırsınız. O para da Brüksel'den bankanıza havale edilir edilmez bizi bilgilendirin lütfen. Hakkımızı alalım.

HAKKI Kuşkunuz olmasın efendim..

LEYLA Bir yıl dolduktan sonra yeniden gelirseniz, cebinizdeki paraya göre yeni bir proje sunarız AB'ye.

HAKKI Teşekkür ederim.

LEYLA Euro'cuklarınızı güle güle harcayın. Biliyorsunuz bu paranın geri ödemesi yok. Hibe!

HAKKI Sağ olun efendim. Biliyorum.

HAKKI *(Elindeki bin Euro'yu sallayarak sekreter odasına geçer ve cüzdanına yerleştirir. Diğer bekleyenlere, özellikle de Selim'e sessizce)* Yanlışlıkla yatırdığım bin Euro'yu bile geri verdiler.

(Hakkı daire kapısını içerden açıp kapatarak sanki dışarıya çıkmış gibi, içerde bekleyen Selim'e görünmeden antredeki odaya geçer)

TAŞKIN Sizi alalım.

(Yıldırım içeriye geçer. Güya oldukça tedirgindir)

SELİM *(Sibel'e)* Bu beyefendiyi de, deminkini de gözüm ısırıyor bir yerlerden.

SİBEL *(Biraz korkarak)* Olabilir. İnsan insana benzemez mi?

SELİM Yani o kadar tanıdık yüzler ki. Nerde gördüm bunları?

YILDIRIM Beni çağırmışsınız?

LEYLA Sizi mi? Buyurun oturun. Sizinle ilgili projenin adı neydi?

TAŞKIN Bu şey efendim... Hani şu... Şey olan...

(Bir dosya uzatır. Kulağına bir şeyler fısıldar Leyla'nın)

LEYLA Haaaa... Şu... Bakalım şimdi dosyanıza. "Çağdaşlaşma Yolundaki Türkiye'nin Önündeki En Büyük Engel Atatürk'tür!" Sizin adınıza verilen proje buydu değil mi? Karışıklık olmasın!

YILDIRIM Buydu efendim.

LEYLA Prof. Dr. Atilla Ova hazırlamıştı bu projeyi. Geçen hafta Brüksel'e gönderilmiş. Bize yatırdığınız avans miktarına bakalım. Yüz yirmi bin Euro. Proje kabul edildiğinde alacağınız para bir milyon iki yüz bin Euro olacaktı.

YILDIRIM Olacak mıydı? Olmadı mı? Yoksa bir aksilik mi var?

LEYLA Aksilikten öte bir terslik var. Allah'tan Brüksel uyanmadı!

YILDIRIM Yoksa burada eksik işlem mi yapıldı?

LEYLA Bu merkezden yanlış ve eksik iş çıkmaz!

YILDIRIM Öyleyse nedir? Kim taş koydu? Bir milyon iki yüz bin Euro'yu cebe atamayacak mıyım?

LEYLA Atamayacaksın! Çünkü dosyayı geri çektik Brüksel'den! Bizden alacağın para yalnızca yüz yirmi bin Euro'dur. Yani bize verdiğin avans! Çünkü sen bize ya-

lan söyledin! Kendi yerine şoförünün adını yazdın! Parasını hazırlayın bu adamın!

TAŞKIN Zaten hazırladık. *(Savaş'ın uzattığı çantayı alarak gösterir)* Burada.

YILDIRIM Ama...

LEYLA *(Alay ederek)* Yoksa biz mi yanılıyoruz? Yoksa senin adın Erdem Çalışkan mı? Söylesene...

(Adını duyan Erdem hemen yanlarına koşar)

YILDIRIM Erdem... Benim şeyimdir... Şoförümdür.

ERDEM Beni mi istediniz efendim?

TAŞKIN Tuzum var diyene koşanlardan. Geç yerine.

(Erdem sekreter odasına geri döner)

LEYLA Buna neden gerek gördün?

YILDIRIM Bazı işadamı arkadaşlarım korkuttular beni. Dediler ki, "Gerçi büyük para alacaksın ama bu parayı ağız tadıyla yiyemezsin. Başın belaya girer. Zaten bu projeyi hazırlayan Prof. Dr. Atilla Ova da mimlî biridir. Gene Atatürk aleyhine hazırladığı bir projeyle, Brüksel'den gelen külliyetli miktarda parayı cebe atmış, ancak Üniversitedeki işinden de atılmıştır. Vazgeç bu işten.

LEYLA Vazgeçseydin. Vazgeçemezdin. Çünkü gerçekten büyük para. Bana ilk baştan Atilla Ova'nın değil başka birinin projesiyle girmenin daha doğru olacağını söylemiştin. Ben de sana ne dedim? "Bu adam var diye Brüksel böyle büyük para ödüyor. Büyük para istiyorsan böyle bir adamın projesiyle girmek zorundasın.

YILDIRIM Evet aynen öyle oldu.

LEYLA Ve sen... Kendi yerine şoförünü yazıp bu projeyle girmeyi yeğledin. Eğer proje çıktıktan sonra bir terslik olursa senin değil şoförünün başı belaya girecekti.

TAŞKIN Uyanık seni!

YILDIRIM Evet...

LEYLA Ama bunu bize söylemedin.

TAŞKIN Sanki yuttuk!

LEYLA Doğaldır ki sonucuna katlanacaksın yalanının. Ya seni araştırsaydı Brüksel, biz ne şey yerdik? Ne halt yerdik? Merkez olarak bütün güvenilirliğimizi yitirmez miydik?

(Uzunca süren bir susma)

LEYLA Parasını ödeyin bu adamın ve hemen gitsin!

(Yıldırım, Leyla'nın önüne yatar)

YILDIRIM Beni öldürün daha iyi! Bu parayı bana geri vermeyin! Benim adımı yazın, yeniden gönderin! Yalvarırım size! Ayaklarınızın altını öpeyim hanımefendi! Ben ettim siz etmeyin. Hatasız kul olmaz.

LEYLA *(Ayaklarına sarılan adamdan kurtulmaya çalışarak)* Bunu baştan düşünmeliydin! Heyhat! Artık çok geç!

YILDIRIM Yarın başka bir gündür! Bağışlayın! Yalvarırım!

LEYLA Hiçbir bina yalan üstüne inşa edilemez! Güveni sarstın bir kez. Paranı alıp hemen git!

YILDIRIM Amerika ve Çin'e gidip, çocuğumu ameliyat ettirecektim. Vicdanınıza sesleniyorum.

TAŞKIN *(İyice sinirlenerek)* Söylemeyeyim diyordum ama hak ettin bunu! Sen çocuğunun ameliyat olacağı yalanıyla da kandırdın bizi! Sevgiline boğazda bir yalı almak için giriştin bu işe!

LEYLA *(Büyük bir şaşkınlık yaşayarak)* Hayır olamaz! Bu kadar büyük yalan kıvrılamaz. Bu adamı bir saniye bile görmek istemiyorum burada. Hemen atın dışarıya. Böyle ahlaksız bir adamla aynı çatı altında bir an bile bulunmak büyük bir mihnettir benim için!

(Bayılır gibi olur)

TAŞKIN Erdem! Buraya gel! *(Erdem'in eline çantayı tutuşturur. İkisini de sille tokat güya dışarıya atarken)* "Nus ile uslanmayanı etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın

hakkı kötektir!"

YILDIRIM *(Dışardan kapıya ayağını koymuştur. Zorlayarak açar, girer)* Bana hayatımın en büyük dersini verdiniz. Yapılan küçük yanlışlar ömür boyu bırakmaz peşimizi. Verdiğiniz bu ders için ayrıca teşekkür ederim size. Yalancının mumu yatsıya kadar yanarmış derlerdi de inanmazdım. Ne kadar doğruymuş.

(Çıkar, gider güya. Yeniden içeriye girerek iç odaya geçer görünmeden)

TAŞKIN Koş kızım bir bardak su getir Leyla Hanım'a. Dur içine şeker de atalım. *(Şekerli suyu Leyla'ya içirirler)* Nasılsınız? İyi misiniz? Kendinize geldiniz mi? Dışarıdaki adamı içeriye alalım mı?

(Nihal, Leyla'nın ayılmadığını görerek çantasından çıkardığı kolonyayı yüzüne döker)

TAŞKIN *(Sessizce)* Ne yapıyorsunuz siz Nihal Hanım?

NİHAL *(Sessizce)* Bayılan insan suyla ayıltılır mı?

TAŞKIN Aferin Nihal Hanım!

NİHAL Kaldı ki bu benim kızım değil mi? Bir annenin böyle durumlarda saksı gibi oturması mümkün mü?

TAŞKIN Bunu hemen metne eklerim.

NİHAL *(İyice havaya girip oynar nerdeyse)* Bebeğim, bebeğim! Kınalı kızım! Yavrum! Uyan! Ben sensiz ne yaparım?

TAŞKIN *(Çok iyi oldu der gibilerden eliyle işaret eder Nihal'e)* Harika!

NİHAL *(İyice havaya girmiştir)* Evlat acısına dayanamam ben! Bayılıyor muyum ne? Aaaaah! *(Yere düşer)*

TAŞKIN *(İçeriye koşarak Filiz'e)* Leyla Hanım'ın annesi bayıldı. Bir bardak su da ona yetiştir.

FİLİZ Hangi annesi?

TAŞKIN Kaç tane annesi var be salak sekreter? *(Filiz içeriye koşarken arkasından)* Dün başladı işe. Her şeyi altüst

ediyor. Bir karışıklık yaratırsa şimdiden özür dileriz sizden Selim Bey.

SELİM Bizim sekreterler de böyledir...

(Taşkın Leyla'nın başucuna gelir)

LEYLA Ne oldu bana? Bayıldım mı? *(Kalkar yerinden. Nihal'i görür)* Annem, anneme ne oldu?

TAŞKIN *(Sessizce)* Aferin Leyla, sen de ayıl artık. Bokunu çıkartma.

NİHAL *(Güya ayılır)* Ah kızım... Tanrı seni bağışladı bana. *(Sarılıp öper kızını)* O kadar korktum ki...

TAŞKIN Tamam Leyla'nın annesi. Sen sus. Şurada sessizce otur Lütfen. İşimiz başımızdan aşkın zaten. Nasılsınız Leyla Hanım?

LEYLA Şimdi biraz daha iyiceyim. En güzel tedavi çalışmaktır. Bu nahoş adamı unutmak için yapacağım en iyi iş, yeni adamla görüşmektir.

TAŞKIN Selim Bey'i alalım mı?

LEYLA Çağırın. Gelsin bakalım...

TAŞKIN Tamam. *(Selim'in yanına geçer)* Buyurun. *(Güya espri yapar)* Sizin boyunuzun ölçüsünü de alacakmış. Bana bir mezro getir manken. *(Selim içeriye geçer ezikçe. Ürkmüştür tanık olduklarından dolayı)* Şöyle oturabilirsiniz.

(Selim Leyla'nın tam karşısına oturur. Leyla güya titremektedir. Taşkın kolonyalı pamukla yüzünü, burnunu, kollarını silmektedir Leyla'nın)

SELİM *(Korkarak Taşkın'a)* Sekreter Hanım'ın yanında bekleyeyim isterseniz. Kendine gelince yeniden gelirim yanına.

TAŞKIN Hayır olmaz. Çünkü sizin işinizi hemen çözümlemek zorundayız. Projeyi bu gece Brüksel'e kalkacak uçağa yetiştiremezsek en az bir hafta kaybederiz. Böylece de oğlanın kulağı gider. Ha bu arada siz avansı fa-

lan getirdiniz mi?

SELİM Getirdim.

TAŞKIN Elinizde yeterli büyüklükte bir çanta yok. Yüz yirmi bin Euro da cüzdana sığmaz ki. Bu çantada ne var? İstenilen belgeler tamam mı?

SELİM *(Elindeki çantanın kapağını açarak uzatır)* Hepsi tamam.

TAŞKIN İkametgâh, nüfus cüzdanı örneği ve benzeri her şey burada. Üstelik gereğinden de fazla sayıda. "Ne olur ne olmaz. Bir şey eksik olur. Olan oğlumun kulağına olur." diye düşündünüz değil mi? Aferin. Dikkatli ve ileriyi düşünen bir adam olmanız beni sevindirdi.

LEYLA *(Kendine gelmiştir)* Evet başlayabiliriz. Lütfen anne sen asla söze karışma.

NİHAL Peki yavrum.

TAŞKIN *(Leyla'ya)* Bu beyefendinin adı Selim Yanılmaz. Hani şu iş adamı olan. Oğlu kumarbaz olan iş adamı. *(Önüne adamla ilgili bilgileri içeren bir dosya uzatır)* İşte bütün bilgiler burada.

LEYLA *(Göz atarak)* Biraz önce olanlara siz de tanık oldunuz istemeden de olsa. Adam tam bir yalancı! Yalan üstüne bina inşa edilir mi? Sonunda o bina çökmez mi? Bu bir ticaretse karşılıklı güven içinde olmamız, asla birbirimize yalan söylememiz gerekmez mi? Diyeceksiniz ki ticaret ve iş hayatı yalan üstüne kurulmuştur. Buna bir itirazım yok! Ama yalnızca halka yalan söylenir! Ticaret yapanlar birbirlerine asla yalan söylemezler. Ticaret hayatındaki en büyük ahlaksızlık budur çünkü. *(Yanıt vermesine izin vermeden kendi sorularını da kendisi yanıtlamaktadır)* Şimdi gelelim sizin meselenize. Uzun uzun konuşarak zaman yitirmeyelim. Kısaca özetleyeyim ben, bir yanlışım varsa düzeltin lütfen. Oğlunuz kumarbaz. Maalesef sizi çok güç bir durumda

bıraktı ve bir miktarını fabrikanızın kasasından olmak üzere, bir kısmını da sizin adınızı vererek borçlanıp, kumarda kaybetti. İşin kötüsü mafya da karıştı işe. Bu parayı ödemezseniz oğlunuzun kulağı kesilecek.

TAŞKIN *(Güya teselli etmek için)* Üzülmeyin. Kulak kesilse de duyar gene. Evet kulaksız bir yüz çirkin bir görüntüdür, katılıyorum size. Ama gene de çaresi var onun. Uzatır saçlarını, kapanır kesik kulağın yerini.

SELİM *(Ağlar gibi)* Ama iş kulakla da bitmeyecek. Sonra da vurup gömecekler toprağa. Zaten daha önce de bacağından vurmuşlardı.

TAŞKIN Şimdi nasıl? Yürüyebiliyor mu?

SELİM Hafif aksıyor. Genelde evde yatıyor.

TAŞKIN Kumar oynamadan nasıl duruyor?

SELİM Bazen dayanamayıp annesinden aldığı küçük harçlığı cebine atarak sokağa çıkıyor. Caddenin köşesinden sokağa dönen araçların plakalarının tek mi çift mi olduğu konusunda bahis oynuyor sokaktakilerle... İkna edebildiği herkesle. Sokağın girişini kazmıştı belediyeciler. Arabalar giremeyince bahis oynayamadı on gün kadar. Tam seviniyorduk ki bu kez de köşeyi dönenlerin kadın mı erkek mi oldukları üstüne kumara oturdu. İflah olmaz bir kumarbazdır yavrum. Tanrı herkese kumar oynamayan evlatlar versin! Neler çekiyoruz neler?

TAŞKIN Bir söyle bin ah işit!

LEYLA Yani bu parayı bulmanız gerekiyor. Baştan şunu belirtmeliyim ki siz şanslı bir insansınız. Büyük ortağı Yunanlı olan o bankadan istediğiniz krediyi alsaydınız ne olacaktı? Sonunda sizden söke söke alacaklardı krediyi. Hem de anormal faiziyle. Oysa şimdi öyle bir tehlike de yok. Brüksel parayı hibe olarak veriyor ve asla geri almıyor. Üstelik bizim Maliye de denetleyemiyor gelen parayı. İsterseniz kumar borcuna, isterseniz bo-

ğazda sevgiliniz için alacağınız yalıya harcayabilirsiniz paranızı. İyi ki bizim elimize düştünüz, yiyin için de dua edin. Gelelim elimizdeki projelere. Örneğin "Polislere On Derste İnsan Hakları", "Kelaynak Kuşlarının Neslini Korumak İçin Bir Öneri", "Solakların Yazma Eyleminde Yeni Teknikler" , "Kuş Gribinin Önlenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Önemli Hususlar" Yani yaklaşık yirmiye yakın bu tür ıvır zıvır. Ama Brüksel bunlara ciddi paralar vermiyor. En fazla yirmi ya da otuz bin Euro. Kısacası bunların hiçbiri sizin derdinize derman olmaz. Kısaca söylemek gerekirse oğlanın kulağı gider! Sonra da... *(Taşkın yeniden oğlanın gönüldüğünü temsil eder)* Yani illaki ulus devlete, farklı halklara, Cumhuriyet'e,sosyal devlete, özellikle de Atatürk'le Türk Silahlı Kuvvetleri'ne yönelik eleştiriler içeren bir proje almak zorundasınız. Sibel Hanım kanalıyla yaptığınız başvuru üzerine gereksiniminizi de dikkate alarak önlemimizi aldık. Deminki yalancı herifin adına verilen projeyi sizin için kullanabiliriz. Sizi rahatlatmak için şunu da söyleyeyim. Projenin başlığındaki Atatürk adı korkutmasın sizi.

TAŞKIN Bugünlerde meclisten, Atatürkçü olduklarını söyleyenlerin ve onu övenlerin cezalandırılacağına dair bir yasa çıkarsa şaşmayın asla. Gidiş buraya! Küfredenler ödüllendirilmeye başlandı bile! Görmüyor musunuz? Korkacak bir şey kalmadı!

LEYLA Uzatmayayım. Zaten kurulmuş olan "Demokrasiyi Yükseltme Derneği" yönetim kurulunda muhasip olarak görevlendirilmiş olacaksınız. Güya, anladınız mı? Paralar da burada vereceğiniz sizin hesabınıza gelecek. Bu para bütün borçlarınızı karşılamaya ve hatta cebinizde oğlunuzun yine kumar oynaması için büyük bir tutar kalmasına da yetiyor. Şaka tabii yani. Zaten

belgeleriniz hazır. Tek yapacağınız iş avansınızı verip, gerekli belgeleri imzalayarak gönül rahatlığı içinde merkezimizi terk etmenizdir.. Bir ay iki gün sonra da sizin banka hesabınıza Brüksel'den bir milyon iki yüz bin Euro gelecek. Diyeceksiniz ki bu işten benim elime net olarak ne kadar Euro kalacak? Yapalım hesabını. Siz bize ne kadar ödeyeceksiniz? Yalnızca iki yüz kırk bin Euro!Elinizde ne kadar Euro kalacak? Dokuz yüz atmış bin Euro. Bu paranın neredeyse üçte ikisiyle borcunuzu kapatıp oğlunuzun kulağını kurtardıktan sonra Euro'ları afiyetle yemek de size düşüyor. Diyebilirsiniz ki bunun güvencesini nasıl veriyorsunuz?Yani bu para Brüksel'den kesinlikle çıkar mı?Onun yanıtını da vereyim ki aklınızda bir soru kalmasın! Oradaki insanların da ağızları, çocukları, karıları,araba ve ev gereksinimleri var. Yani kısacası onlar yemeyi,bizden daha iyi beceriyorlar. Doğrusunu söylemek gerekirse rüşvet mekanizması oralarda bizden de iyi kurumsallaşmış. Ne de olsa Avrupalı bunlar! Anlatabiliyorum galiba... Yapacağınız tek şey yalnızca şu belgeyi iki nüsha olarak imzalamak ve altlarına da banka hesap numaranızı yazmayı unutmadan bize teslim etmektir. Şu iki dosyayı ki gördüğünüz gibi biri İngilizce diğeri Türkçe'dir, sizden aldığımız imzalı kâğıtla birlikte bu gece son uçağa yetiştirip yarın öğleden sonraki değerlendirme toplantısı'na ulaştıracağız. Ulaşmazsa ne olur? Gelecek hafta bugünü beklemek zorunda kalırız ki Mafya elemanları ne der bilemem. Ha aklınıza şu da gelebilir? Her şeye rağmen proje Brüksel'de onaylanmazsa ne olacak? Yani yüzde sıfır onda bir ihtimalle proje çıkmayacak olursa... Hemen geliyorsunuz bize ve avans olarak verdiğiniz Euro'cuklar bir kuruşuna bile halel gelmeden size geri veriliyor. İsterseniz, başka bir proje ye-

niden sunuluyor adınıza. Karar sizin. Ama hemen karar vermek zorundasınız! Yoksa, atı alan Üsküdar'ı geçmiş olacak! Yani biz size siz de bize güveniyoruz ve avansınızı veriyorsunuz. Son olarak size tavsiyem oğlunuzun bir daha bu işlere bulaşmaması için onu bir tedavi merkezine nakletmeniz ve iyileşmesini sağlamanızdır. Kuşkusuz bu zor bir iş olacak. Ama umudunuzu yitirmeyin, ölümden gayri her şeyin çaresini buluyor doktorlar artık.

TAŞKIN Yaramaz yavrunuzun iyileştirilmesinde de size elimizden gelen yönlendirmeleri ücretsiz olarak yapacağımızdan emin olabilirsiniz.

(Bir süre sessizlik)

LEYLA *(Adamın önüne kâğıtları uzatır. Bir de dolmakalem tutuşturur eline)* İşte şurası... Haydi hayırlı olsun.

TAŞKIN Oğlunun kulağı gittikten sonra fabrikatör olsan ne yazar?

(Sanki bir mim sanatçısı gibi daha sonra oğlunun gömüldüğünü yeniden anlatır)

LEYLA Yalnız sizden şunu öğrenmek istiyorum. Şoförünüzün adına falan imzalamıyorsunuz değil mi?

SELİM Olur mu öyle şey? Gözlerimle tanık oldum deminki densizliğe!

(İmzalar belgeleri)

LEYLA Şaka canım, şaka. Hayırlı olsun Euro'cuklar şimdiden. Bu arada avansı da alalım Selim Bey'den.

TAŞKIN Kaz gelen yerden tavuk esirgenir mi Selim Bey?

SELİM Korumama telefon edebilir miyim?

LEYLA *(Bir an korkar)* Ne koruması? Neden?

TAŞKIN Avansı getirmesi için.

SELİM *(Cep telefonuyla arar)* Alo. Tamam oğlum. Getirebilirsin. Üçüncü kat.

(Kapatır. Sessizce beklerler bir süre. Kapı çalınır. Sibel kapı-

yı açmasını işaret eder Filiz'e)

FİLİZ *(Kapıyı açar. Koruma elinde bir bond çantayla girer içeriye)* Buyurun. Şöyle oturun..

(Koruma oturur)

TAŞKIN Neden oturuyorsun? Acele et, parayı ver! Patronunun oğlunu sevmiyor musun yoksa? Gel bakalım içeriye.

SELİM *(Koruma'dan çantayı alır)* Sen bekle orada.

LEYLA Ne kadar var burada?

SELİM Yüz yirmi bin Euro. Sayabilirsiniz.

LEYLA Muhasebecimiz anlar o işlerden. *(Çantayı Savaş'a verir)* Önce say, sonra makbuzunu da kesip ver Selim Bey'e. Tek tek sayma oğlum! Vakit nakittir! Desteleri say! Selim Bey yalan söyleyecek birine benziyor mu?

(Bir süre suskunca beklenir)

SAVAŞ Tamam. Buyurun makbuzunuzu da.

LEYLA Haydi hayırlı olsun. Şimdi sizin yapacağımız iş bir an evvel gidip oğlunuzu tehdit edenlerle konuşmak ve onlardan bir ay iki gün kadar bir süre istemektir. Hadi yolcu edin beyefendiyi.

SELİM Size güveniyorum hanımefendi.

LEYLA Biz de size güveniyoruz. Para gelir gelmez gereğini yaparsınız artık. Yüzyirmi bin Euro daha! Gecikirse bozuşuruz!

(Selim çıkar. Kapıyı arkasından kapatırlar)

TAŞKIN *(İçeriye seslenir)* Çocuklar! Gelin bakalım.

(İçerden Hakkı, Yıldırım ve Erdem de gelirler)

YILDIRIM Tamam mı?

HAKKI Oldu mu?

TAŞKIN *(Sessizce)* Biraz daha bekleyelim. *(Bir an Nihal'i unutmuşlardır sanki. Nihal de provanın bitmediğini sanarak sessizliğini korumaktadır büzüldüğü yerde Taşkın hemen çantayı açar. Paralara bakar)* Doğru saydın mı

Belediyeci?

SAVAŞ Saymaz mıyım? Tamamdır.

(Taşkın bir süre daha bekler. Birden kalıkahalar atmaya başlar. Diğerleri de katılırlar. Acayip bir şekilde sevinirlerken Taşkın Nihal'i görür)

TAŞKIN *(Hemen durumu kurtarmak için)* Perdeeee...

NİHAL *(Ayağa kalkar ve alkışlamaya başlar)* Hepinizi Kutluyorum. Bravo.. Bravo... Tebrikler, tebrikler!

TAŞKIN Teşekkür ederim Nihal Hanım. Beğendiğinize sevindim. Demek ki tutacak oyunumuz. Asıl kutlanacak olan sizsiniz. O ne anneydi öyle? Şaşırtıcı bir oyunculuk örneği verdiniz. *(İzleyicilere)* Baştaki olayları da düşünecek olursak bu oyunda Nihal Hanım kesinlikle olmalı.

NİHAL Tek kelimeyle mükemmeldi oyunculuklar.

TAŞKIN Diyorsunuz ki yani biletlerimizi satmakta bir sıkıntı yaşamayacağız.

NİHAL Bunca yıllık deneyimimle bu oyunun kesinlikle tutacağını biliyorum.

TAŞKIN Duyuyor musunuz arkadaşlar! Tecrübe konuşuyor! En çok kimi beğendiniz?

NİHAL Herkesi beğendim. Hepinizi..

TAŞKIN Evet bunu biliyoruz ancak bir de en beğendiğiniz aktör olmalı. Lütfen.

NİHAL *(Biraz duraksayarak)* En başarılı olanınız. Kuşkusuz hepiniz ama... Selim Bey'i oynayan çok başarılıydı.. Korkuyu ve fedakarlığı çok iyi oynadı. Ama ben onu daha önce hiçbir oyunda izlememiştim. Ve şimdi onu burada da göremiyorum.

TAŞKIN O şimdi şeye gitti. Şeylerini alıp gelecek. En çok onu beğendiğinizi söyleriz kendisine. Çok sevinecektir.

NİHAL İstanbul'dan değil galiba?

TAŞKIN Hayır İstanbul'dan değil..

HAKKI Aşk olsun Nihal Hanım, ben başarısız mıydım yani?

YILDIRIM Ya ben?

LEYLA Yani bunu size yakıştıramadım. Bir de tiyatrodan anladığınızı söylerdi Taşkın Bey!

NİHAL Rica ederim... Rica ederim.

TAŞKIN Gereksiz alınganlıkları keselim lütfen! Hepiniz başarılıydınız işte. *(Çantayı gösterir)* Sonuç Ortada. Nihal Hanım, size de teşekkür ederiz. Moral verdiniz Bize. Ancak bizim bir an evvel dekorları taşımamız gerekiyor. Kamyonu çağır Sibel. Zaman yitirmeden. Hazır bedavadan bulduğumuz depoya götürelim şunları.

SİBEL *(Telefonla nakliyat şirketini arar)* Evet... Ben Sibel. Nakliyeyi yapabiliriz. Evet biz hazırız. Adres evet... Tamam. Ne zaman? Bekliyoruz. Konuştuğumuz gibi. Teşekkür ederim. *(Kapatır telefonu)* Yarım saat içinde gelecek araç.

TAŞKIN *(Nihal'e)* Lütfen artık evinize giderseniz biz de rahatça şunları hazırlarız. Ayıp olmaz size değil mi?

NİHAL Rica ederim. Kolay gelsin. *(Dışarıya çıkarken)* Ah ne güzel şey şu tiyatro. Hele oyunculuk, hele oyunculuk. *(Çıkar. Kapıyı kapatırlar arkasından)*

TAŞKIN Arkadaşlar öncelikle bu mutlu sona ulaştığımız için çok memnunum. Bu güzel sonucu almamızda katkısı olan ve emeği geçen herkese sevgi ve saygılarımı sunuyorum. Tüm oyuncu arkadaşlarımı yürekten kutluyorum.

HAKKI *(Vecize söyler gibi)* Sanatçılardan takdir duygusunu esirgemek, onlara hüsran aşılamaktır.

TAŞKIN Hoppala! Bu da nerden çıktı böyle? Sanatçı kardeşlerimi başarılarından dolayı kutlamadım mı ben?

HAKKI *(Alınmış gibi yaparak)* Kuru bir kutlama neye yarar?

TAŞKIN Ne yapalım? Şampanya mı patlatalım? *(Sibel'e)* Haydi bakalım göreve.

SİBEL *(Masanın çekmecesinden iki şişe şampanya çıkarır. Taşkın birini alır. Bir süre salladıktan sonra açar. Diğerleri alkışlarlar Taşkın'ı. Sibel herkese birer kadeh doldururken)* Filiz yardım et bana.

(Şampanya kadehlerini dağıtırlar herkese)

TAŞKIN Evet arkadaşlar! *(Ayağa kalkar.. Herkesin ayağa kalktığını görerek)* Şerefe!

YILDIRIM Şerefe.

LEYLA Sağlığınıza.

HAKKI Yarasın.

TAŞKIN Bir dakika arkadaşlar. *(Çantayı açar. On binlik bir desteyi alır. Desteyi açıp sayarak)* Bu on bin Euro hepimizin. Bin beş yüz Euro. Al bakalım bu senin Yıldırım. Bin beş yüz de sana Hakkı Baba. Bin beş yüzü de sen al Leyla... Sibel de aynı parayı alacak. Katkısını çok yönlü olarak değerlendirdim. Gördüğünüz gibi ben iki bin Euro alıyorum. Bu organizasyonun tarafımdan yapıldığını asla unutmamalısınız!. Üstelik metin ve reji için de yüksek bir para almadığımı görüyorsunuz. Geriye kalıyor iki bin Euro. Bunun yedi yüz ellisi Savaş'ın. Diğer yedi yüz ellisi de Erdem'in. Geriye beş yüz Euro kalıyor. Bu da senin manken. Güle güle harcayın. Arkadaşlar şimdi de kısa bir konuşma yapmak istiyorum izninizle.

YILDIRIM İsterse uzun olsun.

SAVAŞ Neden kısa?

HAKKI Üstada zamanımız feda.

LEYLA Seni dinlemek dinlendiriyor bizi.

SİBEL Araç gelene kadar zamanımız var nasılsa.

TAŞKIN Yeniden teşekkür ederim hepinize. Özellikle oyunculuğunuza. Hepiniz başarılıydınız. Başarılı ol-

masaydınız çantanın içindeki bu keklikleri vurabilir miydik?

YILDIRIM Sağ ol.

LEYLA İnandık ve başardık.

HAKKI Görevimiz.

TAŞKIN Siz yalnızca görevinizi yapmadınız ki! Rollerinizi yorumladınız! Bu sözcüğü yineliyorum; dikkat! Rollerinizi yorumladınız!

HAKKI Yalnızca yorumladık mı?

TAŞKIN İzin ver Hakkı! İçinizdeki en önemsizmiş gibi değerlendirilen Savaş'tan başlayayım yorumuma. Sen Hakkı ya da Yıldırım gibi eski ve usta bir aktör de değilsin. Belediyeden emekli küçük bir memursun. Ömrün boyunca ödeme makbuzları düzenlemekten imanın gevremiş. Bu oyunda canlandırdığın rolü memuriyetindeki birikiminle örtüştürdüğünü söyleyenler çıkabilir. Yani oyunculuğun genelde küçük memurların genel davranışlarından ibaretmiş gibi algılanabilir. Ama o iş başka, bu iş başka! Doğrusu bir belediyede çalışmakla böyle bir düşsel firmada görev yapmak arasında dağlar kadar fark var. Belediyede zavallı bir yurttaş gelip çöp vergisini elleri titreyerek veriyor. Oysa burada öyle mi? Aciz dediğiniz o taşralı herif, binlerce Euro'yu kılı kıpırdamadan uzatabiliyor önünüze. Sen ne yapıyorsun?Doğal olarak irkiliyorsun. Üstelik Euro'lar sana teslim edilmemiş ki! İşte böylesine irkilmek önemli bir yorumdur baylar. Tek kusuru makbuz kesmeye kalkışması sırasında biraz bocalaması. O da aslında inandırıcılıktan uzak olmadı. Çünkü paralar gerçekti ve senin ellerin titriyordu.. Bana kesinlikle inan, bunu sahnede oynarken ellerin asla titremeyecek. Çünkü sana sayman için gerçek para verilmeyecek. Rolüm küçük diye de üzülme. Çünkü şunu da unutmamak

gerekir ki, mızrak taşıyanların da bir işlevi vardır sahnede. Doğrusu mızrağı taşımaktan taşımaya da fark vardır. *(Ayağa kalkarak tanımlar)* Böyle alıkça, sırıtarak, süpürge taşır gibi mızrak taşınmaz ki! Oysa Savaş ne yaptı? Az ve öz konuştu. Zekice olmamakla birlikte, pürüzsüz ve ilkelce ama aksatmadan, yalınlık içinde yaptı görevini. Rol çalmadı! Yani en büyük ayıbı yapmadı. Öne fırlamaya çalışmadı! Bir nefer gibi yürüttü işini. Tiyatroda böyle süssüz oyunculara özellikle gereksinim vardır arkadaşlar. Çünkü gerçek oyuncuların başarılarında mihenk taşlarıdır bu tipler. Kötü olmadan iyinin değeri anlaşılabilir mi? Bu nedenle diyebilirim ki, sizin gibi güçlü oyuncuların yer aldığı bir tiyatro topluluğu ölümsüz yapıtlar çıkartacaktır ortaya.
(Hep birlikte hayranlıkla dinlemişlerdir Taşkın'ı)

HAKKI *(Silkinir)* Bunlar güzel sözler. Kısacası bu işi hep birlikte, alnımızın akıyla sonuçlandırdık. Benim ve arkadaşlarımın başarılı olduğumu söylüyorsun. Soruyorum sana, özellikle ben, başarılı olmayıp da ne yapacaktım? Çünkü paraya şiddetle gereksinimim var. Ömrümün geri kalan yıllarını gerçek bir beyefendi gibi geçirmek ya da yoksulluk içinde sürünmek! Ben doğrusunu yaptım ve her zamanki gibi başarıyla oynadım. Diğerleri de öyle! Bu başarıyı bizdeki oyunculuk yeteneğine ya da yorumlu oyunculuğa bağlamaktansa, parasızlıkla ilişkilendirmek daha doğru olur diye düşünüyorum. *(Coşar)* Yıllarca gerçek tiyatrolarda aktörlük yaptım. Her rolümü üstadın da söylediği gibi yorumlayarak oynadım. Hep el üstünde tutuldum. Onlarca genç kızı bu dünyaya kazandırdım. Sonuçta yaşlandığım zaman ne oldu? Ben geçim sıkıntıları içinde bir eczaneye gidip bir kutu... şey bile alamazken, bütün tiyatroların kapıları yüzüme kapandı ve bu çeteye katıl-

mak zorunda kaldım!

TAŞKIN Duygularını anlıyorum. Kırgınlığını da anlayabiliyorum. Ancak bizden çete diye söz etmen biraz haksızlık olmuyor mu? Biz de tıpkı diğer insanlar gibi para elde edebilmek için bir araya gelen bir insan topluluğu değil miyiz? Bir fabrikatörden ne farkımız var? Ekibini oluşturup binlerce işçiyi boğaz tokluğuna çalıştırmaktan daha mı kötüdür bizim yaptığımız bu iş?

YILDIRIM *(Taşkın'a)* Bu tehlikeli düşüncelerden vazgeçtiğini sanıyordum. Korkarım bizim başımızı da belaya sokacaksın! Küreselleşiyoruz görmüyor musun? Ne işçi ne emekçi hiçbir şey kalmadı ortada.

HAKKI *(Kendi derdinde)* Kuşkusuz en güzel oyunumu oynadım. Diğer yaşlı oyuncular gibi en güzel rolümü dilenerek oynayamazdım ki! Artık korkmadan eczaneye girebileceğim ve kutu kutu ilaçları evimin her köşesine yerleştirebileceğim. Bu ve benzeri nedenlerle yalnızca bir kez yorumlamadım rolümü üstat. İki katıyla, üç katıyla yorumladım. Bu söylediklerimin altını özellikle çiz.

TAŞKIN İlaçlar demekten de vazgeç ihtiyar. Tam adını versene şunun. Biz bize sayılırız! *(Gülüşürler)*

YILDIRIM Sonucun yalnızca oyuncuların başarısıymış gibi gösterilmesi büyük bir haksızlık olmuyor mu? Kuşkusuz biz oyuncular görevlerimizi yaptık. *(Hayranlıkla)* Ancak oyunu kurgulayan ve yöneten yazar dostumuz Taşkın'ın, bir saat düzeni içinde işleyen kurgusunu bu başarıda daha az önemliymiş gibi görmemiz ve işin bu yanından hiç söz etmememiz acaba asıl haksızlığı oluşturmuyor mu? Özellikle metnin bir Gogol klasiğinden ayırt edilemeyecek kadar başarılı olduğunu söylemeliyim. Sen Gogol'ün ülkemizdeki temsilcisisin.

TAŞKIN Şımartıyorsun beni. Gogol ve ben! Gene de gurur

verici bir benzetme. Ama tanrı Gogol'ün sonunu yazmasın bana.

LEYLA Neden? Yüzyıllardır yaşıyor yazdıklarıyla. Ölüm bir başlangıçtır büyük yazarlar için.

TAŞKIN Önce delirtilip, sonra da genç yaşta bu dünyayı terk etmesi sağlandı.

YILDIRIM Ezberimi bozmayın arkadaşlar. İzin verin bana! Kuşkusuz oyuncular önemli görev yürütücüleridir. Oyun metni ne kadar güçlü olursa olsun, eğer bunu sahnede canlandıran bizler başarısız oyunculardan oluşuyorsak iyi bir sonuç alınması mümkün olamaz. Yani akıllı bir komutan savaş için tüm hazırlıkları yapıyor, her türlü taktiği düşünüyor, savaşacak erlerin donanımlarını eksiksiz kılıyor, ama ya neferler zayıfsa ne olur? Kazanılabilir mi o savaş? Ancak "nefersiz de olmaz ki" dediğinizi gözlerinizden okuyorum.. Bunu kabul ediyorum. Ancak şu da akıldan asla çıkartılmamalı ki oyuncular istenilen ölçüde güçlü olsalar da kötü bir metinden asla iyi sonuç alınamaz! Bu bakımdan kadehlerimizi dostumuz, eski ama şimdi yeni oyun yazarımız, erişilmez ustamız Türkiye'nin Gogol'ünün şerefine kaldıralım. Şerefine dostum!

TAŞKIN Bu inceliğe ancak kadeh kaldırılır! Şerefinize!

LEYLA Yazarım benim!

TAŞKIN *(Sibel'e)* Senin de şerefine sevgilim. Sayende bu günleri de gördük.

SİBEL *(Endişeli)* İnşallah bir şey gelmez başımıza.

TAŞKIN Ne gelebilir? Evi ve adresi de değiştireceğiz! Yani gecikmiş birlikteliğimizi pekiştireceğiz. Önlemimizi alıp Dalaman'a da bir haftalığına uçtuk muydu nerden bulacaklar bizi?..

YILDIRIM Bodrum'a gitsek daha iyi değil mi? Bir alay tanıdığı da görmüş oluruz böylece. Hoşça vakit geçiririz.

TAŞKIN Bodrum bu ay bile çok kalabalık. Umulmadık kişilerle karşılaşabiliriz. Kim bilir üzüntüsünü unutmak için Selim bile gelebilir oraya. Oysa Dalaman henüz keşfedilmemiş bir cennettir.. Köyceğiz'de kükürt'e girer, Göcek'te turlara katılır, Dalyan'da da karetta karettalarla dans ederiz. Fethiye ve Ölü Denizi bir daha görmek ne yitirtir bize? O koylar, o doğa! Bu eşyaları taşır taşımaz yola çıkıyoruz arkadaşlar. Hem de bir minibüs kiralayarak. Tıpkı turneye gider gibi.. Ama, yol uzun, yoruluruz derseniz, uçakla gideriz. Bana sorarsanız Euro'cuklarımızı uçaklarda çarçur etmek bize yakışmaz.. Üstelik çok da dikkat çeker. Harcamalarımıza özellikle dikkat etmeliyiz bu günlerde.

(Bu arada çantayı bacaklarının arasından asla uzaklaştırmamaktadır. Herkes düşlere dalar bir süre)

LEYLA Öyleyse bir an evvel gidelim evlerimize. Malum bavullarımızı hazırlayacağız. Mayolarımızı da seçelim şimdiden.

TAŞKIN Rahat olun, hepsini yaparız. Öncelikle taşınmalıyız! Herkes birer parça eşya alsa daha kolay olmaz mı taşınma işi? Kamyon gelsin gerisi kolay. *(Yıldırım'ı göstererek)* Doğrusu dostumuzun benimle ilgili böyle güzel bir yorum yapması heyecanlandırdı beni.

YILDIRIM Hayır, hayır! Hhaksızlık olurdu bu gerçeği göz ardı etmek. Herhalde beraberliğimiz yirmi yılı doldurmuştur bu günlerde. Senden her zaman etkilenmişimdir. Asıl başarı senindir.

TAŞKIN Teşekkür ederim.

HAKKI O çantadaki keklikler ne olacak? Bir an evvel pişirip de Yesek.

TAŞKIN Dur yahu! Neler söylüyorsun sen? Arkadaşlar bu keklikleri ne amaçla vurduk biz? Ama şimdi işler biraz değişti. Yeni bir fikir geldi aklıma. Bugüne kadar tiyat-

rodan kim para kazanmış ki biz kazanalım?

HAKKI *(Sevinçle)* Yoksa kalanları da bölüşmeyi mi öneriyorsun? En doğrusu da bu olur bence! Hele şu yaşa gelmişken...

TAŞKIN Hiç belli olmaz dostlarım. Bakarsınız yüz yaşına kadar yaşamışız. Uzun yaşam konusunda bu kadar umutsuz olmayalım! Şunu da unutmayalım ki insanı öldüren parasızlıktır aziz dostlarım.

HAKKI Parasızlıktan birkaç kez ölmüş gibi konuşuyorsun!

TAŞKIN *(Duymamış gibi sürdürür)* Neden, ikide birde ölümden söz ediyorsun? Giden geri dönüyor mu ki bu kadar acele ediyorsun? Daha uzun yıllar kuracağımız tiyatroya hizmet edeceksin Osip. Kim bilir belki Müfettiş'i de alırız repertuarımıza. Bugünlerde bizim ülkemizde de sıkça görülüyor müfettişler çünkü. *(Yumuşadığını görerek)* Ne demek bölüşmek? Asıl düşünmemiz gereken soru "Hazıra dağlar mı dayanır?"

HAKKI Yani.

TAŞKIN Yani paramızla para kazanacak bir yatırım yapalım. O parayla da hem doğru dürüst yaşayalım hem de uyuzumuzu kaşımak için tiyatro yapalım. Bunakarşı olan var mı içinizde?

YILDIRIM Olabilir mi?

LEYLA En iyisi böylesi.

ERDEM Mükemmel bir düşünce!

HAKKI Akılcı olan her düşünceye katılırım.

TAŞKIN Gene uyuyorsun Savaş!

SAVAŞ Uyumuyorum. Gözlerimi dinlendiriyorum.

TAŞKIN Ne diyorsun bu konuda?

SAVAŞ Ne diyebilirim? Çoğunluk ne diyorsa ben de onu diyorum. Çünkü bu toplu başarıdan sonra tek başıma var olamayacağıma bir kez daha inandım. Kırk yıl düşünsem gelir miydi böylesi aklıma?

TAŞKIN Kim der ki "kolektif bilinç öldü!" o yalan söylüyordur. İşte örneği!

YILDIRIM Güzeeel!

TAŞKIN Aramızdaki bu uyum gözlerimi yaşartıyor! Uzatmanın anlamı yok! Ne dersiniz arkadaşlar? Örneğin gazeteleri açın hemen görürsünüz. Birçok verimli şirket devrediliyor.

HAKKI Ben yaşlı bir adamım. Ne olduğunu bilmediğimiz ve asla bilemeyeceğimiz bir işe para yatırarak kendi paracıklarımızı riske atmamız yanlış olur bence.

YILDIRIM Bana göre de doğru söylüyor. Adam neden devretmek istiyor verimli bir işletmeyi? Yumurtlayan tavuk kesilir mi?

TAŞKIN Bu önerimi geri çekiyorum. Gerçekten de inandırıcı gelmedi bana da. Biz gene en iyisi bildiğimiz işleri yapalım! Bizim gibi temiz insanlara tertemiz işler yakışır. Doğrusu bu gibi işlerde işçilerle uğraşmak da güçtür! Bir zamanlar inanmak gafletine düştüğüm emekçiden yana tavır almanın ne kadar boş, ne kadar ham bir düşünce olduğunu görüyorum artık.

YILDIRIM Bunları senin ağzından duymak ne güzel!

TAŞKIN *(İyice coşar)* Artık işçi, emek, artı değer ve benzeri şeyler yok! Varolan tek şey para! Ülke sallanıyor arkadaşlar! Yalnızca bizimki değil dünya sallanıyor.. O tür düşünceler tarihin çöplüğüne atıldı çoktan. Gelenin yanında yer almak en akıllıcası olmaz mı? Yoksa elimizdeki bu parayı da patron örgütlerine mi versek? Düzenlerini daha kolay yerleştirmeleri için onlara köstek değil destek olmak, yapmamız gereken en doğru davranış biçimi olmaz mı? *(Ayağa kalkar, para çantasını eline alarak)* Bunu neden düşünemedim bu güne kadar? Kendi düzenine sahip çıkamayan işçileri daha ne kadar taşıyacağız sırtımızda? Bu parayı hemen götü-

rüp patron örgütlerine teslim etmek en doğrusu olacak galiba!

(Herkes ciddiye almıştır. Telaşlanırlar)

HAKKI Delirdin mi sen?

YILDIRIM O kadar da değil!

LEYLA Düşlerimiz yok olur!

HAKKI Nerden nereye geldi bu adam! Tam bir dönek!

YILDIRIM Bir de akıllı derdik sana!

SAVAŞ *(Bile)* Kimin parasını kime veriyorsun be adam!

TAŞKIN Telaşlanmayın arkadaşlar!.. Bırakın beni yahu! Şakadan da anlamıyorsunuz siz.

LEYLA Bir an ciddi sandım.

YILDIRIM Şaşırtmayı her zaman sever.

TAŞKIN Bırakın! Uzatmayın! Şaka yapmaya da gelmiyor bunlara? Yoksa borsaya mı yatırsak bu parayı?

HAKKI Olmaz. Görmüyor musunuz borsanın halini? Orası da yabancıların elinde artık.

TAŞKIN Ama bunları bir an önce garantili bir kümese saklamamız gerek. Şu kapının şimdi aniden açılıp içeriye eli silahlı üç beş kişinin girmeyeceğine kim güvence verebilir? Hiçbir şeyin güvencesi yok artık bu İstanbul'da..

(Diğerleri de etkilenmiştir. Birden ciddileşir herkes)

SAVAŞ Yani bu söylediklerin çok doğru!

LEYLA Hiç de abartmıyor.! Geçen gün çantasını vermemekte direnen komşu kadını sürüklemişler motosikletle.

ERDEM İki hafta önce babamın önünü kesmiş iki genç. Gülerek yanaşmışlar yanına. O kadar temiz yüzlüymüşler ki, benim arkadaşlarım sanmış babam. Sonra da biri arkasına geçip tutmuş kollarından, diğeri de cüzdanını almış. Kaçmışlar.

YILDIRIM Geçen pazar günü bizim apartmanda da benze-

ri bir olay yaşandı. Alt kattaki yaşlı kadının evine satıcı gibi dalıp altınını, bileziğini almışlar. Ben görmedim ama komşulardan duyduğuma göre bilezikleri çıkartamayınca kolunu da kesmişler kadıncağızın.

TAŞKIN Vurgun, kapkaç acayip...

YILDIRIM Bunları yaşıyoruz üstat!

LEYLA Demek ki gerdanlığını alamasaydı boynunu da kesecekti. *(Ürperir)* Aman tanrım!

HAKKI En iyi önlem altın takmamaktır. *(Leyla'ya)* Parmağındaki yüzüğü de çıkart. Sıyıramazlarsa parmağını da keserler billahi! *(Yüzüğü çıkartıp çantasına koyduğunu görür)* Çantana da koyma! Bu sefer yerde sürüklerler çantayla birlikte seni!

LEYLA Bırakırım çantayı olur biter!

YILDIRIM Ne hale geldi bu ülke? Her yerde sahtekarlık... Bizim mahallede bir elektrik tahsilat merkezi açılmıştı. Bir ay boyunca herkes borcunu oraya yatırdı. Bir ay sonra insanlar bakıyorlar ki merkez yerinde yok. Meğer halkın parasını dolandırmak için bir kumpasmış.

ERDEM Olur olmaz yerlerde, apartman önlerinde bekleyen bir taksi görürseniz binebilir miyim demeyin asla. Müşterisi evden bir şey alıp gelme vaadiyle bekletmektedir şoförü. Çünkü parayı ödememek için toz olmuştur çoktan.

HAKKI Onları bırakın da bu Euro'cukları nerde koruyacağız? En iyisi uygun şekilde hepimize dağıt da başının çaresine baksın herkes! Atalarımızın da dediği gibi aynı sepete koymayalım yumurtaları.

HAKKI *(Sanki kendileri de bir başkasını dolandırmamış gibi)* Ahlak ne biçim bozuldu yahu.

LEYLA Valla.

(Bir süre karamsarlık sürer)

TAŞKIN Kötümser tablolar çizmekten vazgeçin artık! Hay-

di hep birlikte ileriye bakalım! Dinleyin beni! Hey Savaş! Kurtul bu kuruntulardan! Gene mi uyumuş bu! Yaşam yükünü omuzlarında taşıyan bir memur emeklisi olmak kolay mı? Üstelik bir de tiyatroya bulaşmışsa! Uyu, uyu, dinlen! Ya sen Yıldırım? Rahatla biraz! Ne güzel bir gelecek bekliyor hepimizi! Seni de Erdem! Güzel bir geleceğe doğru kulaç atıyorsun şimdi! Ya sen Leyla? Kim cesaret edebilir senin o güzel parmağını kesmeye? Ya sen büyük Hakkı! *(Elindeki kadehi kaldırır)* Haydi bakalım şerefe!

(Kadehler kalkar. Yeni şişe açılmakta)

BİRLİKTE Şerefe!

TAŞKIN Şimdi beni iyi dinleyin! Hepinize söylüyorum. Bana güvenin!

SAVAŞ Her şeyimizi sana borçluyuz!

ERDEM Evet!

LEYLA Güvenmeseydik olur muyduk burada?

YILDIRIM Sana her zaman güvendim Gogol! Çünkü sen bir dehasın!

SAVAŞ Nasıl bir görev verirsen başarıyla yerine getirmek için elimden geleni yaparım. Kutsal komutanımsın benim!

TAŞKIN *(Hakkı'ya)* Sen yanıtlamadın baba Hakkı?

HAKKI *(Biraz düşündükten sonra, şakadan)* Başka çaremiz var mı?

TAŞKIN *(Şakayı sürdürür)* O ne demek? Yani denize düşen yılana sarılır demek mi istiyorsun? Bak Mezarcı! Bunu bir yazar alınganlığı sayma ama bana karşı terbiyesizlik ediyormuşsun gibime geliyor. Ben yılan mıyım? Yoksa çıyan mı? Veririm paranı, çeker gidersin! Gitmeni istemiyorum çünkü Mahmut rolünü kim oynayabilir senden başka? Düşün ihtiyar, perde açılıyor. Işıklar.. Ve sen çıkıyorsun sahneye giderayak! Hakkını vererek

oynuyorsun Mahmut'u. Ama ne oynama!.. İnanılmaz! Oyun bitiyor. Alkışlar. "İşte Hakkı bu" diyorlar! "Yeniden doğdu Hakkı!" "Büyük yetenek!", "Giderayak yetenek!" Bu oturmadı. "Büyük usta!" *(Hepsi havaya girmiştir. Özellikle Hakkı. Hakkı'nın duygulanıp ağladığını görerek)* On sekizlik piliçler senden imza istiyor! Ama dostum bodur tavukları asla ihmal etme! Çünkü onlar her daim piliçtir. Çevrende enfes yaratıklar, esmerler, sarışınlar! O korkunç kalemleriyle eleştirmenler bile sevimlidir artık! Bir anda saygınlığın artıyor. Beyoğlu'nda, Bağdat Caddesi'nde turluyorsun, bütün yüzler hayranlıkla bakıyor sana. Düşün Baba Hakkı, düşün!

HAKKI *(İyice duygusallaşmış)* Düşünmek istemiyorum!

TAŞKIN *(Birden ciddileşir)* Ve bir gün gene oyun bitiyor. Alkışlıyor izleyenler çılgınca! Elli kez açılıp kapanıyor perde! Ve sen. Sahnede can veriyorsun!

HAKKI *(Ağlamakta)* Sahnede ölüyorum öyle mi?

TAŞKIN Ama ne ölmek! Tanrı, bütün tiyatrocularа nasip etsin böyle bir ölümü! Neden burkuldun böyle? Yoksa sahnede ölmek istemiyor musun? Ama bunları hep konuşmuştuk, hatırla! "Batakhanelerde fahişelerin bacakları arasında can vermektense böyle görkemli bir ölümü seçerim!" demez miydin hep? Ne olağanüstü bir son olur. Tiyatro tarihine geçmek işten bile değil!

(Sibel'in telefonu çalar)

SİBEL Alo... Buyurun... Tamam... Teşekkür. *(Taşkın'a)* Kamyon gelmiş.

TAŞKIN Haydi bakalım! Zaman yitirmeyelim. Sandalyelerden başlayalım. Biraz özenli olalım taşırken. Çünkü hepinizin de bildiği gibi üç taşınma bir yangına bedeldir.

(Yıldırım, Hakkı, Savaş ve Erdem birer sandalyeyi başları-

na geçirip kapıya yürürler. Filiz çıkmaları için kapıyı açar. Selim gayet sakin ve gülerek girer içeriye. Bizimkilerde şaşkınlık)

SELİM Yalan dört nala gider, gerçek adım adım yürür ama sonunda gene de yetişir. Ve de sis, yelpaze ile dağıtılmaz. Ne o tüyüyor muydunuz? *(Koruma da elinde tabancayla girer)* Bu oyunu fazla uzatmanın gereği yok! Beni dolandırdığınızı biliyorum. Baştan zaten biraz da olsa kuşkulanmıştım! Ancak başarılı oyunculuklar işe tuz biber ekti. Beni bile inandırdınız. Kuşkusuz Sibel Hanım'ın güler yüzü ve tatlı dili de oldukça etkin oldu. Ama başa dönersek, sizden ayrılıp da arabamıza bindiğimizde hep ikinizi nerden tanıdığımı düşündüm. Boğaziçi Köprüsünü geçip de İzmit yolunu yarıladığımızda ne dedim sana?

KORUMA *(Sanki oynar)* "Buldum, buldum! Sağa çek dur! Onları bir iki televizyon dizisinde görmüştüm. Dolandırıldık biz!"

SELİM Hemen geri çevirdik arabayı. İki kez radara yakalanarak aynı hızla geri dönüp apartmanınızın önüne geldiğimizde kapının önündeki kocaman nakliye aracını görünce şoförüne yaklaşıp dedim ki: "Kimi taşıyacaksınız?" Şoför ne dedi bana?

KORUMA *(Güya aşağıdaki kamyonun şoförü gibi)* "Tiyatroculara Beyim. Aceleleri var. Galiba hemen turneye çıkacaklarmış."

SELİM Kapıdan çıkarken de Nihal Hanım'la karşılaştık. Beni görünce ne dedi?

KORUMA *(Güya taklit eder)* "En başarılı aktör sizdiniz içlerinde. Bugüne kadar sizi izlememiş olmam büyük bir kayıptır. Daha önce nerelerdeydiniz?"

SELİM *(Sanki yanıtlar)* Afyon'dan geldim. Afyon Sanat Tiyatrosu'nda amatör aktörüm. *(Taşkın'a)* Gördüğünüz

gibi biz de oynamayı öğrendik sayenizde. Ama şunu bilmenizi isterim, Nihal Hanım asla bilmiyor bunları. Benim yeniden provaya geldiğimi sanıyor. Ve asla da bilmeyecek. Hiç kimse bilmeyecek. Tabii bunun karşılığında da benim Euro'larımı geri vereceksiniz. Çünkü hak yenir ama hazmedilmez. *(Koruma'nın, Hakkı'yla Yıldırım'a gülümsediğini görerek)* Sen de tanıyorsun bunları değil mi?

KORUMA *(Hayranlıkla)* Hakkı Şentürk... Yıldırım Yalabık. Benim bebeler çok güler bunlara. Hazır bulmuşken birer imzalarını alsak da bebeleri sevindirsek.

SELİM *(Kızarak dalga geçer)* Kuru imzayı ne yapacaksın? Oldu olacak birer fotoğraflarını da imzalat.

HAKKI *(Önce başının üstünde tuttuğu sandalyeyi indirir yere. Cebinden bir fotoğraf çıkarır)* Adları ne?

KORUMA Gülfidan ile Güldane.

HAKKI İki gül'e... Büyüdüğünüzü görmeyi kısmet etsin yaratan. Sevgiler. *(Uzatır Koruma'ya)* Gerçi vesikalık ama gene de sevindirir geleceğin yavrularını.

KORUMA Bu sana benzemiyor hiç?

HAKKI Kırk yıl önceki vesikalık. Ucuz olsun diye bittikçe çoğalttırıyorum..

SELİM *(Daha fazla dayanamaz)* Koyun can derdinde kasap da et! Oldu olacak bir de sen imzalasaydın resmini. Susun be! *(Sakinleşir)* Yorulmadınız mı hamallar? Sandalyeleri indirin de biraz dinlensin kollar. *(Kaldırdıkları sandalyeleri indirir Erdem'le Savaş da)* Anlaşılmadı galiba? Uzat o çantayı... Yoksa iş polise yansır. *(Erdem ansızın Taşkın'ın elinden çantayı kapar)*

SELİM Bu ne demek oluyor?

ERDEM Tiyatro yapmak fırsatını tepmemi beklemiyorsunuz benden galiba? Ne olursa olsun bu parayı vermem size. Haydi ateş et Koruma. Ancak leşimi çiğneyerek

bu çantayı alabilirsin elimden.

(Sessizlik bir süre sürer)

TAŞKIN *(Koruma'ya)* Evli misin?

KORUMA Evet.

TAŞKIN Yazık olmayacak mı sana? Sen bu genç Hamlet'i öldürdüğünde ne olacak? Zaten babasını amcası zehirleyip anasını aldı. Tam bir facia olacak. Hapis damlarına gireceksin. İşe polis karışacak. Sizin de başınız belaya girecek. Bu işi tatlıya bağlayalım.

SELİM Tatlıya bağlanmaz bu iş! Onu baştan düşünüp beni dolandırmayacaktınız.

YILDIRIM Başkalarını azarlar gibi kendini azarla, kendini affeder gibi başkalarını bağışla.

TAŞKIN Olan oldu bir kez. Testi kırıldı. Bu işi tiyatro yapmak için tezgâhladığımızı biliyorsunuz.. Sponsorumuz olun, iş tatlıya bağlansın.

SELİM Tefeciden aldım bu parayı! Oğlum ne olacak? Gereğini yap Koruma...

TAŞKIN Dur, hepsini almayacağız ki... On bin Euro'cuk verin yeter bize. Gerisi sizin olsun. Kaldı ki ha on bin fazla ha on bin eksik, ne fark eder sizin için Selim Bey? Üstelik hayırlı bir iş için vermiş olacaksınız bu parayı. Sanata yardım ettiğiniz için vergiden de düşersiniz. Broşürde adınız olur. Dolayısıyla da reklâmınız olacağından satışınız artar ve oğlunuzun kumar borcunu da Avrupa Birliği'ni dolandırmadan sağlamış olursunuz böylece. Evet deyin, olsun bitsin bu iş. Sizin gibi dürüst bir iş adamına da bu yakışır elbet.

YILDIRIM Evet yakışır.

TAŞKIN Çabuk gelen kötü şans, geç gelen iyi şanstan iyidir. Evet deyip şansınızı iyi kullanın.

HAKKI Haydi patron evet de.

LEYLA Tiyatro tarihine bile geçersiniz böylece.

ERDEM Bana bakma. Ben kararlıyım sonuna kadar.

TAŞKIN Bu cinayetle işler daha da kötüye gidecek? Mahkemelere düşeceksiniz. O temiz adınız katil patrona çıkacak. Şunu da unutmayın ki bugünlerde bile servet düşmanları siperdedir. Fırsat bu fırsattır deyip hemen abanacaklardır üstünüze.

SELİM *(Bir süre düşünür)* Evet en doğrusu bu olacak galiba. İndir silahını Koruma. Senin aileni de mahvetmeyelim.

TAŞKIN *(Erdem'in elinden çantayı alır. İçinden bir desteyi çeker, koyar cebine. Selim'e uzatır çantayı)* Tanrı sizden razı olsun.

LEYLA Bu iyiliğinizi hiç unutmayacağız.

HAKKI Bütün patronlar sömürücüdür diyenler utansın..

YILDIRIM İşte böyle patronlar da var bu dünyada.

SELİM Ama beni galaya davet etmelisiniz.

TAŞKIN Sana feda olsun patron. Hatta adınızı bir koltuğa çakarız. Orası her zaman sizin koltuğunuz olur. Ancak gelmediğinizde satarız. Bu arada Ankara'da AB'den hibe almak için gerçek bir aracı firmanın kurulmuş olduğundan da haberimiz oldu.

SİBEL İşte adresi ve numaraları burada. Oraya da başvurabilirsiniz. Üstelik onlar bizim gibi değil, yasal bir firma.

SELİM Teşekkür ederim.

TAŞKIN Biz teşekkür ederiz. Sizden ne aldık ki? Bir on bin Euro'yu da arkadaşların zorunlu giderleri için vermiştim baştan, hepsi o. İşi polise aksettirmediğiniz için ayrıca teşekkür ederim.

SELİM On bin de baştan mı aldınız? Olmadı bu iş! Bu ne parası?

TAŞKIN Prova yaptılar çocuklar. Onların hakkını vermese miydim?

YILDIRIM Epey de borçlanmıştık zaten.

HAKKI İnanır mısın Selim Bey günlerdir bir şey inmemişti kursağımızdan.

SAVAŞ Emekli maaşım var ama takdir edersiniz ki...

SELİM *(Koruma'ya)* Neden saymadın salak?

TAŞKIN Dürüstlüğümüzü görün işte! Siz fark etmeden duyuruyorum ki ilerde maraza çıkmasın!

SELİM Olur mu böyle şey? Ben zaten kulağını kurtarmaya çalışıyorum oğlumun. Siz de kalkmış öbür kulağını uzatıyorsunuz?

TAŞKIN Kulaktan önemli şeyler de var hayatta. Bir kulak gitmiş çok mu? Gene duyacak. *(Leyla'yı göstererek)* Desdemona'nın öyküsünü bilmiyorsunuz sanırım. Kıskanç kocasının pençeleri arasında boğulmuş bir talihsizdir bu kadın. *(Yıldırım'ı gösterir)* Ya ortaçağ karanlığında bağnazlar tarafından odunların üstünde kızartılarak kebap edilen Proctor'a da mı acımıyorsunuz? *(Hakkı'yı gösterir)* Osip'e gelince... Bu aktörün bir dolandırıcının, bir madrabazın uşağı rolünü ömür boyu oynaması sizi üzmeyecek mi? Bunlara bir şans daha vermek gerekmez mi? Bu insancıkların prova paralarını kesmenin hangi insanlık anlayışıyla bağdaşabileceğini söyleyebilirsiniz? Umutsuzluk sanatçılara verilmemesi gereken zehirli bir şerbettir. Bu varlıklara umut aşılamak, özellikle para babalarının asal görevi değil midir? Diyebilirsiniz ki "Bana ne? Yalnızca ben mi düşünmek zorundayım bunları? Zaten on bin Euro verdim yetmez mi?" O zaman ben de size sorarım, "Büyük üstat Şekspir ne demiştir bu oyuncu taifesi için?" "Aktörlerin diline düşmektense lağıma düşmek evladır!" Hele bir de bir kısım medya ile birleşip de cephe alırlarsa size.

(Bir fotoğraf gibi donmuştur diğerleri)

TAŞKIN *(Izleyicilere doğru yürür. Adeta oynar)* Alkışlanmak mı, yuhalanmak mı? İşte bütün mesele burada . Yuhalanmak! Nefret edilmek, aşağılanmak, karşıya alınmak. Alkışlanmak!. Desteklenmek, beğenilmek, yanına alınmak Boş ver öyleyse, yuhalamayı! İşimize yaramaz. Bu adamı hizaya getirmez. Oysa alkışlanmak ne güzel bir şeydir. Tatmayanlar ne bilebilir ki alkışlanmanın bu coşturucu yanını, diken diken etmesini tüylerimizi? Alkışlanmak bu kadar hoplatan bir duygu olmasaydı eğer, bunca mihnete, acıya, aşağılanmaya, itilip kakılmaya, yoksulluk ve kıskançlığa karşın olabilir miydi bunca insan tiyatrocu? Öyleyse bonkörlüğünü kışkırtmak için denemeye değmez mi bu herifi alkışlamak?

(Önce kendisi, sonra diğerleri alkışlamaya başlarlar Selim'i Belki izleyiciler de katılır)

SELİM *(Kederli yüzü adeta bir mutluluk resmine dönüşmüştür)* Tamam, tamam... Bu işin uzatılmasının kimseye yararı olmaz.

TAŞKIN Paranın tümünü de kaybetmiş olabilirdiniz. Bununla teselli bulmalısınız.

HAKKI Tıpkı Hulusi Kentmen'e benziyor. O da bunun gibi iyi patronları oynardı hep.

LEYLA Patronlardan umut kesilmemesini hep söylerdim de inanmazdınız bana. Görün işte.

YILDIRIM Bana kalırsa lağımı seçmekle doğru bir iş yaptı. Ne de olsa akıllı adam.

(Kapıya kadar uğurlarlar. Arkasından)

LEYLA Güle güle..

YILDIRIM Galaya bekleriz.

HAKKI O yaramaz kumarbazı da getirin. Tiyatroyla tanışırsa vazgeçer belki kötü alışkanlığından.

TAŞKIN Ona sahne tozunu bir kez yutturursak kumarı fa-

lan unutur. Çünkü kumardan bile beterdir tiyatroya alışmak!

SİBEL Bu iyiliğinizi asla unutmayacağız.

(Kapıyı kapatırlar. Selim ve Koruma gerçek izleyicilerin bulunduğu Salonun ön sırasına gelir. Ayakta izlemeye başlarlar oyunu)

TAŞKIN Aferin Sucu. En iyisini sen yaptın. Yoksa gitmişti paracıklar.

ERDEM Zaten azdı rolüm. Oyunu bağlayan kişi ben oldum böylece.

TAŞKIN Söyle nakliyecilere, beklemesinler. Bu evde kalıyoruz gene. Şu kira borcumuzu da yatıralım hemen.

YILDIRIM Bu para yetecek mi oyunumuzu çıkartmaya?

TAŞKIN Neden yetmesin? Ufak tefek eksiğimizi gediğimizi de tamamlarız nasılsa. İş gene bana kalıyor. *(İzleyicilere)* Başından bu yana izlediklerinizi de ekledik miydi metnimize, al sana bomba gibi bir kara güldürü.

(Kapının zili çalınır. Filiz açar. Gelen Nihal'dir)

FİLİZ *(Rolündedir sanki)* Buyurun, şöyle oturun.

NİHAL *(Elinde kocaman bir paketle girer)* Biraz geciktim ama değdi doğrusu. Acıkmışsınızdır. Pideler!

TAŞKIN Tanrı bir ev yapana bir de tiyatro kurana yardımcı olurmuş derler. İşte! Gene doyacak karnımız. Kuşkusuz biz tiyatrocular için en umulmadık zamanlarda bir çıkış kapısı her zaman bulunur! Çünkü tiyatronun cini hep bizimledir. Nihal Hanım size bir önerim var. Nihal Hanım'ı oynar mısınız oyunumuzda Nihal Hanım?

NİHAL *(Sevinçle)* Bana oyunculuk mu öneriyorsunuz? Aslında bir tiyatroda oynamayı hep düşlemişimdir. Tabii ki oynarım.

TAŞKIN *(Hakkı'ya yavaşça)* Sen de bırak bu piliçleri artık. Bir gün tık diye gideceksin. Kalbin yorulmaya gelmeyen bir aygıt olduğunu daha ne zaman öğreneceksin?

(Erdem'le Filiz'i gösterir) Baksana ikisi ne çok yakışıyorlar birbirlerine. Bu Nihal Hanım, senin için biçilmiş kaftandır. Geliri var. Üstelik çöpsüz üzüm. Bekâr evlerinde imanın gevriyor. Yerleşirsin evine, gül gibi yaşayıp gidersin. Benim kiramı da artırmazsın, anlaştık mı?

HAKKI İster mi beni?

TAŞKIN Neden istemesin? Sırtını bile keseler vallaha. Nasılsa ilacın bol olacak.

YILDIRIM Hepsi iyi de Selim Bey'i kim oynayacak arkadaşlar?

TAŞKIN Düşündüğün şeye bak. Selim'i oynayacak onlarca işsiz aktör var ortalarda. Yeni çalışmamız başladığında bunları sıkça konuşuruz. Şurada ekim ayına ne kaldı? Yeni bir tiyatro olarak zamanında açmalıyız perdemizi. *(Bağırır)* Hadi bakalım! Tiyatro cini, boş oturanı pek sevmez. Toplanın! Bu sandalyeler, bu dağınıklık! İlham perim de geziniyor başımda. *(Bilgisayarın başına geçerken)* Bilirsiniz cinlerle periler bekletmeye gelmez. *(Hummalı bir çalışma başlamıştır perde kapanır... Açılır. Gerçek izleyiciler oyuncuları alkışlarken, Selim ve Korunma izleyicilerin en önünde alkışa katılırlar bir süre. Sonra, onlar da sahneye çıkıp diğerleriyle birlikte izleyicileri selamlarlar)*

SON

1 Mart 2007, İstanbul.

Kızım Gamze Devrim'e...

TUNCER CÜCENOĞLU

AH BİR YOKSUL OLSAM!

(GOG)

Kara Güldürü, İki Bölüm

Giovanni Papini'nin GOG adlı
yapıtından yola çıkarak...

CÜCENOĞLU'NDAN BİR OYUN DAHA "AH BİR YOKSUL OLSAM"

Tamer Levent*

1970'li yıllarda Georg Büchner'in, *Danton'un Ölümü*'nü ilk okuduğumda, oyun çok hoşuma gitmişti. O zaman Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro bölümünde öğretmenlik yapan bir ağabeyimize gidip, bu oyunu bulmuş ve okumuş olmamın sevincini paylaşmak istemiş ve bir gün bu oyunda oynamayı hayal ettiğimi söylemiştim. O da bana hiç unutmadığım ve kendisine ve ona olan artistik güvenime hiç uyduramadığım bir yanıt vermişti. Şaşırmıştım!

Yanıt şuydu, "Bazı oyunlar oynanmak için değil okunmak üzere yazılırlar!"

Daha sonra gerek Türkiye'de gerekse yurtdışında ne zaman bir *Danton'un Ölümü* seyretsem, bu çok doğru sanılarak söylenen ve de kendinden çok emin bir şekilde tonlanmış olan bu yanlış cümle gelir aklıma!

Kimi oyunlar için hâlâ bu tür sözler söyleniyor olabilir ancak, Tuncer Cücenoğlu'nun oyunları için hiç kimsenin, hiçbir zaman böyle bir söz sarf etme tehlikesi yok. Çünkü oyunların iç aksiyonlarının zenginliği onlara dramatik zenginlik kazandırırken, yönetmenlere ve oyunculara yorumlama ve zengin oyunculuk olanakları yaratıyor Cücenoğlu'nun metinleri.

Eğer reji ve dramaturgi konusunda deneyimli ya da yaratıcılığa istekli iseniz, Tuncer Cücenoğlu'nun oyunlarını okuduğunuzda, bu oyunlardan tekste yazılı olandan da daha fazla şeyler çıkarabileceğinizi görür, düşünürsünüz ve de bundan da heyecanlanırsınız.

---

* Devlet Tiyatroları Aktör ve Rejisör, TOBAV Genel Başkanı.

Örneğin *Kadıncıklar*, TOBAV oyun yazma yarışmasında 1982 yılında birincilik ödülü aldığı günden bu güne, ne kadar çok oynandı!.. Ne kadar sağlam bir tiyatro metni olduğunu ortaya koydu! Reji ve oyunculukların çok sağlam olduğu yorumlarda oyunun ne kadar büyüdüğünü, ama amatör grupların –zaman zaman- oyunculuk ve reji açısından henüz olgunlaşmamış bazı şartlarında oyunu sergilediklerinde de fazla değer kaybına uğramadığını gördüm.

Bu, bir oyunun ve onun yazarının değerini ortaya koyar bence! Tuncer Cücenoğlu, modern Türk Tiyatro yazarlığında çok da fazla örnek olmamasına karşın, tek başına zengin bir model örneğidir. Oyunlarının konularını insan ve onun yaşanmışlıklarının geniş yelpazesi içersinden seçer. Bir seferinde siyasi ortamların gerginliğinde tarafların bilenmişliği ve acımasızlığını ortaya koyarken, bir başkasında, bir siyaset adamının değişimi ve özünü araştırırken, ya da kırsal kesimde yaşamın standartlarının düşüklüğünü, bu boşluktan yararlananların olduğunu ortaya koyarken, kadıncıkların yaşadıklarının sadece kötü kader olmadığını bize düşündürür. Ya da *Neyzen Tevfik*'i yorumlarken, oyuncu kadrolarını tiyatro bilgisi ile paralel bir yeterlilikle, gerektiği kadar az veya gerektiği kadar geniş kullanabilen, hem Türkiye'li, hem evrensel bir yazar olduğunu hissettirmiştir, Cücenoğlu! Bu yüzden eserleri hem yurt içinde hem yurt dışında çok oynanmaktadır.

Çünkü Türkiye gerçeğinin nasıl yaşandığını dramatize eden bu oyunlar aslında evrensel boyutta da insanın sorunları ve yaşamı ile buluşuyor. Bu yüzden hem bölgesel, hem evrensel değerler yansıttığı için, Tuncer Cücenoğlu'nun pek çok eseri yabancı dillere de çevrilmiş ve o ülkelerin tiyatrolarınca oynanmıştır.

Çünkü biz nasıl bir İngiliz oyun yazarının eserini, bir Fransız'ın, Alman'ın, ya da Güney Afrikalı'nın, Şili'linin,

Romen'in, Rus'un, Bulgar oyun yazarının eserini ülkemizde oynuyorsak, tıpkı bizler gibi onlar da bir Türkiye'li yazarın oyununu sahnelemeyi çok istiyorlar. Ama bu değerde oyunlar yazılması, ülkemizde oyun yazarlığının özendirilmesi gerekiyor. Çünkü bir ülkenin tiyatro kültürü, o ülkenin tiyatro edebiyatının gelişmesi ile doğru orantılı! Bir ülkenin, gelişmiş bir tiyatro kültürü ve tiyatro edebiyatına sahip olması, o ülkede demokrasi kültürünün gelişmesi ile de doğru orantılı! Dünyada lider olmak isteyen ülkeler, kendi insanının standartlarını yükseltmeyi hep en ön sırada görmüşlerdir. Yaşam kalitesini yükseltmek onu sanatsal hale getirmek hedefine ulaşmak için, toplumu nasıl özendirebileceklerini projelendirmişlerdir. Tiyatro, edebiyat, resim, müzik, dans, mimarlık, sinema, fotoğraf alanlarına bu projelendirmeler doğrultusunda yatırım yaparken, kendi yaşanmışlık kültürlerinden dünyaya seslenen eserler yarattıkça; bu eserlerde dünya insanları kendi sorunsallarının benzerlerini gördükçe; çözümler üretebildikçe; o ülke, gelişmişliğini kabul ettiriyor, büyüyor! Eleştiri, öz eleştiri, empati ve farkındalık ile düşünüş ve davranış yönünden dünyaya model oluyor. Az gelişmiş ülkelerde ise, ticari büyümeyi kültürel büyümeden ayıran bir zihniyet var! Bu az gelişmişliğin tipik bir göstergesi! Kültüre ayrılacak zamanın, bütçenin, enerjinin gereksiz olduğunu iddia eden, farkındalık kültürünü yaygınlaştırmayan, sadece kendini öven, yanlışların üstünü kapatmayı başarı zanneden, karşılaştırma, eleştiri ve öz eleştiri bilincinden yoksun bir toplumun kaderine razı olarak yaşaması, sorgulama yapmaması isteniyor!

"Kol kırılır yen içinde kalır" mantığı izleniyor, ama kol yen içinde kangren oluyor! Tek taraflı düşünmenin boyutsuzluğu ile kültürel gelişmeyi ve sanatı açıkça hedef alanları ve bu alanlara küfür ederek daha çok takdir toplayacaklarını zanneden insanların bolca olduğunu görüyoruz. İşin

acıklı yanı, bu kişiler gerçekten birileri tarafından ödüllendiriliyor olmalılar ki, bu tutumlarını zamanın her şeyi olgunlaştıran kültür mektebine rağmen sürdürmekte ısrar ediyorlar.

Bu tutumlar, tiyatrosu gelişmiş ülkelerde garip karşılanırken, gelişmemiş ülkelerde hâlâ makbul bir değermiş gibi taraftar bulabiliyor. Hatta bunun yanlışlığını savunanların linç edilircersine suçlanacağı ortamlar yaratılmak isteniyor! Devlet Tiyatrolarını hedef alanların bu eğilimde oldukları açıkça ortada! Üstelik örneklere bakıldığında, gelişmeyi, aydınlanmayı, demokrasiyi, sanatı, bilimi, hukuku dışlayarak kalkınmış bir ülke modeli olmadığı, çok net görülüyor olmasına rağmen!

Tuncer Cücenoğlu, işte bu zorlukların yaşandığı bir ülkede, oyun yazmayı inatla sürdürmektedir. Yazdığı oyunlar yabancı dillere çevrilmekte, 40'ı aşkın ülkede repertuarlara alınmakta/sahnelenmektedir. Ülkemizde oyun yazarının çok az yetiştiğini, çünkü bunun için özendirici unsurların yok denecek kadar az olduğunu göz önünde bulunduracak olursak, **Tuncer Cücenoğlu'nun** göstermiş olduğu bu başarı ve kararlılık son derece net görülmesi gereken bir gerçektir.

Ah Bir Yoksul Olsam, **Tuncer Cücenoğlu**'nun yazarlık yelpazesinde yeni bir oyun.

Diğerleri gibi gerek konu zenginliği ve ilginçliği, gerekse sahneleme olanaklarında keşfedilecek zenginlikler ve oyunculuk olanakları ile yüksek enerjiyle oynanacak bir oyun.

Sermayesi sadece bu ölçüler! Bunların üstesinden gelmeyi göze alacaklar için sahnelenmeye hazır bekliyor.

6 Ocak 2009, Ankara.

Çevre Düzeni:

Bir akıl hastanesinin daha çok bir otel odasını anımsatan lüks odası.

Oyun boyunca kullanılacak araç-gereç, değişik yerlere dağıtılmıştır.

KİŞİLER:

ADAM	: 45-50 yaşlarında. Dünyanın en zengin adamlarından biri.
HEMŞİRE	: 25 yaşlarında. Güzelce.
DOKTOR	: 35 yaşlarında. Psikiyatr. Olgun, hoş bir kadın.
JOKER	: (HARRY GOLDİNG, KOMPOZİTÖR, İD ÜYESİ, NSUMBU, TİYATROSEVER, DANTON, TİAPAS, GOURJAT, YAŞLI ADAM)

Yönetmene Birkaç Not:

Giovanni Papini'nin *Gog* adlı yapıtından yola çıkarak yazdığım bu oyun, yönetmene sayısız olanaklar sağlayan, yeni denemelere açık bir metindir. Bu nedenle parantez içi açıklamalardan olabildiğince uzak durdum.

Müzik ve benzeri yardımcı unsurların seçimini de size bırakıyorum.

JOKER'in canlandırdığı diğer kahramanlar, oyunun hızını kesmemek koşuluyla, ADAM tarafından küçük aksesuarlar kullanılarak da canlandırılabilir. Belki de bir meddah gibi...

Ancak kişisel seçimim JOKER'in ayrı bir oyuncu tarafından canlandırılmasıdır.

Kolay gelsin.

Tuncer Cücenoğlu

BİRİNCİ BÖLÜM

Adam tıraşını olmuş, duşunu yapmıştır. Banyodan havluyla çıkar, spor bir gömlekle, pantolonunu ve ayakkabısını giyer. Klasik bir parça duyulmaktadır derinlerden. Kapı çalınır.

ADAM Girin... Giriiiin!

(Kapı açılır)

HEMŞİRE *(Bir elinde bir kahvaltı tepsisi)* Günaydın efendim.

ADAM Günaydın.

HEMŞİRE *(Elindeki tepsiyi masaya koyar. Yatağı toplar)* Başka bir emriniz var mı?

ADAM Hayır, teşekkür ederim.

HEMŞİRE Ne zaman hazır olabilirsiniz? Biliyorsunuz Doktor Hanım bekliyor sizi.

ADAM Beş, on dakika içinde... Aslında hemen de gelebilir.

HEMŞİRE Buraya mı gelecekti?

ADAM Evet.

HEMŞİRE Peki efendim. *(Perdeyi açmak ister)*

ADAM Kalsın!

HEMŞİRE Odanızı havalandırmak istemiştim.

ADAM Işık rahatsız ediyor gözlerimi.

HEMŞİRE İsterseniz perdeyi açmadan yalnızca pencereyi de açabilirim.

ADAM Gidebilirsin.

HEMŞİRE Peki efendim. Bir emriniz olursa zile basın lütfen.

ADAM Teşekkür ederim.

(Hemşire çıkar. Adam kahvaltı tepsisinden bir şeyler yer.

Bir yandan da kahvesini içmektedir. Banyoya geçer. Dişini fırçaladığı duyulur. Kendisine çekidüzen vermiştir, gelir. Zile basar. Kahvesini yudumlar. Hemşire girer)

ADAM Topla şunları. *(Kızın fincanı da aldığını görerek)* Yalnızca tepsiyi.

HEMŞİRE Bağışlayın efendim.

(Tepsiyi alır ve çıkar.

Adam kahvesini yudumlar. Kapıya vurulur)

ADAM Girin.

(Kapı açılır)

DOKTOR *(Girer. Elinde küçük bir teyp. Güvenli)* Günaydın.

ADAM Günaydın.

DOKTOR Ne güzel. Dinlenmiş bir yüz.

ADAM Öyle mi görünüyorum?

DOKTOR Yoksa?

ADAM Hayır hayır. İlk gecemi rahat geçirdim. Sessizlik... Zaten günlerin getirdiği yorgunluk da eklenmişti. Deliksiz uyudum diyebilirim.

DOKTOR Hastanemizi beğendiğinize sevindim.

ADAM Hastaneyi beğendiğimi söylemedim henüz. Buyurun oturun. *(Doktor oturur)* Benim nereye oturmamı istersiniz?

DOKTOR İsterseniz uzanın yatağınıza. Hatta daha iyi olur. Kendinizi rahat hissedin. Daha önce de konuştuğumuz gibi sizinle yalnızca sohbet edeceğiz. Alışılmış bir hasta doktor ilişkisi olmayacak görüşmelerimiz. Çok özür dilerim.

ADAM Neden?

DOKTOR Hasta sözcüğü çıktı istemeden ağzımdan.

ADAM Hasta değil miyim? Hasta olmasam ne işim var burada? Bana hastam derseniz sevinirim hatta.

DOKTOR Başlayabilir miyiz?

ADAM Sizden tek ricam, daha önce oldukça çok muhatap olduğum sorularla yormayın beni. Anlatabildim mi?

DOKTOR Peki.

(Teybi çalıştırır)

ADAM *(Uzanmıştır yatağına)* Adım Gog... Bana Gog demeniz hoşuma gider. Kutsal kitaptaki Magog Kıralı Gog'u bilir misiniz siz?

DOKTOR Duymuştum.

ADAM İşte onu çağrıştırıyor. Bu nedenle seviyorum adımı.

DOKTOR Nerde doğdunuz Bay Gog?

ADAM Havai Adaları'nın birinde doğmuşum. Annem yerli bir kadındı.

DOKTOR Babanız?

ADAM Babamı tanımıyorum. Yalnızca ben değil kimse tanımıyor onu. Orospu çocuğunun biriyim anlayacağınız. Ama sakın ha kimse bana orospu çocuğu demesin! Babamı tanımasam da, onun beyaz ırktan olduğu bir gerçek. Çünkü gördüğünüz gibi melezim ben. *(Ayağa kalkar. Duvardaki asılı kitaplıkta durmakta olan yeşil kaplı bir defteri alır eline. Yeniden uzanır. Arada bir defteri karıştırır)* Bu benim günce defterim. Zaman zaman bazı şeyleri anımsamak için bakacağım.

DOKTOR Kuşkusuz bakabilirsiniz. Araya girmek istemiyorum. Dilediğiniz gibi anlatabilirsiniz yaşam öykünüzü.

(Sessizlik devam eder bir süre)

ADAM On sekiz yaşıma kadar ilginç bir yaşamım olmadı. Bir adada nasıl bir ilginç yaşam olabilir ki? Arada bir gelen gemiler biraz hareketlendirirdi adayı, o kadar. Onun dışında sürüp giderdi kıpırtısız bir yaşam. Kıpırtısız sözcüğü tam karşılamıyor aslında. Kıpırtısız ve sıkıcı. Sonra bir gün Yeni Dünya'dan bir büyük gemi gel-

di.

İşte o gemi hayatımı değiştirdi.

Daha doğrusu o gemi değil, gemiden inen bir adam.

Tanıştık onunla.

Bana Yeni Dünya'yı anlattı. Günlerce... Şehvetle...

Öyle anlatmıştı ki, hemen miço olup bindim o gemiye.

Sanki düşsel bir yolculuğa çıkıyordum.

Günlerce sürdü bu yolculuk!

Sonra ver elini Yeni Dünya!

Karaya San Fransisko'da çıktım.

Amerika'daydım artık!

DOKTOR Kaç yaşındaydınız?

ADAM Demiştim galiba. Tamı tamına on sekiz. Sonra Kaliforniya'da, öte beride geçen yedi-sekiz yıllık bir serüven. Karşılığında edinilen birkaç bin dolar!

DOKTOR Ne iş yapmıştınız?

ADAM Her iş. Kaynağını sormayın, bir yerlerden edindim işte. Şikago'ya gittim hemen. Neler yaptım, neler başardım onları da anlatmaya pek gerek yok. İşin aslı kısa bir süre içinde büyük bir servete ulaştım. Çünkü savaş vardı o yıllarda. Her zamanki gibi. Ve öğrendim ki savaşlar mezarlara ölü, varlıklara varlık katar.

(Kalkar, dolaşır)

Söz konusu savaş bittiğinde Amerika'nın en zengin adamlarından biriydim. Milyarlarca, evet milyarlarca dolara ulaşan bir servet. O güne kadar paranın kölesiydim. Ama dedim ki, "Para benim uşağım olsun artık!" Ve bir karara vardım: Benim durumuma erişenlerin yapa geldikleri gibi, bir şeyler öğrenebilmek ve yaşamın tadına varabilmek için bunamayı beklememeliyim! Anlıyor musunuz beni? Milyarlarca dolarımı dünyanın pek çok ülkesindeki bankalara yatırdım. Ve yeni bir yaşama başladım. Araştırmaya, ülkeler arasında dolaş-

maya ve beklenmedik olaylarla karşılaşmaya... Hiçbir engel yoktu önümde. Özgürdüm bütünüyle. Özgürdüm, çünkü param vardı ve en önemlisi karım ve çocuğum yoktu. Artık milyarlarca doları kitabına uydurarak biriktirmeyi sağlayan beynimi, her türlü ender bulunan şeyi, en akla gelmez isteklerimi yerine getirmek yolunda kullanabiliyordum. Tam yirmi beş yıl sürdü bu çılgın arayış. Bu yirmi beş yıl sağlığıma ve servetimin dörtte üçüne mal oldu. Şimdi sanatoryumlara ve akıl hastanelerine gidiyorum sıklıkla. Doktorlar beni çok seviyorlar. Çünkü ben yağlı bir müşteriyim. Ve ellerinden kaçırmamak için boşuna uğraşıyorlar. Çünkü gidecek başka bir yerim yok! Kimi doktorlar, "Kişilikte ikileşme var!" diyor. Kimileri de "Ahlak devrimini başardığımdan" söz ediyor.

(Susar)

DOKTOR Sürdürelim mi?

ADAM Bunun için para alıyorsunuz benden.

DOKTOR Yanlış anladınız beni. Sürdürmek istemiyorsunuz sandım bir an.

ADAM Siz de sorular sorun bana. Hatta kendinizden de söz edebilirsiniz. Belki sizi tanıdıkça daha rahat anlatabilirim her şeyi.

DOKTOR Güzel. Ben bu hastanede...

ADAM Akıl hastanesinde...

DOKTOR Evet, bu akıl hastanesinde tam beş yıldır çalışıyorum. Kâr payı ve benzeri hiçbir ortaklığım yok. Çıplak bir maaşım var yalnızca. Bekârım. Daha doğrusu dulum. Çocuğum da yok. Yalnız başıma yaşıyorum. Hastane kampusunda personel lojmanlarında... Başka bir sorunuz var mı benimle ilgili?

ADAM Teşekkür ederim. Çıplak maaş dediniz. Yetiyor mu aldığınız ücret?

DOKTOR Yetiyor. Hatta birikim bile yapabiliyorum. Bir arabam var. Zaman zaman kente inip tiyatroya, bazen de övgüsünü duyduğum iyi bir filme giderim. Şimdi ben size bir şey sormak istiyorum. Karun gibi zengin bir adam olduğunuzu biliyorum. Bir hafta önce öğrendim, sizin bu hastanede kalmak istediğinizi. O günden bu yana hep sizinle ilgili düşünceler gelişti beynimde.

ADAM Ne gibi?

DOKTOR Örneğin... *(Biraz düşünür)* Sizin gibi servetinin ucu bucağı bilinmeyen insanlardan ne talep eder diğer insanlar? Kuşkusuz birçok insanın talepleri olmuştur sizden.

ADAM *(Bir süre düşünür. Yeşil defteri karıştırır. Sonra)* Örneklememi ister misiniz?

DOKTOR Kuşkusuz isterim. Hatta bir değil birkaç örnek olursa daha da sevinirim.

ADAM Size Harry Golding'ten söz etmek isterim ilkin. Bir eski dostumun tavsiye mektubu ile geldi Harry Golding. Kısa boyluydu. Bir üniversitede profesör olduğunu söyledi ve ekledi:

HARRY Bay Gog, üçüncü dünya savaşı kaçınılmaz olarak çıkacaktır yakın bir gelecekte. Ülkelerin ellerinde öyle silahlar var ki büyük küçük hiçbir kent bu yıkımdan kurtulamayacaktır. En önemlisi de özel ve genel kitaplıklardaki üç bin yıllık bir kültür birikimi, uygarlık, her türlü edebi yapıt, şiir ve tarihsel belgeler duman olacaktır. O halde bitirici savaşın çıkmasından önce insan zekasının en ünlü yemişlerini korumaya almalıyız şimdiden. Çünkü temel amacımız olan geleceğin barbarlarının yeniden uygarlaşabilmeleri, ancak bu eserleri saklamakla mümkündür. Benim önerim bu temel yapıtları çelik üzerine oyarak koruyabileceğimiz noktasında toplanıyor. Yani bütün yapıtları çelik levhalara

derin derin kazıyacağız ve uzak ve ıssız yerlerde oluşturulan zırhlı bodrumlarda saklayacağız. Ancak milyarlarca kitabın bu yolla saklanması oldukça pahalıya patlayacaktır bize. Her konuda seçilmiş toplam 100-125 kitap için yapılacaktır bu işlem. Yani en seçme kitaplar. Listem oldukça kısa. Konfüçyüs'ün yazıları, Bir Kuran özeti, Homeros'un iki destanı, Sofokles'in bir tragedyası, Dante'nin İlahi Komedya'sı. Erasmus'un Deliliğe Övgü'sü... Shakespear'in Hamlet ile Makbet'i... Geothe'nin Faust'u. Dostoyevski'nin Suç ve Ceza'sı. Tolstoy'un Anna Karenina ya da Savaş ve Barış'ı. Cervantes'in Don Kişot'u

ADAM Bıraksam adam sürdürecekti temel eserleri saymayı. Anlaşıldı, sonuçta ne istiyorsunuz benden?

HARRY Hesaplarıma göre birkaç milyon dolar vermeniz bu işin yapılmasını sağlar. Siz çok varlıklı bir insansınız. Bu önerimi bu güne kadar birçok zengine götürdüm ama hiçbirinden sonuç alamadım.

ADAM Bay Golding. Düşünceniz olağanüstü. Ancak önerinizi bütün ayrıntılarıyla düşünmem gerek. Size sonucu daha sonra bildireceğim.

HARRY Her gittiğim yerden aynı yanıtı aldım ve hiçbir şey çıkmadı sonunda.

ADAM Kesin olarak inceleyip olumsuz da olsa yanıtımı bildireceğim size. Adam soğukça ayrıldı yanımdan. Ama ben hem merak ettiğimden hem de söz verdiğimden işe koyuldum hemen. Zaten entelektüel çevrelerde boş bir adam olarak görülme endişemin de giderilmesi gerekiyordu. Golding'in verdiği listeyi çok önemli bir edebiyat eleştirmeninden aldığım listeyle karşılaştırarak yüz yirmi beş temel eserin bana getirilmesini sağladım. Ve kitapları kaptığım gibi Küba'ya gittim. Kimsenin beni rahatsız etmemesini sağlayarak bu başyapıtla-

rı okumaya başladım. Her okuduğum yapıt şaşkınlığımın biraz daha artmasını sağladı. Bir sürü saçma sapan, usanç veren şeyler. Gerçekse inanılmaz, uydurulmuş ise aptalca. Başyapıtlara bakın hele. Yaşlı bir kadın kaçırılıyor ve kahramanlar adı verilen sürüler, bir kasabanın kale duvarları dibinde on yıl boyunca birbirlerinin bağırsaklarını deşiyorlar. Bir deli sıska ile bir deli şişko diyar diyar dayak peşinde koşuyorlar.

DOKTOR Donkişot!

ADAM Öldürülen babasının öcünü almak için kendisini seven kız dahil birçok kişiyi öldürten bir herifin hikayesi mi temel eser?

DOKTOR Hamlet'ten mi söz ediyorsunuz?

ADAM Hele hele bir kadın var ki canı sıkıldığı için kocasını aldatıyor. Sonunda da kendisini zehirliyor. Bu taşralı kadının sıkıcı öyküsü mü başyapıt yoksa? Anna Karenina başyapıt öyle mi?

DOKTOR Size en inanılmaz geleni hangisiydi?.

ADAM Yoksul ve bunalımlı bir delikanlı, yaşlı ve paralı bir tefeci kadını öldürerek paralarına el koyuyor. Sonra ne mi yapıyor? Paraları afiyetle yiyeceğine gidip polise teslim oluyor.

DOKTOR Suç ve Ceza'dan söz ediyorsunuz değil mi?

ADAM Vay enayi vay! Bu derece abartılmış bir edebiyatın yeri herhalde Taş Devri olmalıdır değil mi yani? Bunların hepsi eskimiş, anlamsız, saçma ve çılgınca şeyler. Vicdan azabı gibi yaklaşımların yaşadığımız dünyayla ne ilgisi olabilir ki? Bu sözcüklerden nefret ettiğimi söyleyebilirim. Mr. Golding'e yanıtım tabii ki "Hayır" oldu. Benden para sızdırmak için o kadar çok kişi kapımı aşındırdı ki... Üstelik kendilerini çok zeki, dolayısıyla beni de yolunacak bir kaz gibi salak görmeleri onların her zaman kaçınılmaz olan sonlarını hazırladı kuş-

kusuz.

DOKTOR Talebi olan herkesi kabul ediyor muydunuz?

ADAM Evet ediyordum. Yüzlerce saçma sapan talep arasında bir tane doğru ve işe yarar olanı kaçırmaktansa tüm talepleri dinlemeyi yeğliyordum. Gene bir gün sekreterim "Makedonyalı bir besteci sizi görmek istiyor," dedi. "Gelsin," dedim. İçeriye karmakarışık saçlarıyla adeta bir dev girdi. Ve hemen söze başladı:

KOMPOZİTÖR Ben yeni bir müzik buldum. Aletsiz müzik. Çünkü eski müzik, bağırsakları inletmekten, maden boruları üflemekten, ölmüş eşek derilerini tokmaklamaktan başka bir şey değil. Önemli olan sestir müzikte. Ben de sesi ortaya çıkarmak için yapay olan her şeyi kaldırdım. Yazdığım senfoni doğal seslerden oluşuyor. Gerçekleştirdiğim iş, müzikte bir devrimdir. Senfonimin adı da "Kuyruklu Yıldızların Atlıkarıncası". İki gün sonra konser salonunda dinlemenizi istiyorum.

ADAM Teşekkür ederim. Çıktı gitti. İki gün sonra konser salonuna gittiğimde zemini, gümüş rengi bir perde ile örtülmüştü. Ortada ne alet ne de müzisyen vardı. Yerime oturdum. Biraz sonra uzun, iniltili, duvar yarıklarından esen poyraz gibi bir ıslıkla irkildim. Herhalde konser başlamıştı. Sonra perdenin arkasından sanki arı kovanlarından çıkan seslere benzeyen, donuk, aralıklı bir uğultu yükselmeye başladı. Görülmeyen bir fıskiyeden salıverilen bir su hortumu, boğuk fışkırmalarla bu uğultuya eşlik ediyordu. Birden tiz ve gıcırtılı eğe sesleri yükseliverdi. Hemen arkasından da çöllerin yakıcı açlığını, yırtıcılığın öfkesini, olanaksızlığın dehşetini çağrıştıran aslan kükreyişlerinden oluşan görkemli bir koro, bütün seslere egemen olmakta gecikmedi. Perdenin ipeği titredi. İzleyenlerin bazıları sarardılar. Birden her şey sustu. İlk bölüm bitmişti. İkinci bölüm

örslere vurulan çekiç sesleriyle açıldı. Ardından da bir motorun aksırır gibi patlamaları, havai fişeklerin birbiri ardına atılırken çıkardıkları sesler duyulmaya başlandı. Allegro'nun başlangıcını ise kristal ordusunun düzenle sallanan cam şıngırtıları haber verdi. Bu uzun sürmedi. Çünkü kadın bağırtıları hepsini bastırmıştı. Bu bağırtılar sanki bir canlının boğulurken çıkardığı seslerdi. Gırtlaklardan yükseliyordu. Düzgün aralıklarla. Ancak kışkırtıcı bir kahkahanın eşliğinde... Dört nala kaçan hayvanların çıkardığı kuru bir gümbürtüyle ikinci bölüm de bitti. Üçüncü bölüm parmak şakırtıları ile başladı. Sanki perdenin arkasındaki sayısız eller, yazı makinelerine vuruyordu. Sonra bir sağanak bitişi gibi yavaş yavaş, duyulmaz oldu parmak şakırtıları ve açlıktan kudurmuş dev kurtlarınkine benzeyen ulumalar yükseldi. Bunlar da bitti bir anda ve ipek böceklerinin dut yaprakları arasındaki hışırtılarını anımsatan bir vantilatör mırıltısı tüm salonu kapladı. Buna da kaynayan bir tencere gurultusu eşlik etmeye başladı. Sonra tavukların gıdaklamaları, kumruların ve baykuşların ötüşleri ve dur durak bilmeden vurulan değneklerin sesleri... Sonunda çekiçler vurulmaya, aslanlar kükremeye, eğeler gıcırdamaya, motorlar patlamaya başladı yeniden. Yavaş yavaş lokomotif düdükleri, inlemeler, silah ve klakson sesleri ve bir sürü demir ve zincir şakırtısı birbirine karıştı. Sesler öyle şiddetlendi ki artık hiçbir ses ayırt edilemez oldu diğerinden. Yalnızca korkunç bir böğürtüydü duyulan. Böğürtü sanki duvarları yıkmak istiyor gibiydi. Birden bütün sesler durdu. Bu sessizlik bana, doğaüstü bir rahatlama, bir boşluktan yeniden doğuş gibi geldi. Senfoni bitmişti. Kimse alkışlamadı. Birkaç dakika sonra perdenin arkasından Makedonyalı göründü. Kan-ter içindeydi. Övgü bekle-

yen bir yalvarışla bakıyordu. Bu Balkanlı maskarada ufacık bir onur yoktu. Bir de övgü dileniyordu. Zerre kadar acımadım ona. Ve başımı çevirerek yürüyüp çıktım salondan.

DOKTOR Çok ilginç. Biraz ara verip bir şeyler içelim mi?

ADAM Olabilir.

DOKTOR *(Zile basar)* Ne içmek istersiniz?

ADAM Yeşil çay.

(Hemşire hemen girer)

DOKTOR Bir yeşil çay. Bir de kahve, benim için.

HEMŞİRE Peki Doktor Hanım.

(Çıkar)

DOKTOR Edebiyat sever de, besteci de ilginç adamlar. Büyük bir olasılıkla, inanarak yardımcı olmanızı istiyorlar kendilerine. Dolandırmak gibi bir art niyetleri yok gibi göründü bana.

ADAM Ne fark eder ki? Kaldı ki dolandırmak gibi bir art niyetleri olsa belki tam istedikleri kadarını vermesem bile gene de mutlu ederdim onları. Ama ortada tam anlamıyla bir salaklık olunca buna prim vermek kendimi de aptal yerine koymak olurdu. Anladınız mı?

(Hemşire girer. Elindeki tepsiden servis yapar ve çıkar)

DOKTOR İsterseniz sürdürelim. Gene böyle ilginç önerilerden birini anlatırsanız sevinirim. Benim için de bilgilenme bağlamında ilginç oluyor.

ADAM *(Çayından yudumlayarak)* Çoktandır Asya'ya gitmeyi düşünüyordum. Öncelikle nereleri görmem gerekirdi acaba? Birden kapı açıldı ve içeriye bir adam girdi. Elli yaşlarında, biraz da gereğinden fazla saygılı bir adam. Oturun.

İD ÜYESİ *(Oturur)* İD'in ne olduğunu biliyor musunuz?

ADAM Hayır bilmiyorum.

İD ÜYESİ İD gizli bir örgüttür. Bu örgüte üye olmanızı isti-

yor şeflerim. Örgütümüzün adı İD. İ ve D harflerinden oluşuyor. Burada İ insanı D de dostları temsil ediyor. Yani İnsan Dostları. Hiçbir maddi çıkar peşinde değiliz. İnsanların durmadan çoğalmaları bizzat kendilerinin rahat ve huzurunu kaçırıyor. Ziyafet ve davetli sayısındaki oransızlık giderek artıyor. Her ne kadar doğal afetler, depremler, salgın hastalıklar, kıtlıklar ve savaşlar insan cinsinin zaman zaman telef olmasını sağlıyorsa da gene de yeterli değil. Trafik kazaları, uyuşturucu ve diğer intiharlar nüfusu azaltıyorsa da gene de doğumları karşılayamıyor. Bu gidişle payımıza düşecek yiyecekleri azaltmamız kaçınılmaz olacaktır yakın bir gelecekte. İşte örgütümüz burada devreye giriyor. Görevimiz yaşamaya daha az layık olanları rasyonel bir şekilde yok etmektir. Eğer dünyayı kalabalık nüfustan kurtarmak gerekirse, her şeyden önce gereksizleri, tehlikelileri ve yeter derecede yaşamış olanları ortadan kaldırmak doğru olur. Deprem ve salgın hastalıklar kördür ama bizim çok iyi gören gözlerimiz var. Gizlilik içinde, zayıfların, iyileşmeleri olanaksız hastaların, yaşlıların, ahlaksızların, suçluların, kısacası yaşamaya hakkı olmayanlarla, acı çekmek için yaşayanların hiç acı duymadan ve haberleri bile olmadan yok edilmelerini tasarlıyoruz. Elimizdeki araç-gereçler mükemmel. Örneğin sonradan anlaşılmayan zehirler, yüksek dozda iğneler, bayıltıcı ve zehirli gazlar... Örgütümüzün üyeleri arasında yeterli sayıda doktor, hastabakıcı, hemşire ve gönüllüler var. Kaldı ki dünyanın birçok ülkesinde artık birer ticarethaneye dönen hastanelerde de farkında olmadan amacımıza uygun hizmet verilmekte.. Ancak bizim çabamız bu yok edişleri bilinçle yerine getirmek. Örneğin siz bir tanıdığınızı ya da akrabanızı bize özel olarak bildiriyorsunuz. Hemen gere-

ğini yapıyoruz. Gözleri bağlanmış genel ahlak, bizim bu insani eylemimizi onaylamak şöyle dursun, henüz hoşgörü ile bile karşılayacak durumda değil. Gizliliğimizin temel nedeni budur. Bütün bunları "Sağlamcı" dediğimiz bölümümüz gerçekleştiriyor. Bir de "Ahlakçı" adını verdiğimiz bir bölümümüz daha var. Siz de biliyorsunuz ki polisin ortaya çıkaramadığı ve yasaların cezalandıramadığı suçlar vardır. Profesör ve hukukçulardan oluşan bir başka bölümümüz ise bunları araştırıp listeliyor. Bu tür kişilerin kararlarının uygulanmasını ise sahici ya da amatör katillerce sağlıyoruz.

ADAM İnsan dostlarının lafazan havarisinin anlattıkları bunlardı. Eğer bundan sonra başka bir hayat yok ve yaşamak dünya ziyafet sofrasında iyi bir yer edinmek ise İnsan dostlarının programı hiç de yabana atılır gibi değil. Başkalarına gizli bağlarla zincirlenmekten nefret ettiğim için bu gizli örgüte girmedim gene de. Bana zarar vermemeleri için de İD temsilcisine vaatlerde bulunmaktan da çekinmedim doğrusu.

DOKTOR *(Duvarda asılı duran üç Japon maskesini görür)* Bunlar? Siz mi astınız bu maskeleri duvara?

ADAM Evet. Ne ilginç şeyler değil mi?

DOKTOR Nerden aldınız bunları?

ADAM Nagazaki'den aldım. Geçen ay. Şunlara bakın. Olağanüstü ve gerçek. Bunları alır almaz odama koştum ve duvara astım. Gittiğim her yere bunları da götürüyorum. Kaldığım odaya hemen asıyorum. Onlara bakıyorum durmadan. Bazen uykumdan uyanıp bakıyorum. Ama doyamıyorum. Şu bir gerçek ki insan doğadan daha yaratıcıdır. Gerçek yüzlerimizin bunların yanında donuk ve kişiliksiz olduğunu kim yadsıyabilir ki? İnsanoğlu bedeninin her yanını kapatıyor. Cinsel organını bile. Bir tek yüzü açıkta kalıyor. Bence maske

eldiven gibi bir şey. Tıpkı bir eldiven gibi, zorunluluk duyduğunda takabilmelisin onu. Özellikle suratımızdan memnun değilsek bizim için en uygun olacak maskeyi neden takmayalım ki? Hepimizin giysi dolabında çeşitli maskeler olsa kötü mü olur? Örneğin bir cenaze törenine giderken üzgün görüntülü bir maskeyi neden takmayacaksınız ki? Böylece onun acısını hissetmediğinizi karşı taraf asla bilemeyecektir. Ya da bir dost toplantısına gidecekseniz neden güleç bir maske takmayasınız yüzünüze? Bir kadına ya da erkeğe kur yapacaksanız güvenli bir görünümlü maske kesinlikle işinizi kolaylaştıracaktır. Maske çok yararlıdır. Hatta maske takılması genel bir uygulamaya da dönüştürülmelidir. Böylece özellikle biçimsiz ve aptal görünümlü bir alay suratın aramızda dolaşması da önlenmiş olur. Hele hele bazı mesleklerin sahipleri kesinlikle maske takmalıdırlar. Örneğin siz karşınızdakine güven aşılamak için önleminizi alıp sevgiyle gülümseyen şu maskeyi takmalısınız. Sürekli dinlemekten yorulduğunuzda da, izlediğiniz izlenimini veren bu maskeyi takmalısınız sevgili doktorum. *(Maskelerden gülen görünümlü olanını takar yüzüne)* Nasıl iyi olmadı mı yani?

DOKTOR Vicdan azabını gerçekçi bulmuyorsunuz anladığım kadarıyla.

ADAM Siz hâlâ Suç ve Ceza'nın Raskolnikov'un da mısınız?

DOKTOR Evet, vicdan azabı konusundaki yaklaşımınız ilginç geldi bana. Gerekli değil mi insanlar için bu duygu?

ADAM Kuşkusuz gerekli. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki herkesin vicdan azabı farklıdır. Bazıları da oldukça ilginçtir. Örneğin yanımda bulunsun diye aldığım yaşlı Nsumbu, zaman zaman dalıp düşünmeye

başlardı. Hani Türklerde böyle kara kara düşünenler için bir deyim vardır: " Ne o ahbap Karadeniz'de gemilerin mi battı?" Tıpkı öyle bir durumdaydı Nsumbu. Atmış beş yaşındaydı ve müthiş vicdan azabı çekiyordu. *(Nsumbu girer)* Afrika'daki kabilesinde tam kırk yıl el üstünde tutulmuş ve açlığını da siyah ya da beyaz insan eti yiyerek gidermişti. Yamyamdı açıkçası. Bu doğaldı, çünkü kabilesi de yamyamlığı doymak için bir yöntem olarak uyguluyordu yüzyıllardır. Ancak yaşadığı köylere kadar ulaşmakta gecikmediler yamyamlığı engellemek isteyenler. Gelmekle de kalmadılar savaşmaya başladılar yamyamlıkla. Öldürmekten sanık olanlar öldürülüyordu bu kez. Gene eskiden olduğu gibi cesetler vardı Nsumbu'nun çevresinde. Ama onlarla beslenmek olası değildi. Bu dönemde Nsumbu acıklı bir şekilde süründü durdu. Çünkü yabancılar sofrasının en iyi yemeğini çekip almışlardı önünden. Bu nedenle de bütün yaşama sevincini yitirmişti Nsumbu. İşte gene çok sıkıldığım günlerden birinde, her zamankinden daha az budalaca şeyler konuşmak umuduyla onu yanıma aldım. Zaten sürekli olarak balolardan, hayır işlerinden, ekonomiden ve kadınlardan söz eden kimselere de dayanamaz olmuştum son zamanlarda. Kuşkusuz kırk yıllık yasal bir yamyamlık yaşamı boyunca, benzerlerinden en az üç yüzünü yemiş bir adamın konuşması, bir işadamından bir rahip ya da sanatseverin konuşmasından daha iştah açıcı olmalıydı. Ancak yanılmışım. Nsumbu yiyecek olarak insanın değerini eşsiz buluyordu. Bunu da şöyle açıklıyordu:

NSUMBU Her insan aynı şekilde hazmedilmez. Ancak sonuçta tatları leziz ve hoştur. Hayvanlarınkinden daha besleyicidir insan eti. Bir insanı kızartıp yedikten sonra

iki üç gün aç durabilirim. Ben kendi hesabıma olgun adamları yerdim.. Bunun da çok yararını gördüm. Bilirsiniz cesur olmak için aslan yüreği, kurnazlık için tilki beyni yenir. Ben olgun adamları yiyerek aklımı ve gücümü artırmayı seçtim. Bunun sonucunda da bugünlere kadar ulaşabildim. Ancak insanların meslekleri de önemlidir. En güzel, en lezzetli insan eti sanatçıların etidir. Çünkü onlar sıska ve gösterişsiz olsalar bile biraz pohpohlanmakla bir deve dönüşebilirler pişirilmekte oldukları kazanın içinde. Ve böylece de daha güzel, daha leziz bir ete dönüşürler. Bu güne kadar yediğim en lezzetli et ise, kendini aktör sanan birinin etiydi. Geçim sıkıntısından bir deri bir kemik kalmıştı ama bütün köy halkı sürekli alkışlarla, onun, kazanın içinde pişerken iki insan büyüklüğüne ulaştığını görmüşlerdi. Bu aktör müsveddesini pay etmemiz sırasında bile herif "Shakespeare de Shakespeare!" diye bağırıyordu. Sesini kesmek için önce dilini yemek zorunda kaldım. Yalnızca aktörler değil, yazarlar, ressamlar, rejisörler ve benzerleri de lezzetliydiler. Ancak en unutamadığım olay, Türkiye'de tiyatroların iş yapamaz hale gelmesinden sonra bizim Afrika'ya bile turne için gelen bir Türk tiyatro topluluğunu bütün ekibiyle birlikte yememizdi. Aralarında bir de oyun yazarı vardı. Onun feryadı daha da yürek parçalayıcıydı: "Bizi yiyeceğinizi bilseydik buralara kadar gelir miydik? Zaten ülkemizde bir alay tiyatro düşmanı bu işi acımasızca gerçekleştiriyor! Buralara kadar yorulmamızın ne anlamı vardı ki!" diye acıyla bağırıyordu. İşte unutamadığım, düşlerime bir karabasan gibi giren hep bu sahnelerdir.

ADAM Nsumbu gerçekten de ağlıyordu. Ve vicdan azabı çekiyordu. Vicdan azabı çeken bir adamı neden yanımda tutayım ki? Hemen yol verdim ona. Çünkü ancak

yaşamını sürdürmeye niyetli olmayan insanlar vicdan azabı gibi şeylerle zaman yitirirler.

DOKTOR Biraz açabilir miyim perdeyi?

ADAM Hayır, açmayın.

DOKTOR Nedenini sorabilir miyim?

ADAM Gökyüzünü görmek istemiyorum. Gökyüzünü görmek canımı sıkıyor. Gökyüzü bana acı veriyor. Gökyüzünü gördüğümde kendimi güneşe ve bulutlara karşı oklarını atan İskit ırkından biri gibi hissediyorum. Gökyüzünden nefret ediyorum. Hem de nefretlerin en berbat olanıyla, acizlerin nefretiyle. Yeryüzünü sevdiğim için değil. Yeryüzü, miskin, alçak, tekdüzedir. Ancak yeryüzünde ne de olsa evimizde hissediyoruz kendimizi. İstediğimizi yapıp bozmak, keyfimize göre hareket etmekte özgürüz. Bazen bize baş eğdiği bile olur yeryüzünün. Onu istediğimiz gibi kendimize uydurmayı, kayalık ve bataklıklarda buğday ekip biçmeyi, yapay nehirler yapmayı, dağları düz etmeyi, kıtaları ayırmayı başarıyoruz. Ancak gökyüzü aramıza bir uzaklık koyuyor. Hiç değişmez, düşmandır. Gökyüzünde hiçbir gücümüz yoktur. Alçak tabakaları bile alanımızın dışında kalıyor. Esen rüzgâra razı olmak, yağmurun keyfini beklemek, haftalarla aylarla yakıcı bir güneşe dayanmak zorunluluğu var. Fırtınalara karşı elimizden ne gelebilir? Ne balon, ne dev uçaklar, gökyüzüne karşı aczimi azaltamadı. Havalarda dolaşıyorum ancak bu kasırgaların, tayfunların ve sislerin elinde kalmama engel değil. *(Doktor tedirginlikle dinlemektedir)* Uzaydan daha da nefret ediyorum. Yararı olduğu için güneşe dayanabiliyorum. Ama geceleri yıldızlar. Boşluk beni eziyor diye değil, tiksindiriyor, bıktırıyor, itiyor. Yeryüzü benim küçüklüğümün zilletini bana duyurmayı başarıyor çünkü. Yıldızlı göğün beni

ezen meydan okuyuşu sonsuz, küstah ve utandırıcı. Elektrik ışığının gezici atomları gibi gözlerime görünen milyonlarca güneşin ne alıp veremediği var benimle? Benden ne istiyorlar? Ne işime yarıyorlar? Ve niçin bu binlerce yıllık ışıklar, her gece şu karanlık köşeciğimde, günlerimin kısaldığını bildirmek için neden gelip beni aşağılıyor? Gökyüzü sonsuz ve dayanılmaz bir aşağılamadır. Yıldızlarla aramızda kaç binlerce ışık yılı olduğunu, ışıklarının yeryüzüne ulaşabilmesi için kaçyüzyıl gerektiğini öğrendiğim zaman nasıl kudurduğumu görmeliydiniz. Gökyüzü uzak bir düşmandır benim için. Yaşamak için düşmanını ya yok edeceksin ya da satın alacaksın. Ancak ne yok edebiliyorum ne de satın alabiliyorum onu. Akılcı bir açıklama yapılamadan kuyruklarını sonsuzlukta peşleri sıra sürüyen yıldızlar, bana hiç de teselli edici bir şey söyleyemiyor. Bu kozmik tozlardan oluşan belirsiz yığın, her biçimsiz ve tamamlanmamış nesne gibi beni de çileden çıkarıyor. Ya gezegenlerle onların peykleri?. Bir ışıklık sadaka için dolaşıp duran bu sönmüş dalkavuklar. Astronotlar... Astronotlar... Nasıl olup da çıldırmıyorsunuz? Ya da öldürmüyorsunuz kendinizi? Uzak çöllerinin dibine sığınmış burçların bu sürekli aşağılamasını, bu onursuz ve hevessiz soy hiç duymuyor mu? Gökyüzüne bakarsam beni küçültüyor, varlığını bilmezliğe gelirsem beni cezalandırıyor. Bu nedenle görmek istemiyorum gökyüzünü. Oysa çocuklar, aptallar ve ozanlar sonsuzda dolaşan bu ateş böceklerine hayrandırlar. Ben ki ne ozanım ne de mistik. Gökyüzü benim için her gece, üzerinde çaresiz hiçliğimi okuduğum büyük, uğursuz bir perdedir. *(Adam yorgun düşmüştür, yatağa uzanır. Doktor biraz tedirgin, kalkar ayağa. Sonra yeniden oturur. Bir süre izler Adam'ı. Adam uyumaktadır. Doktor*

da uyumaya başlar. Bir süre sonra yavaşça Hemşire girer içeriye. Şaşırır. Ne yapacağına karar veremez. Tam çıkacakken Doktor'un uyandığını ve kendisini izlediğini görür. Doktor doğrulur. Sessiz olmasını işaret eder Hemşireye. Hemşire sessizce çıkar dışarıya)

ADAM *(Kalkar ayağa. Sanki uyuyakaldığının farkında değildir)* Bundan on beş gün kadar önce can sıkıntısından Moskova'ya gittim. Kızıl Meydan'ın hemen yanındaki otele yerleştim. Lobide Amerikalı bir mühendisle tanıştım. Leningrad'lı pardon yeni adıyla Petersburg'lu mühendis, bir fabrikanın temsilcisi olarak gelmişti Moskova'ya. Beni hem meyhane, hem kahve, hem tiyatro, hem de kumarhane olan bir yere götürdü. Her yerde olduğu gibi burada da içiliyordu. Kırmızı ve altın renkli bir perdeden giysisi olan alçısı kötü bir dişi iskelet,arada sırada ortaya fırlıyor, hazin bir şarkı uluyordu. Bereket versin gece yarısından sonra arkadaşımın bir dostu gelip masamıza oturdu. Gelen adam dört beş dil konuşuyordu. Dansörlük, aktörlük, dekoratörlük, eleştirmenlik, dramaturgluk ve herhalde casusluk da yapmış olan bu genç Rus, bir tiyatro severdi. Ona sordum: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği neden dağıldı? Sosyalizm neden çöktü? İlginç açıklaması şöyle oldu:

TİYATROSEVER Proletarya devriminin temel görüşü olan toplumcu gerçekçi yaklaşım, sahnede de olsa asılsız, uydurma şeylere izin vermeyi sürdürdüğü için çöktü sistem.

ADAM Anlamadım.

TİYATROSEVER Anlaşılmayacak bir şey yok. Örneğin yazarların yazdıkları aynen, hilesiz ve dalaveresiz bir şekilde verilmeliydi. Tiyatroyu gerçek yapan yaşamın bir gibisi değil, onun bütünüyle aynı olmasıdır. Bu neden-

le ilk yapılacak iş, meslekten yetişmiş aktörleri işten atmak olmalıydı. Çünkü bu tarzda yetişmiş aktörler gerçeği ustalıkla gösterir gibi yapıyorlardı. Örneğin Jül Sezar'ı canlandıran kişi, oyunun sonunda gerçek hançerlerle vurulup gerçekten ölmeliydi. Ya da Othello'nun Desdamona'sı yastıklar altında boğulmalıydı. Tiyatro sahnelerinde kırmızı mürekkep yerine kan akmalıydı. Sahte cesetlere paydos denilmeliydi. Cesetler kulise götürülür götürülmez dirilmemeli, doğruca morga kaldırılmalıydı.

ADAM Bu işe oyuncu dayanamaz..

TİYATROSEVER Zaten gerçek aktörler aşağı bir cinstir.. Üstelik yaşama da bağlıdırlar. Onları devre dışı bırakmalıydı sistem. Bu gibi roller; ölüme mahkum edilmiş karşı devrimcilere ya da halk yararına eylem yapmayı amaç edinmiş, halk için ölmekten çekinmeyen gözü pek devrimcilere verilmeliydi. Çünkü dâhice de olsa var gibi, gerçeğin yerini asla tutamaz. Yaşamda kendisine belli bir görev verilmiş olan kimse aynı şeyi sahnede de yapmalıdır. Bir generale gereksinim duyuluyorsa, ordudan uzaklaştırılmış gerçek bir general çağrılmalıydı hemen. Bunlar yapılamadığı için de sistem büyük bir gürültüyle çöktü.

ADAM Ama bu yeni dünya düzeninde de yapılmıyor bu söylediklerniz.

TİYATROSEVER Evet yapılmıyor. Korkarım ki yakında bu sistem de çökecek salt bu yüzden. Çünkü tiyatronun geleceği bir tek sözcükte toplanıyor, asıllık. Bundan dolayı da tiyatroyu yapaylık, göz boyacılık gibi paslı, küflü ayıplardan kurtarmak için yapılacak iş, bütün eğitimli ve usta denilen oyuncuları tiyatrolardan defetmekle mümkün olacaktır. Komedi ve trajedi oyuncuları tiyatroyu kemiren iki urdur. Onları tiyatrodan söküp

atmadıkça, tiyatronun yeniden doğup kurtulduğunu asla göremeyeceğiz.

ADAM Bıraksam bu oyuncu düşmanı mühendis konuşmayı sürdürecekti. "Gerçek oyunculara neden bu kadar düşmansınız?" diye sordum biraz da korkarak.

TİYATROSEVER Benim "Dört Perdelik Olanaksızlık" adında bir oyunum var. Bu oyunumun kişileri şeytanlar, gölgeler, kıpırdatılan putlar, maymunlar. Ne bir erkek ne bir kadın. "Hiçliğin Çevresi" diye bir oyunum daha var. Üzülerek belirteyim ki Berlin'de bile oynatamadım. Ama sevinerek söylüyorum ki İstanbul'da birçok tiyatro bu tür oyunları sahnelemenin gerçek tiyatro olduğunun farkına varmış olmalı ki ha babam de babam böyle metinleri sahneye çıkartıyorlarmış uzun süredir. Oyunumu size ithaf ederim eğer bana koltuk çıkarsanız. Oyunumun sahnelenmesi için gerekli parayı verirseniz, bu işin onurunu da benimle paylaşmış olursunuz. İstanbul'da sponsor arayan bir grup var. Haber bekliyorlar benden...

ADAM Yorgunum, otele dönmek istiyorum. Genç hevesli beni otele kadar uğurladı ve kitabının çıkabilmesi için gerekli olan parayı almadan da yakamı bırakmadı.

DOKTOR *(Biraz da endişeyle gelir yanına)* Dinlenin biraz. *(Elini, Adamın saçlarını okşamak için uzatır)*

ADAM *(Doktorun elini iter ve ayağa kalkar. Çaresizdir sanki)* Afyonu denedim, aptallaştırdı beni. Bütün içkileri tattım, iğrenç oluyorum, deliriyorum. Kokain mankafa ediyor. Üstelik ömrümü kısaltıyor. Esrar ile eter, geç kalmışların harcı. Dans, terleten bir hayvanlaşma. İki üç milyon yitirdiğim kumar, iğrendiriyor beni. Hem sıradan bir heyecan, hem de pahalı. Müzikhollerde, randevu evlerinde ve genelevlerde boyalı, çıplak, nefret uyandıran, iğrendiren, birbirine benzeyen kızlardan

oluşan dişiler. Otomobil ve uçaktaki hız, başlangıçta avutuyor beni. Sonrası gülünç. İnsan hiçbir şey görmüyor çünkü. Hemen ayrılmak arzusuyla çırpındığın bir yere sersemlemiş olarak varıyorsun çünkü. Tiyatro yaşlılar ve estetik züppeler için bir zaman öldürme yeri. Konserlerde insanı kendinden geçiren birkaç parça dinleyebiliyorum. Ancak bu zevke erişebilmek için, ne anlamsız ve ilgisi olmayan şeyler düşündükleri halde, mest olmuş gibi iki yüzlülük gösteren insan sürüleri arasında bulunmak gerekiyor ki, ne işkence!Ben bir başka şarap, mucize yaratan bir tiyatro, daha feci bir spor, varlığımı sonsuza kadar değiştirecek bir afyon, tapacak ve tapılacak bir kadın istiyorum. İnsanlar o kadar az şeyle yetiniyorlar ki? Bir parça boyalı et, bir parça yapay delilik, birkaç eski tasvir, bin kez duyulmuş birkaç ses, bir heyecan taklidi, bir hayvan bilinçsizliği ile yetinebiliyor çoğunluk. Param var. Her şeyi satın alabilecek kadar param var ancak gene de sıkılıyorum. Büyük kentin zevk ve eğlencesi bana, şımarık ve bön çocukların davranışlarını anımsatıyor. Kaligula, Neron ya da Hitler gibi insanlar da eğlenebilirlerdi, ama ben yapamıyorum. Para yetmiyor. İktidar ve saflık da gerek. Kim bilir belki onlar da sıkılıyorlardı. İnsanları öldürtmek, platonik katillerin düşündükleri o şehveti vermez. Sadizm bile sonunda gık dedirtir. Çünkü sadizm can sıkıntısının çocuğudur ve babasını öldüremez. Bir çözüm bulmam gerek. Benim gibi milyarlarca doları olan ve her türlü ahlaki endişeden uzak bir adamın sıkıntıdan patlaması inanılır şey midir sizce? *(Yatağa oturur)* Dünyanın bana önerdiği eğlenceler, enayiliğe ya da deliliğe, tiksintiye ya da ölüme götürüyor insanları. *(Uzanır)* Yeni bir zevki, duyulmamış bir sevinci ya da mutluluğu bulmalıyım artık. *(Kalkar ayağa)*

Bundan iki yıl önce bir Cumhuriyet satın aldım. Türkiye'de yayımlanan gazetenin adı değil bu Cumhuriyet. Resmen adı Cumhuriyet olarak anılan bir ülke anlayacağın.

DOKTOR Nerde bu Cumhuriyet?

ADAM Yeri önemli mi? Güney Amerika'da. Afrika'da ya da Ortadoğu'da. Bir Cumhuriyet işte. Başkenti, cumhurbaşkanı, bakanları, siyasal parti ve parlamentosu olan bir Cumhuriyet.

DOKTOR Neden gerek duydunuz buna?

ADAM Çok sıkılıyordum gene. Bir dostum salık verdi. "Bir Cumhuriyet var, satın alırsan oyalanırsın". Ben de aldım. DOKTOR Nasıl oldu bu iş?

ADAM Zor olmadı. Kasaları bomboştu Cumhuriyetin. Yeniden vergiler getirilmesi, iktidardakilerin devrilmesi, belki de bir darbe için bir işaret olabilirdi. Zaten örgütlenip önüne gelene makam ve memuriyet öneren bir general de çıkmıştı ortaya. Ah bu az gelişmiş ülkeler. İşte o ülkede faaliyette bulunan bir Amerikalı acente duyurmuştu bana söz konusu ülkenin bu durumunu. Önce Halkla İlişkilerimi harekete geçirdim. Acentenin verdiği bilgileri doğrulatmam gerekiyordu. Parlamentodan başladım işe. Zaten bakanların çoğu istediğim gibiydi. Yani hepsi de işe yaramaz adamlar. Tüm bakanlara şirketimin içinde oluşturduğum bir Vakıf'ta danışma kurulu üyeliği teklif ettim. Onar bin dolar aylıkla. Hepsi de kabul etti. Çünkü onları ülkelerinin gelişmesi için birlikte çalışmamız gerektiği konusuna inandırmıştım öncelikle. Bu tür bir yaklaşım onların çevrelerindeki insanlara karşı kendilerini savunmalarında bir ön güvenlik olarak yapılmalıdır. Buna karşılık bana halkın ruhu bile duymadan gümrüklerle tekelleri verdiler. Onlardan artık başka bir talebim olamazdı. Bu

nedenle değiştirilmeliydiler. Artık başbakanla görüşmenin zamanı gelmişti. Ülkenin büyük bir dış ticaret açığı vardı zaten. Yeni bir kabine oluşturmasını ve bazı bakanları değiştirmesi teklifimi memnuniyetle onayladı. Çünkü açığı kapatacak parayı ancak bu operasyondan sonra verebileceğimi kesin bir dille duyurmuştum ona.

DOKTOR Madem, bakanları satın aldınız neden değiştirmek gereğini duyuyorsunuz?

ADAM Bakan olmak için sırada bekleyen bir alay adamı küstüremezdim. Kaldı ki istediğim ölçütlere daha çok uyanları asla bekletemezdim. Böylece sıra yeni bakanların seçimine geldi. Adamlarım milletvekilleri hakkında esaslı bir araştırma yapmıştı zaten. Yeniden test edip en iyilerini bulmakta tam isabet sağladım.. Bütün banka kartlarına el konulmuş olan eski bir işadamını hemen Maliye Bakanlığı'na önerdim. Hayatında hiç kitap okumamış, hiç tiyatroya, sinemaya, sergi ve konsere gitmemiş birinin de Kültür Bakanı olarak atanmasını sağladım. Kötü bir veterineri Sağlık Bakanlığı'na, mecliste ikide birde silahına sarılan, geçmişinde arkasında kendi deyimiyle on beş yirmi leşi olan birinin de İçişleri Bakanlığı'na getirilmesinde hiçbir tepkiyle karşılaşmadım. Hiç dil bilmeyen, anadilini konuşmakta bile zorluk çeken bir diğerinin de Dışişleri Bakanı olarak atanmasını sağladım. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na getirilen kişi bir işçi sendikasının eski başkanıydı.. Geçmiş yaşamında sürekli olarak işçileri satmış, meclise girdikten sonra da işçiler aleyhine çıkarılan bütün yasa taslaklarının hazırlanıp yasalaşmasında birinci derecede rol oynamış biriydi. Eğitim Bakanlığı'na mankafa bir geri zekâlıyı, Turizm Bakanlığı'na da, bir genç kızı zorla iki ay evinde alıkoyan ve mah-

kum olmamak için milletvekili olmayı yeğleyen bir ırz düşmanını, Savunma Bakanlığı'na ise, silah almak vaadiyle orduyu dolandıran bir sahtekarı önerdim.

DOKTOR Başbakan hiç itiraz etmedi mi bunlara?

ADAM Etmedi. Edemedi daha doğrusu. Çünkü hepsini milletvekili yapan O'ydu. Kaldı ki başbakanın geçmişi de ölçütlerime oldukça uyuyordu. Oğullarından biri bir kaçakçılık suçundan aranıyor, diğeri de zimmetine para geçirmekten tutuklanmak üzere gün sayıyordu. Kızına gelince arabasıyla sarhoş halde yedi kişinin ölümüne neden olmuş, bu nedenle hakkında tutulan raporu değiştirmeye çabalıyordu. Başbakana gelince vergi borçlarını affa sokmak amacıyla bir yasanın hızla meclisteonaylanması için gecesini gündüzüne katıp parlamentoda sabahlıyordu. Değişiklikten hemen sonra bakanların işledikleri suçlarda yardakçılıklarını yapan herifleri de ilgili genel müdürlüklerin başına getirtmem hiç de zor olmadı. Meclis Başkanı'nın saptanması en kolay iş oldu diyebilirim. Silahlı Kuvvetlerin ihalelerinde yüzde yirmi gibi önemli bir payın kendisi için ayrılmasını sağlayan, bu anlaşılınca da ordudan ihraç edilen ve soluğu milletvekilliğinde alan eski bir general alkışlarla Meclis Başkanlığı'na getirildi. Ama asıl onun seçildikten sonra yemin törenindeki hepimizi ağlatan konuşması görülmeye değerdi doğrusu. Tek sorun cumhurbaşkanıydı. Nasılsa namuslu kalmayı başarmıştı. İşin sevindirici yanı cumhurbaşkanının süresi de dolmak üzereydi. Ancak yenisinin seçilmesi için iktidarın oyları yetmiyordu. Muhalefet milletvekillerinden sürekli parti değiştiren yirmi beş kişiyi yüklü transfer paraları vererek yeni bir partide toplamam zor olmadı. Yapılan meclis oylamasında başbakanın cumhurbaşkanlığına, başbakanın yerine de geçmişinde he-

men hemen bütün alanlarda insanı şaşırtacak kadar yolsuzluğa, adam yaralama ve tecavüze bulaşmış ancak hakkında asla dosya düzenlenememiş birini getirttim. Üstelik yeni başbakan devlete ait fabrikaların özelleştirilmesinde de oldukça deneyimliydi. Üste para vererek bu satışları yapmanın yöntemini henüz bu göreve gelmeden bile iyi kavramıştı. Yeni başbakan özelleştirme işini bir yıl gibi kısa bir sürede gerçekleştirmeyi başardı. Beni bile şaşırtacak bir hızla devlete ait demiryollarını, hastaneleri, eğitim kurumlarını, üniversiteleri, büyük ve küçük fabrikaları, tütün, içki ve özellikle zarar etmeyen bütün kurum ve kuruluşları yabancılara satarak özelleştirmeyi başardı. Bu nedenle de Dünya İş Konseyi'nin onu Çalışma ve Liyakat Ödülü ile onurlandırmasını sağladım. O da bu kıyağımın altında kalmayarak hapishanede yatmakta olan yaşam boyu hapisle cezalı bir herifi, bir yolunu bularak içerden çıkartmayı ve Adalet Bakanı olarak görevlendirmeyi başardı. Şimdi halk yeni seçimlere hazırlanıyor. Parlamentoyu kendi oylarıyla yenileyeceğini sanarak heyecanla seçim gününü bekliyor. Biz de doğaldır ki boş durmuyor ve bütün partilerin il, ilçe ve en alt birim yönetimlerine, yörenin en maganda, uyuz, dolandırıcı ve benzeri özellikleri taşıyan herifleri getirmek için çaba gösteriyoruz. Bunu neden yaptığımızı soruyorsunuz, gözlerinizden anlıyorum. Politikayla uğraşanların düzeysiz kişilerden seçilmesinin ne yararı olduğunu merak ediyorsunuz değil mi?

DOKTOR Evet. Gerçekten de merak ediyorum.

ADAM Politikacılar düzeysiz insanlardan seçilirse, düzeyli insanlar girer mi o alana? Şunu hiç unutmamak gerekir ki okuyan, yazan, düşünen insanlar her zaman tehlikeli olabilirler. O halde bu çıban başı olma olasılığı ta-

şıyan insanların bu alanlardan nefret etmesi sağlanmalıdır. Çünkü o zaman halkları yönetmek daha kolay olur.

DOKTOR Bugünlerde Cumhuriyetiniz ne durumda?

ADAM Benim için oldukça eğlenceli. Meclistekiler görünüşte özgürce tartışıyor, yasalar çıkarıyorlar. Halk, Cumhuriyetin bağımsız ve egemen, her işin yönetiminin kendilerinde olduğunu sanmakta devam ediyor. Her şeyin benim elimde olduğunun farkında değiller. İstersem bir hafta içinde meclisi kapatır, anayasayı değiştirir, gümrük değerlerini iki katma çıkarabilirim. Keyfim isterse iktidarın benimle imzaladığı gizli belgeyi de yayımlayarak tepeden tırnağa bütün hükümeti yerle bir edebilirim. Dahası bir başta ülkeye savaş ilan ettirmek de benim için çok zor değil. Bu gizli ancak sınırsız güç bana eğlenceli saatler geçirtiyor zaman zaman. Kuşkusuz politika komedyasının bütün sıkıntılarını çekmek insanı hayvanlaştıran bir yorgunluk. Ancak perdenin arkasından, her istediğin eylemi yapan kuklaların iplerini çeken bir insan olmak oldukça zevkli. Benimki küçük bir Cumhuriyet. Ya daha büyüklere ne demeli? Farkında bile olmadan tıpkı benimkine benzer bir bağımsızlık içinde yaşayan ülkeler biliyorum. Böyle ülkeleri satın almak zordur kuşkusuz . Bir tröst, sınırsız bir kapitalist ya da büyük bankalar gerçekleştirebiliyor bu işi.. Birçok ülke küçük kurullar tarafından yönetilmektedir. Bunları ancak güvendikleri adamları tanır. O adamlar ki seçilmiş yönetici rollerini doğal bir şekilde oynamaktan da geri kalmazlar. *(İzleyicilere)* Şimdi düşünün bakalım. Sizin de var mı bildikleriniz?

1. BÖLÜMÜN SONU

İKİNCİ BÖLÜM

Doktor teybi çalıştırır. Son tümceleri bulur.

ADAM *(Sesi)* Kuşkusuz politika komedyasının bütün sıkıntılarını çekmek insanı hayvanlaştıran bir yorgunluk. Ancak perdenin arkasından, her istediğin eylemi yapan kuklaların iplerini çeken bir insan olmak oldukça zevkli. Benimki küçük bir Cumhuriyet. Ya daha büyüklere ne demeli? Farkında bile olmadan tıpkı benimkine benzer bir bağımsızlık içinde yaşayan ülkeler biliyorum. Böyle ülkeleri satın almak zordur kuşkusuz. Bir tröst, sınırsız bir kapitalist ya da büyük bankalar gerçekleştirebiliyor bu işi. Birçok ülke küçük kurullar tarafından yönetilmektedir. Bunları ancak güvendikleri adamları tanır. O adamlar ki seçilmiş yönetici rollerini doğal bir şekilde oynamaktan da geri kalmazlar. Şimdi düşünün bakalım. Sizin de var mı bildikleriniz? *(Bir an susma)*

DOKTOR Peki bir soru size. Neden birçok şeyi satın alıyorsunuz? Bunu düşündünüz mü hiç?

ADAM Düşünmez olur muyum? Bütün bunları düşünmek bir refleks halindedir bende. Siz alışveriş yapar mısınız?

DOKTOR Tabii ki yaparım. Alışveriş merkezlerini dolaşmak da ayrıca hoşuma gider. Kuşkusuz olanaklarım ölçüsünde bir şeyler satın almayı da isterim. Yalnızca gereksinimim olan şeyleri alırım yani.

ADAM Paranızın kısıtlı oluşu sizi böyle düşündürüyor.

DOKTOR Param olsa da bir Cumhuriyet satın alacağımı düşünemiyorum.

ADAM Bunu düşünmek size şu an uzak gelebilir. Ama belki bir ada satın alırsınız. Ya da özel bir helikopter. Çünkü bugün için gereksinim duymadıklarınız o gün için gerekli olabilir sizin için de. Gereksinimleri koşullar belirler çünkü. Bazı kadınlar durmadan alışveriş yaparlar. Sizi kastetmiyorum, lütfen üzerinize alınmayın.

DOKTOR Rica ederim.

ADAM İzin verirseniz bunun nedenini ben açıklayayım. Tek bir sözcükle açıklayabilirim. Doyumsuzluk. Özellikle cinsel doyumsuzluk. Kuşkusuz yalnızca cinselliğe bağlamak da yanlış olur. Çünkü hiçbir durumun/sonucun bir tek nedeni yoktur. Anlatabiliyor muyum?

DOKTOR Rica ederim. Anlıyorum sizi.. Ancak nereye varmak istediğinizi kestiremiyorum.

ADAM Siz bana bir soru sormuştunuz. Neden bu kadar çok şey satın aldığımı! En önemli nedenlerden biri doyumsuzluk ise diğeri de güvensizliktir. Ancak bir yerde kendi iktidarımı sınamak da var. Anlıyor musunuz beni? Bundan üç ay kadar önce bir şeyi denemek istedim. Üç beş gün bir yoksul, bir serseri , bir kaçak gibi yaşamak. Tek başıma.. Kimsenin yardımı olmadan. Memurlarıma, yardımcılarıma, uşaklarıma ve şoförlerime izin verdim. Otomobillerimi garaja kapattım. Köylünün birinden eski giysiler satın aldım ve cebimde birkaç liret ile Apenin'in Toskanya vadilerine daldım. Yıllar var ki varlıklıyım, yani özgürlüğü olmayan bir kurban. Sofraların görkemine, dalkavukların yalakalıklarına dayanamıyorum artık. Sıkılıyorum. Giderek geçmişimde yaşadığım sefil yaşamın özlemini duyuyorum. Binlerce dilenci ve kaçığın hücumuna uğradıktan sonra hiç olmazsa bir haftacık da olsa bir kimsesiz, bir yoksul yaşamını tatmak. İktidarların bütün nimetlerini tatmış olanlar için tek sığınaktır acz... Dün-

yada satın alınabilecek ne varsa ona sahip olanlar içinse tek sığınak yoksulluktur. Bu bir komedya, belki de gülünç bir komedya, bereket izleyicisi yok. İtalyanca bilmiyorum. Yanıma ne bir harita ne de bir rehber kitapçığı aldım. Gelişigüzel dolaşıyorum. Mevsimin ak çukurlar haline getirdiği ırmaklar. İnsanların ektiği tohumlar, deve dikenleri ile çalılıklar arasından zorla boy atmayı başaran kırkılmış uyuz dağlar. Yükseklerde henüz çiçekli bir çayır. Sudan çok çakıl taşı sürükleyen birkaç sel. Dağlıların baltalarından her nasılsa kurtulmuş birkaç ormancık. Bazen bir şato artığı. Onarılmış bir ortaçağ kulesi. Şaşkın çocukların, kapısından sürü halinde çıktıkları siyah bir ev. Çamlar içine gizlenmiş bir manastır ve kapısı kapalı, kulesi olmayan bir kilise. Beyaz inekler, postları kirli kuzular, homurdanan domuzlar. Tek tük sarı bir paçavraya saçlarını saklamış, gizlenmeye çalışan çoban kızları. Hiçbir hana, otele girmedim. Yol boyunca köylerden ekmek satın aldım. Çeşmelerden su içtim. Ağaçlardan yemişler çaldım. Meşelerin altında, ot yığınlarının gölgesinde uyudum. Yöre halkı sert ancak iyiydi.. Dillerinin beş altı sözcüğünü bilmeme karşın, her zaman beni anlarmış gibi yapıyorlardı. Neleri varsa veriyorlardı. Hatta ben istemeden. Bir gün tarla ortasında mola vermiş orakçılarla birlikte yemek yiyordum. Sanıyorum kim olduğumu, nerden gelip nereye gittiğimi soruyorlardı. Ancak onları yanıtlayamıyordum. Gene de bana çorba, salata ve domates ikram ettiler. Kadınlar aralarında konuşurken çaktırmadan bana bakıyorlardı. Gözlemim doğruysa bana acıyorlardı. Yürüyordum. Bir gündür hiçbir köye rastlamamıştım.. Ekmeğim kalmamıştı. Öylece yorgun, açlıktan yarı ölüye dönmüş yürüyordum. Tam yirmi dört saattir açtım. Güneş batmak üzereydi. Kestane

ağaçlarının oluşturduğu bir koruluğa vardım. Hemen yanında taşlı bir tarla ile bir çeşme vardı. Çeşmenin yanında yere oturmuş bir kız. Beni görünce korktu ve kalktı. On iki on üç yaşlarındaydı. Hayatımda bu kadar güzel bir yaratık görmemiştim. Güneşle yaldızlanmış yüzünde büyü dolu iki yeşil göz parlıyordu. Örtüsüz başında kıvırcık siyah saçlar dalgalanıyordu. Henüz olmuş bir yemiş gibi taze ve kırmızı dudaklarının arasında, bembeyaz dişleriyle gülümsüyordu. Ürkütmemek için biraz ilerisindeki bir kayanın üstüne oturdum. Çocuğa güven gelmişti. Bir şey söylemiyordu. Ancak gözlerini de ayırmıyordu benden. Yanı başında kocaman dört inek otluyordu. Ve ben terimi siliyordum durmadan. Beş on dakika sonra, kim bilir neden, mendilinin çıkınından bir parça siyah ekmek çıkardı. Yanıma yaklaştı. Utangaç bir gülümsemeyle birkaç sözcük mırıldanarak ekmeği uzattı. Açlığımı hissetmişti. Dilim döndüğü kadarıyla teşekkür ettim. Sonra şehvetle dişledim ekmeği. *(Bağırmaya başlar)* Ve asla hiçbir lezzet, bugüne kadar bana bu kadar zengin ve iyi gelmedi!

(Hemşire, Adam'ın sesini duyarak korkuyla girer içeriye)

ADAM *(İyice yükseltir sesini)* Ekmek!.. Ekmek!.. Ekmek!.

ERTESİ SABAH.

Adam giyinmiş, hazırlanmış, kahvaltısını bitirmiştir. Kahvesini yudumlamaktadır her zamanki gibi. Telefonun çaldığı duyulur. Masanın çekmecesini açıp çalmakta olan cep telefonunu alır, bakar, açar.

ADAM Günaydın. Uygunum. Dinliyorum. Evet. Evet. *(Bir süre sonra)* Tamam. Sorun yok. Alın... Pazarlık yapın... Biliyorsunuz. Tamam. Gerçekleşince beni ararsın. Bugün, en geç yarın bitirin bu işi.

(Kapatır telefonu ve aldığı yere koyar)

HEMŞİRE *(Girer)* Günaydın yeniden.

ADAM Günaydın.

HEMŞİRE *(Tepsiyi göstererek)* Kaldırabilir miyim? Fincanınız kalacak.

ADAM Aferin.

HEMŞİRE Pencereyi de, perdeyi de açmayacağım. *(Adam'ın memnuniyetini görerek)* Neyi isteyip neyi istemediğinizi biliyorum artık. Bir isteğiniz var mı?

ADAM Zile basarım. Teşekkür ederim. Doktor gelebilir. *(Hemşire çıkar)*

ADAM *(Bir şey hatırlamış olmalı ki cep telefonunu çıkartır saklı yerinden. Arar)* Aloo... Sağlık personeli dışındaki toplam memur sayısını söylemedin. Bak, şimdi bak... *(Bekler)* Evet. Tamam. Güzel. Alın, alın. *(Kapatır)*

DOKTOR *(Girer)* Günaydın.

ADAM Günaydın.

DOKTOR Nasılsınız?

ADAM Son zamanlarda hiç böyle iyi hissetmemiştim kendimi.

DOKTOR Güzel. Demek ki doğru yoldayız.

ADAM Hep böyle olur. Ancak yarım saat sonra ne olacağını bilemem. *(Elindeki defterden bir sayfaya göz atar)* Tiyatroya gider misiniz?

DOKTOR Evet. Bu kentte gösterilen bütün oyunları izlerim. Eşim benim zorlamamla giderdi tiyatroya.

ADAM Tiyatroyu seviyorsunuz galiba?

DOKTOR Sevmekten de öte, bir tutkudur tiyatro benim için.

ADAM Ancak eşiniz için değil, anladığım kadarıyla.

DOKTOR Ayrılalı dört yıl oldu. Eşimden ayrıyım ben.

ADAM Tiyatroya gitmediği için mi ayrıldınız ondan?

DOKTOR Bir sonucun nedeni değil, nedenleri olur. Siz

söylemiştiniz bunu.

ADAM Şaka yaptım yalnızca. Ben de çok severim tiyatroyu. Gittiğim her ülkede tiyatroya gitmeden edemem. Aynı metnin farklı dillerde farklı yorumlanışını görmek çok büyük haz verir bana. Tiyatro tarihinde görülmemiş bir olayın tanıklığını da yaptım ayrıca.

DOKTOR Nasıl?

ADAM Daha önce hiçbir ülkede görülmemiş, büyük bir olasılıkla da görülemeyecek bir olay yaşadım.

DOKTOR Merak ettim şimdi. Nerde?

ADAM İspanya'da... Madrid'de. İspanya'ya gidenler genellikle boğa güreşini izlemeyi seçerler. Oysa ben her zamanki gibi tiyatroyu seçtim. Anlatmamı ister misiniz? Otele yerleştikten sonra çıktım dışarıya ve gezmeye başladım kenti. Birden Büyük Tiyatro'nun önünde buldum kendimi. Gece sahnelenecek oyun Büchner'in Danton'un Ölümü. Bu oyunu görmeliydim. Zaten yapacak bir işim de yoktu. Bir bilet aldım ve tiyatro binasından çok uzaklaşmadan oyalandım çevrede. Bir pastanede oturup kahvemi yudumladıktan sonra geldim yeniden. Oyunun başlamasına tamı tamına on beş dakika vardı. Ancak gelenlerin sayısı bir elin parmakları kadar bile değildi. Ve hepsi de erkekti. Herhalde erken geldim diye düşündüm. Kaldı ki Fransız Devrimi'nin kahramanlarına İspanyol halkının sevgi ve ilgi göstermemesi de doğaldı. Biraz daha bekledik. Asık suratlı dört beş izleyici daha geldi Salona. Sonunda on beş dakikalık bir gecikmeyle de olsa başladı oyun. İspanyolcam fena değildir.. Kaldı ki oyunu daha önce okumuş olduğum için daha da rahatça izliyordum. Kırmızı kadife koltuklara dağılmış izleyicilerin pek beğenmedikleri anlaşılıyordu oyunu. Çünkü bazıları homurdanıyor, bazıları da mırıldanarak memnuniyetsiz-

liklerini belirtiyorlardı.. Danton ve arkadaşlarının konuşmaları, yapay öksürükler ve "Hasiktir lan..." gibi küfürlerle karşılanıyordu artık. Ancak ilk perde gene de öyle fazla gürültü patırtı olmadan kapandı. Birkaç ıslık ve alaylı haykırış duyuldu yalnızca. Sonra ikinci perde başladı. İzleyiciler işi giderek azıtıyorlardı. Artık gülüşmeler kaba kahkahalara dönüşmüştü. Bazıları oyunculara baston sallamaya bile başlamıştı. "İnin o sahneden aşağıya!" "Böyle tiyatro olmaz olsun!" "Bir de devlet yardımı alıyorsunuz! " "Yuh hepinize!" "Artistlik yapma!" "Soytarılar!" "Nasıl da belli artistlik yaptığın." "İn oradan kaltak." İzleyicilerden ak sakallı bir adam, birden sahneye yaklaştı ve elindeki fildişi saplı bastonunu kaldırıp Danton rolünü oynayan aktöre attı. İşte Dünya Tiyatro Tarihi'ne geçecek olay da o anda başladı. Bilirsiniz Danton iri yarı bir adam. Rolünün gerektirdiği gibi iri yarı bir aktör tarafından da canlandırılıyor. Danton kendisine fırlatılan bastonukaptı ve :

DANTON Bu oyun durmamalı!

ADAM Sonra anlayamadığım bir şeyler söyledi. Birden kulisten asker ve devrimci "donsuzlar" görüntüsünde başka aktörler, tiyatronun memurları, dekorcular, ışıkçılar, marangozlar ve ne olduklarını bilemediğim bir alay adam sökün etti. Sahnenin üzeri tıklım tıklım tiyatro çalışanlarıyla doldu. İğne atsan yere düşmez. Danton kalabalığa baktı ve elindeki bastonla işareti verdi. Kalabalık tek bir sözcük bile etmeden sahneden salona indi. İzleyicilere saldırarak kollarından tuttukları gibi kapının dışına atmaya başladılar onları. Seyirciler şaşkındı. Çünkü tiyatrocuların sayısı kendilerinden oldukça fazlaydı. Ayrıca tarihi bir oyun olması nedeniyle tiyatrocular daha gösterişli ve korkutu-

cuydular. Ben sonucu az çok kestirebildiğim için sıranın bana gelmesini beklemeden yan kapıdan çıkıp bir locaya sığınarak gizlenmeyi başardım. Birkaç dakika geçmeden salon boşaltılmıştı zaten. Bunun üzerine aktörler ve çalışanlar dış kapıları kapattılar. Ve üstlerini başlarını silkeleyerek sahneye döndüler yeniden. Danton kararlı bir şekilde şöyle konuştu:

DANTON Bu aptallar hiçbir şey anlamıyorlar. Bir baş yapıtı oynamamızı engellemek istediler. Ama biz ne yaptık? Yani ozanların temsilcileri olan biz sanatçılar ne yaptık? Ayaklandık ve savaşı kazandık..

ADAM Artık oyuna son vereceklerini düşünüyordum ki yanıldığımı şaşkınlıkla gördüm. Danton şöyle sonlandırdı söylevini:

DANTON Artık bu hayvanları da kovduğumuza göre işimizi rahatça sürdürebiliriz. Haydi istediğimiz gibi oynayalım! Kulisten gelenlerin yerlerine geçmesini bekledikten sonra da oyuna kaldıkları yerden yeniden başladılar. Daha hareketli oynuyorlardı. Daha içtenlikli. Aktörler sanki koltuklarda anlayışlı ve özenli seyirciler varmışçasına titizlikle yapıyorlardı rollerinin gereğini. Salon bir savaş alanı gibi karanlık ve bomboştu. Locamda saklandığım yerden, kanlı dramı, son sahnesine kadar büyük bir keyifle izledim. Oyun bittiğinde o kadar heyecanlanmıştım ki gizlendiğimi/saklandığımı unutarak içtenlikle alkışlamaya başladım aktörleri.

DANTON Yakalandık! Kim saklanmış oraya?

ADAM Locadan çıktım. Koşarak sahneye gittim. Dilimin döndüğü kadar Buchner'e ve sanatçılara karşı duyduğum hayranlığı anlattım. Zaten merakla dinlemekte olan aktörler, sözlerim bittiğinde alkışlamaya başladılar beni. Ve hep birlikte tiyatronun hemen yanındaki bir tavernaya gidip aktörlerin bu ilk ayaklanmaları

üzerine uzun uzun konuştuk.

DOKTOR *(İçtenlikle güler)* Çok ilginç bir öykü bu. Gerçekten dehiç olmamış mı başka bir yerde?

ADAM Evet olmamış. Çünkü adamlarıma dünyadaki bütün tiyatrolara iletilip yanıtları alınmak üzere "başlarından geçen üç ilginç olayı yazmaları" için emir verdim.

DOKTOR Tiyatrocuların çoğu yanıtlamaz bu tür anketleri.

ADAM En ilginç olayları anlatan tiyatrolara, yeni yapacakları oyunların gerçekleşmesi için yüzer bin dolar katkıda bulunacağımı duyurdum baştan. O zaman istemediğimiz kadar yanıt aldık. Kaldı ki ilk üçe girebilmek için kendi uydurdukları öyküleri sanki olmuş gibi anlatanlar bile çıktı. Ama onları hemen test edip yalan olduğunu anlamakta gecikmedim. Dolayısıyla da bu olay tektir ve gerçektir. Çünkü ben yaptım tanıklığını. Birer kahve içelim mi?

DOKTOR Olabilir.

ADAM *(Zile basar. Hemşire girer)* Bize iki kahve getirirsen seviniriz.

DOKTOR Benimkini biliyorsun.

HEMŞİRE İkisini de biliyorum.

(Çıkar)

DOKTOR Gerçekten de çok ilginç bir insansınız. Eğlenceli ve araştırıcı. Sizin gibi bir insanın zaman zaman bunalıma girmesi doğal aslında. Ama beni şaşırtan sizin bu doğallığı sanki kendinizde bir ruhsal rahatsızlık varmış gibi algılamanız.

ADAM Şaşırmayın. Abartmıyorum hiçbir şeyi. Bunalımlarımın hepsi gerçek. Düşünüyorum ve sürekli sorguluyorum her şeyi ve herkesi. Ancak sizin yanınızda rahat olduğumu söyleyebilirim.

DOKTOR Teşekkür ederim. Görevimi yapıyorum yalnızca.

Ve en önemlisi sizi anlamaya çalışıyorum. Çünkü hiçbir zaman sizin gibi bir hastam. Bağışlayın.

ADAM Rica ederim. Ben sizin hastanızım kuşkusuz. Müşteriniz miyim yoksa?

DOKTOR Sizin gibi bir hastam olmadı şimdiye kadar.

ADAM Sıcak yaz günlerinde, bir çam ağacına çıktığımı, bir dalın üstüne ata biner gibi oturduğumu ve kitapları orda okuduğumu biliyor musunuz siz?

DOKTOR Gerçekten mi?

ADAM Evet. Bu dengeli bir insanın yapacağı bir şey midir sizce? Hatta bir keresinde düştüm ve ayağımı kırdım.

DOKTOR Ne okuyordunuz?

ADAM Şolohov'un ünlü bir romanını. Köylülerin yaşlı ve sıska bir atı pazarda satabilmek için önce karnını şişirdiklerini ve kıçını da kireçle sıvayarak alıcılara yutturduklarını anlatan bölümde o kadar gülmüşüm ki dengemi yitirip aşağıya düştüm birden. Doktor gelip gerekenleri yaptı.. Ancak ben bunu yeterli görmedim ve kendimi yatakta uzanır bulunca, bana iki tane topal bulup getirmelerini söyledim adamlarıma. Ertesi gün bana iki topal getirdiler. Onları aylığa bağladım. İşleri, önümde yürümek, daha doğrusu topallamak. *(Joker ikisini de tanımlar)* Birinin iki bacağı da yoktu.. Ancak koltuk değnekleriyle yürüyebiliyordu. Ötekinin iki bacağı da vardı ancak biri kısaydı diğerinden. Üstelik çarpık ve biçimsizdi bacakları. Sıçrayarak, güçlükle yürüyebiliyordu. Neden böyle bir seçim yaptım dersiniz?

DOKTOR Bilmem. Neden?

ADAM Sıkıntıdan patladığım günlerde bu iki şanssız bana tesellidir. Bu iki kişi yuvarlana toparlana önümde devinirlerken "Ben de onlar gibi olabilirdim.." diyerek ferahlayabiliyorum. Bu iyi bir yöntemdir, herkese öneririm.

DOKTOR Bu bir yöntem mi? Ne zaman buldunuz bu yöntemi?

ADAM *(Zaten zaman zaman izleyicilere anlatmaktadır sanki)* Bu yöntemi ne zaman keşfettim biliyor musunuz? Yıllarca önce gözlerimin önünde can sıkıcı siyah beneklerin uçuştuğunu gördüğümde. İleri derecede bir göz bozukluğuna gidiyordum. Çok üzülüyordum. Hemen birkaç kör buldurdum. Onları konuk etmek bahanesiyle ölü göz bebeklerini ya da göz boşluklarını izlemeye başladım. Biraz eblehçe olan sessiz bakışlarını izlemek zevkliydi. Kaldı ki onların yanımda oluşları bile rahatlamamı sağlıyordu.

DOKTOR Bendeki bilgilere göre Şatonuzda yüz yaşını aşmış kişileri de barındırıyormuşsunuz. Bunu insancıl bir yaklaşım olarak değerlendirebilir miyiz?

ADAM Hayır değerlendiremezsiniz. Buradaki neden tıpkı körlerle, topallara yaklaşımımda olduğu gibidir. Ben ölümden, kırk yaşımı aştıktan sonra korkmaya başladım. Bu nedenle de şu ana kadar yedi kişiye ulaşabildim. En genci yüz üç, en yaşlısı da yüz yirmi iki yaşındadır. Kara düşüncelere saplandığım zamanlarda koşuyorum yanlarına. Çizgilerle dolu, parşömeni anımsatan şaşkın buruşuk yüzler, pelteleşmiş dalgın gözler, salyaları akan ağızlar, titrek ve kırılacakmış gibi eller, üzerimde iki yanlı, ancak rahatlatıcı bir etki yaratıyor. Bu yaşlıların bugüne kadar kendilerini ölümün gündelik tuzaklarından korumuş olmaları, insan için yaşam sınırlarını aşmanın olanaksız olmadığını göstermiyor mu? Kuşkusuz başka açılardan da bakmamı sağlıyor yaşama, bu yüzyıllıklar. Bir parça çorbayla geviş getirmek, cinsel organını yalnızca çiş gereksinimi için kullanmak ve herkesin kölesi olmak. Öyleyse Aristo'nun saptadığı atmış yaşında ölmek en iyisi. Her ne şekilde

olursa olsun bu yöntemim bana yarar sağlıyor. Yaptığım masrafa asla acımıyorum. Bana tıpkı körler ve topallar gibi, korkuya karşı gözle görünür birer sigorta oluyorlar çünkü. Belki de hastane, bakımevi ve huzurevi gibi kuruluşların asıl amaçları budur. Ne dersiniz?

(Kapı açılır ve elinde bir tepsiyle Hemşire girer içeriye. Önce Adam'ın sonra da Doktor'un kahvelerini saygıyla verir. Doktorun kulağına bir şeyler söyler. Doktor biraz endişelenmiş gibidir. Hemşire sessizce çıkar. Bir süre hiç konuşmadan kahvelerini içerler)

ADAM Ne söyledi size?

DOKTOR Hemşire mi?

ADAM Evet. Biraz şaşırdınız, hatta endişelendiniz.

DOKTOR Hastanemiz el değiştirmiş. Bu kendimizi yeni insanlara onaylatmak için çaba göstereceğiz demektir.

ADAM Belki senin de, diğer çalışanların da endişe etmesi için bir neden yoktur. Büyük bir olasılıkla hepiniz hakkında bilgiler iletilmiştir yeni sahibinize.

DOKTOR Ya olumsuz şeyler iletildiyse?

ADAM Takma kafana bunları. Beni anlamaya yönelt kendini. Bak ilginç öyküler anlatmayı sürdüreceğim sana. Tiapas'tan söz etmiş miydim?

DOKTOR Hayır, söz etmediniz.

ADAM O bir cellâttır. Ama son zamanlarda işsiz kaldı. İşsizliği kendisine hiç yakıştıramıyor. Gururu incinmiş bir kez. Ara sıra bir keçi, bir sığır ya da bir domuz boğazlamasına izin veriyorum ama boşuna. Mutfak için canlı olarak ne alırsak alalım onun eliyle ölüyor. Tavukların, hindilerin boğazlarını öyle sinirli bir şekilde büküyor ki, görülmeye değer. Onu çok iyi anlıyorum. Çünkü günde on taneden fazla olmamak üzere çocuk otomobilleri üretmek zorunda bırakılacak bir Ford'un neler düşünebileceğini kestirebiliyorum. Doğru, Tiapas

artık çok yaşlandı. Eski mesleğini yapmasına da olanak kalmadı. Bu güçlü Kızılderili kırk yıl boyunca durmamacasına Meksika'da, Amerika ve Asya'nın birçok ülkesinde cellâtlık etti. Artık ne eski gücü ne de eski eli kalmadığı için hiçbir hükümet ona iş vermiyor. Binlerce adamın canını almış olan bu adamı geçen yıl evime almasaydım eğer, açlıktan ölebilirdi. Ayrıca cellâtlar geleceği düşünmezler ve sayıları da pek az olduğu için sendikaları da yoktur. Tiapas ne bayağı bir esnaftır ne de çekingen ve soğuk bir adliye memuru. O hevesli, heyecanlı bir sanatçıdır çünkü. Öyle sanıyorum ki kendine has cellâtların da sonuncusudur. Doğal yeteneği onu cellatlık yapmak zorunda bırakmıştır. Tiapas'ın en sevdiği özdeyiş nedir biliyor musun?

TİAPAS Sırt sopa, ağaçlar adam asmak içindir.

ADAM Tiapas'ı daha iyi tanımamız için, onun anlattığı şu olaya kulak verelim:

TİAPAS Cellatlık ettiğim bir ülkede idama mahkum edilmiş bir genç vardı. Genç öyle kararlıydı ki ölmeye, bağışlanmış olmasına karşın reddetti bu kararı. Delikanlıyı bana verdiler. Çok memnundu; selamladı beni ve hatta elimi sıktı. Ancak çok canım sıkılmıştı. Bir intihara suç ortağı olmayı istemiyordum çünkü. "Görevi kabul etmiyorum" dedim yetkililere. Böylece de zamanından önce son verdiler işime. Oysa iki bine yakın idamı gerçekleştirmiş biri olarak hiç de hak etmemiştim bunu.. Şimdi mutfaklarda sürünerek zaman geçsin diye en bayağı hayvanların canlarını almakla yetinmek zorundayım.

ADAM Hiç tiksindiğin, vicdan azabı çektiğin bir durum oldu mu?

TİAPAS Vicdan azabı mı? Tiksinti mi? Neden? Öyle duygular asla yanıma yöreme ulaşmadı yaşamım boyunca..

Ben görevliyim yalnızca. Eğer bir suçlu arayacaksanız onlar yargıçlardır.. Ben hayatım boyunca bir örümcek bile öldürmedim. Ancak bu mesleğin hoşuma gitmediğini söyleyemem. Mesleğini sevmeyen kişi, işini namusuyla, şerefiyle ve en önemlisi hakkıyla yapamaz. Ressam renkleri ve şekilleri sevdiği için yapar tablolarını. Uygar insanlar cellât istemiyorlarsa idam hükümlerini kaldırsınlar yasalarından. Yargıçlar herhalde salt biz cellâtlar doyuma ulaşsın diye vermiyorlar idam hükümlerini. Eğer bu hükümleri kaldırmıyorsanız bu işi yapan bizlere saygılı olmak zorundasınız. Ama gene de benim sıkıntım başka. Kötürüm olmuş bir heykeltıraş çamur ve kaleme nasıl özlem duyarsa, ben de tıpkı öyle kesilecek kafalara özlem duyuyorum. Elleri kesilmiş bir kemancıyı benden iyi kim anlayabilir ki?

(Adam oturur yatağına... Sonra uzanır. Hemen uyumaya başlar. Doktor sessizce kalkar yerinden. Özenli adımlarla çıkar dışarıya. Kararma)

ADAM *(Uyanır. Doğrulur yerinden. Sanki uyumamış gibidir)* Lokantaları, hele hele görkemli olanlarını sevmiyorum. Korkunçtur görkemli lokantalar. Açılan binlerce ağız ve çiğneyen dişler kadar iğrenç başka bir görünüm var mıdır dünyada? Dikkatli, aç, parlak gözler; kasılan acele eden çeneler, yavaş yavaş kırmızılaşan yanaklar. Lokantalar insanlığın hayvanlık aşamasının göstergeleridir. Kendini soylu, incelmiş, aydın sananlarda bile bir utanç duygusunun olmayışı korkutuyor beni. İnsan aklının henüz yeme ile çıkartmayı birbirine bağlayamamış olması ise gerçek bir tragedya.

(Yeniden uyur. Kararma. Bir süre sonra Doktor girer sessizce. Yerine oturur. Bekler)

ADAM *(Yeniden uyanır. Doktor'a)* Adam öldürme güdümün ta çocukluğumdan beri içimde var olduğunu da

ilk kez duyacaksınız benden sanırım.

DOKTOR Evet, ilk kez duyacağım.

ADAM Sinirime dokunan bazı sesleri sonsuza kadar susturmak, dayanamadığım bir suratı yedi kat toprağın altına gömmek düşüncesi, ta çocukluğumdan bu yana kafamda dolaşır durur. Neye yarar ki bu tür adam öldürmek düşüncesi batı uygarlığınca fena sayılıyor. Timur, Kaligula ve Hitler'e olan hayranlığım giderek artıyor. Ah ne olurdu, her mal sahibinin karıları, çocukları ve köleleri üstünde onların yaşam hakkına sahip bulunduğu zamanlarda yaşasaydım. O zaman her erdemli insan gibi vicdan azabı duymadan ve yasalardan korkmadan getirebilirdim bu isteğimi yerine. Oysa insan öldürmek için bugün savaştan başka bir çare görünmüyor. Ancak savaşta da kimi öldürdüğünüzü bilemezsiniz. Çünkü seçme şansınız yoktur. Birlikte olacağınız bir kadın ya da erkeği piyango ile mi seçersiniz? Sonunda bir çözüm buldum. Deriden, üzerinde giysiler olan insan boyunda kuklalar yaptırttım. Varlıklarına dayanamadığım insanlara benziyorlar tıpatıp. İçlerinde can alacak yerlerinde al bir sıvı ile dolu küçük keseler var. Ara sıra, canım istediği zaman, onları parkımdaki ağaçların arasına diktiriyorum. Ve gezerken gözüme ilişenlere hemen ateş ediyorum. Düşüyorlar ve yaralarından sahte de olsa kan akıyor. Güzel bir eğlence bu. Giderek rahatlatıyor insanı. Ama aynı şey değil. Çünkü onlar bağırmıyorlar. Bu ise bana yeterli coşkuyu vermiyor. Hayır, hayır bu aynı şey değil. Bazı geceler, kentlerde itişip kakışan insan sürülerinden nefretim beni öylesine boğuyor ki, yeryüzünü kesin olarak bunlardan kurtarmak için çareler arıyorum. Geçim peşinde bazı hayvan suratlar, üstlerine birer çene iliştirilmiş pislik çuvallarından başka bir şey olmayan beden-

ler, cinsimizin topluca ortadan kaldırılması düşüncesine bile götürüyor beni. *(Ayağa kalkar, izleyicilere)* Bunun için gayet net bir tasarım var. Hiç de saçma değil.. Oldukça yalın. Çünkü iki şey kullanacağım.. Zehirli gazlar ve patlayıcı maddeler. Kentler için su yollarına ve lağımlara konulacak yüz bomba yetişir. İlçeler ve köyler için binlerce zehir fabrikası. Her şey milimi milimine hesap edilecek ve infaz günü aynı anda sistem harekete geçirilecek. Saptadığım zamanda bütün dinamitler patlayacak, bütün fabrikalar gazlarını koyuverecekler.. Yaptığım hesaplara göre iki saat içinde dünyanın hiçbir bölgesinde tek canlı insan bile kalmayacak. Ne yazık ki zorluklar var önümde. En birincisi masraf. Ne kadar zengin olursam olayım tek başıma bu işin üstesinden gelemem. Bunu sağladığımı varsayalım. O zaman da karşıma işçi, kimyager, mühendis gibi suç ortaklarımın bulunmasındaki güçlük çıkacak ortaya. Çünkü işi gizli tutmak bu kadar uzun ön hazırlığı gerektiren bir eylemde oldukça zor. Üstelik durum ortaya çıkarsa bir tek kişi ölür, o da bu işi tasarlayıp uygulamaya çalışan ben. Hem sonra insanların ahmakça korkularını, yaşama karşı duydukları gülünç, kaba ve alçakça bağlılıklarını da düşünmek gerek. Bu sırrı bilenler, kesinlikle ölümden kurtulacakları çareyi de bulmakta gecikmeyecekler ve gene binlerce iğrenç yaratık yeryüzünde kalmayı başaracaktır. Bu olasılık bile bu düşünceden vazgeçmem için yeterli bir nedendir.. Yanlış bir gezegende miyim yoksa? Dünya bana dar geliyor. Yoksa yanlış bir yüzyılda mıyım? Gerçek çağdaşlarım belki binlerce yıl önce ölmüşler ya da daha doğmamışlar. Her yerde yabancıyım, her yanda kurbanım. Dünya hemen çevresinde dolanılabilen kurumuş bir pislikten, yeşil bir sidikten başka bir şey değil. Tanrı

olamadım, kitleye egemen bir şeytan olmalıyım öyleyse. Bir kıtada kıtlık yaratabilsem, iki ülkeyi sular altında bırakabilsem. Bir imparatorluğu küçük Cumhuriyetlere ufalayabilsem. Ya da bütün insanları bir tek dil konuşup yazmak zorunda bırakabilsem. Yetmiyor, hiçbir şey yetmiyor sıkıntımın giderilmesine.

(Doktor dehşet içindedir. Adam görür Doktor'u)

ADEM Beni tanımaya başladınız işte. Ben buyum. Umutsuz bir olayım değil mi?

DOKTOR Aslında birçoğumuzun düşünüp de dile getiremediğimiz şeyleri söylüyorsunuz. Belki içinizden geleni söylemekte sınır tanımıyorsunuz. Bu da içtenliğinizi gösteriyor.

ADAM Bu ne biçim içtenlik? İnsan neslinin bütünüyle ortadan kaldırılmasını düşünen bir kimsenin içtenliğini ileri sürmek doğru bir saptama mı sizce? Neyse neyse keselim bu gereksiz söyleşmeyi. Avignon'u gördünüz mü siz?

DOKTOR Hayır görmedim. Fransa'da değil mi?

ADAM Evet Fransa'da. Bu kenti çok severim. Her gidişimde bana bir sürpriz hazırlar. Ünlü köprüsünün yanında bir afiş gördüm.. Elle yazılmış, göze çarpan renklerle boyanmış, kocaman bir şey. "Her partiden yurttaşlar! Dostlar! Düşmanlar! Erkek Kadın Fransızlar! Bütün Dünya Erkekleri, Kadınları! Kimseye inanmayınız! Güvercinler kebap edilmek için yaratılmışlardır! Haçlar da şövalyelerin yakasına takılmak içindir. Savaşa çare nedir, öğrenmek ister misiniz? Çarşamba gecesi saat yirmi bir otuz'da Mogador kahvesine geliniz! Pierre-Louis Gourjat'nın barış konusunda söyleyeceklerini dinleyiniz! Giriş, konsomasyon içinde olmak üzere üç yüz franktır. Bu duyuru özellikle akıllı kişiler içindir!" Çarşamba gecesi erkenden Mogador kahvesine gittim.

Oldukça geniş ve büyük bir alana kurulmuştu. Benden önce sekiz on kişi gelmişti.. Saat dokuz otuz olduğunda yerlerin ancak yarısı dolabilmişti. Saat tam onda Gourjat kürsüye çıktı. Elli yaşlarında, kara çember sakallı, tıknaz bir adam:

GOURJAT Sakın ola her gün barış sözcüğü üzerine, nefesler tıkanırcasına ve kuşkulu bir tekdüzelikle yinelenen gündelik söylevlere aldanmayın. Gazete, radyo ve televizyonlarla nakledilen politika gramofonlarına inanmak gerekirse, her hükümet, baştaki bütün sorumlularla generaller ve amiraller dahil herkes barış istemektedir. Gece gündüz yalnız barışı düşünürler. Bin dokuz yüz on dörtte de aynı şeyleri söylüyorlardı, bugün de. Oysa bunlar dünyayı alt üst eden savaşların en korkunçlarının önsözleri olmuşlardır. Bundan böyle de olacakları kuşku götürmez. Politikacı ve askerler barıştan fazlaca söz etmeye başladıklarında korkudan titremeye başlayabilirsiniz. Gerçekten de barış içinde geçirdiğimiz ender zamanlarda barıştan söz eden hiç kimse yoktur. Gene barıştan söz edildiğine göre tehlikedeyiz demektir. Savaşları ne propaganda, ne kongre, ne yürüyüşler, ne bayraklar ne de toplantılar önleyebilir. Bunun için yalnızca iki çözüm vardır: İkisi de etkili ve kökten çözümlerdir. Ancak bunları önermeye de kimse cesaret edemiyor. Bunlardan birincisi insan zekâsının, ruhunun, duygularının derinden ve bütünüyle değiştirilmesidir. Hangi dinden ve ırktan olursa olsun herkes, güce başvurmanın en aptalca iş olacağına inanmalıdır. Ancak bu olanaksız, çünkü insanlığın böyle bir düşünceye ulaşabilmesi için büyük bir güç ve yüzlerce yıl gerekir. Oysa tehlike hemen yarın. O zaman ikinci yolu denemekten başka çaremiz yoktur. Bu yol daha kolay. Üstelik hızlı ve daha uygulanır görünüyor bana. Bizle-

ri yok edecek silahlar sayısız teknisyen ve işçi olmasa yapılabilir mi? Bu emekçilerin de işlerini birçok nedenden dolayı bıraktıkları bir gerçek. Düşüncem, belli bir günde bütün dünya sendikaları tarafından onaylanmak koşuluyla, işçilerin genel greve gitmeleridir. Gitmeleri gerekir çünkü elleriyle ürettikleri silahlar, kendilerine, çoluk çocuklarına, evlerine, kentlerine karşı kullanılacaktır. Bu kutsal grevin dünyanın her yerinde aynı anda başlaması ön koşuldur. Yoksa bu eylem nafile bir çaba olur. Ancak bu grev dediğim gibi gerçekleşirse hükümetler düşünecek ve istenilenleri kabul etmek zorunda kalacaklardır. İşte ancak o zaman insanı öldürebilecek bir silahı yasadışı ilan edebiliriz. *(Tam bir politikacı gibi)* Zırhlılar yolcu gemilerine dönüştürülecek, toplar, tüfekler, mitralyözler ve bombalar büyük görkemli törenlerle denizlerin diplerini boylayacaktır. Ve ünlü slogan şöyle değişecektir: Bütün Dünyanın Silah Fabrikalarının İşçileri, gerçek barış istiyorsanız birleşiniz! Bu yaşamsal öneriye şöyle bir karşı görüş getirebilirsiniz: Grevden sonra hayatını ölümü hazırlamakla kazanan milyonlarca işçi ve onların aileleri nasıl yaşayacak? Ölüm korkusu ile yaşayan gerideki bütün insanlar, kendilerini barışa götüren işçilerle ailelerinin yardımına koşacaklardır. Kaldı ki bütün askeri harcamalar da biteceğinden işçiler yeni kurulacak fabrikalarda insanların mutluluğu ve iyiliği için üretime geçeceklerdir. Bu hepimiz için bir ölüm kalım sorunudur. Yaşamın ölümü yenmesi buna bağlıdır.

ADAM Gourjat'nın bu ateşli söylevi, zaten az sayıda olan izleyiciler arasında umduğu tepkiyi bulamadı. Galiba iki kişi usulen alkışladı. Çünkü en ön sıradaydılar ve hatiple göz gözeydiler nerdeyse. Özellikle yaşlı dinleyiciler sırıtıyor, gülümsüyorlardı. Hatta içlerinden biri

de "Bir ruh doktoruna götürseler bu herifi, iyi olur" diye söylendi.

(Adam yorulmuştur sanki. Yatağına oturur. Sonra da uzanır sırt üstü)

DOKTOR Uyudunuz mu?

ADAM Hayır.

DOKTOR William Blake'in adını duydunuz mu hiç?

ADAM Hayır.

DOKTOR Ermiş bir ozandır Blake. Yayımlanmamış el yazmalarından bir parça geçti elime. Ben bu parçanın adına "Yeniden Bulunan Cennet" dedim. Eğer yorgun değilseniz bu parçayı okuyabilirim size. Çünkü sizin için aldım yanıma. Hemen şimdi.

ADAM Okuyun. Kulağım ve beynim sizinle olacak.

DOKTOR *(Önündeki dosyadan parçayı bulur. Okumaya başlar)* Kutsal kitapta adı geçen Aden Cenneti yeryüzünde yitmiş olamaz. Çünkü tanrı, özünde yaratıcıdır. Ve kuşku yok ki bir başyapıtını ortadan kaldırmak istemez. O cenneti aramak gerekir. Nitekim ortaçağda birçok insan yeryüzü cennetini aramıştır. Kristof Kolomb sürekli batıya giderek tanrının ilk insan için yarattığı ünlü bahçenin bulunduğu doğuya varmayı tasarlıyordu. Ne var ki Cenevizli mistik Avrupa ile Asya arasına çıkıveren topraklarla karşılaştı. Bu ona hem bir yem hem de bir engel oldu. Ve kendisiyle birlikte de ortaçağ sona erdi. Aden bir köşeye atıldı. Ben William Blake, cenneti bulmak üzere yola çıktım. Yıllarca ormanlardan, çöllerden, dağlardan, nehirlerden, bereketli vadilerden, korkulu cangıllardan ve keçi yollarından geçtim. Yemyeşil yaylalar, çiçekli bahçeler, kuş cıvıltılarının yükseldiği ormanlar, hurma ağaçları ve serin kaynaklar buldum. Ancak hiçbir yerde yeryüzü cennetine rastlamadım. Tek duyduğum acı iniltilerdi. Bir gece,

yorgun argın, üzüntüler içindeydim, bir mağaraya sığındım. Yosunlardan yatak yapıp uzandım. Düşümde ak saçlı bir dev gördüm. Umutsuzluğum için şunları söyledi:

YAŞLI ADAM Boşuna dolaşıp duruyorsun. Ancak inancını ve bağlılığını beğendiğim için sana, bugüne kadar yalnızca birkaç kişinin görebildiği bir gerçeği ödül olarak açıklayacağım. Dünya cenneti, dağları, denizleri ile bütün dünyadır. Ve başka bir yerde değildir. Dünya ilk yaratıldığı gün gibi kalmıştır. Ancak insanlar ilk görüş yeteneklerini yitirdikleri için bu cenneti artık korkunç bir cehennem gibi görmektedirler. Çünkü duyma özellikleri bile kılıçların şakırtısı ve bombaların gürültüsüyle değişti. Artık hayvanların dilini ve bitkilerin verdiği güzel haberleri duyamaz oldular. Eğer insanlar, kamaşmış gözbebeklerinin berraklığını, kulaklarının her şeyi duyma özelliğini yeniden elde edebilseler, onlara her şey gerçekten ve ilk günahtan önce olduğu gibi görünecektir.

ADAM Yaşlı adam bunları söyledikten sonra, sağ eliyle gözlerime dokundu, ağzı ile kulaklarıma üfledi. Sıçrayarak uyandım ve korkulu bir sevinçle titreyerek mağaradan dışarıya fırladım. Şafak söküyordu. Tanrı beni aldatmamıştı. Bir gece önce bana çorak ve kıraç görünen topraklarda çiçekler ve çimenler uzayıp gidiyordu. Kuzular otluyordu. Ve birden coşkulu bir korku içinde çevreden yükselen, benimle birlikte yeniden kavuştukları mutluluğa sevinen kuşların söylediklerini duymaya, anlamaya başladım. Londra'daki evime döndüm ve oradaki küçücük bahçemin bile o zamana kadar farkına varamadığım sonsuz cennetin bir parçası olduğunu gördüm."

(Önce perdeyi açar Doktor. Adam ışıktan rahatsız olarak

gözlerini kapatır. Pencereyi de açar Doktor. Doğadaki bütün sesler, başta kuş cıvıltıları olmak üzere, duyulmaya başlanır)

DOKTOR Zenginlik huzur vermiyor insana. Ya yoksulluk? Belki de işin çözümü burada. Ne zenginlik, ne yoksulluk. Ve tarihin bu gümbürtülü inlemesi, olağanüstü bir "İnsanlık Senfonisi" gibi gelişip yükselmiyor mu bu doğrultuda? Kuşkusuz gören gözler, duyan kulaklar, kavrayan beyinler için.

(Susar. Zile basar. Hemşire girer, bekler)

DOKTOR *(Hemşire'ye)* Sor yeni sahibimize, ne içerler acaba?

SON

20 Temmuz 2005, Sarıgerme/Dalaman.

TUNCER CÜCENOĞLU'nun YAYINEVİMİZDEN ÇIKAN OYUNLARI

Toplu Oyunları Olarak Basılan Oyunları

TOPLU OYUNLARI 1
Çıkmaz Sokak, Dosya, Kördövüşü

TOPLU OYUNLARI 2
Helikopter, Yıldırım Kemal, Kadıncıklar

TOPLU OYUNLARI 3
Şapka, Ziyaretçi, Matruşka, Öğretmen

TOPLU OYUNLARI 4
Che Guevara, Tiyatrocular, Ah Bir Yoksul Olsam

Tek Olarak Basılan Oyunları

Boyacı

Neyzen

Çığ

Sabahattin Ali (Sabahattin Ali'yi Kim Öldürdü)

Kızılırmak

Yeşil Gece

OYUN DİZİSİ

Son Oyun Kitapları:

277. Guilllaume APOLLINAIRE / Zamanın Rengi
278. İlan Hatsor /Maskeliler
279. Cuma BOYNUKARA / Yoksun
280. Mert KARABEY / Odalar
281. Özdemir NUTKU / Söylev (Nutuk)
282. Cüneyt ÜLSEVER / Aşkın Kendisi Aşk
283. Civan CANOVA / Prömiyer
284. Andreas Fluorakis /Yapraklar
285. Özgür YALIM/UyarlamalarYeraltından Notlar /Saatleri Ayarlama Enstitüsü
286. Doğan KORKMAZ / Kadınca (20 Kadın Oyunu)
287. Tuncer CÜCENOĞLU / Yeşil Gece
288. Özen YULA / İtiraz Oyunları
Şems! Unutma! / Derin Bir Ülkede / Pusulasız / Küçük Fantezi
289. Erkan TUNÇ / Dağınık Gazel
290. Jeffrey HATCHER / Bir Picasso, Lütfen
291. Jean-Claude Carrlere /Akıl Defteri
292. David GIESELMANN / Bay Kolpert
293. SOFOKLES / Filoktetes
294. Bryony LAVERY / Ophelia
295. Nihat KINIKOĞLU / Bosna Şarkısı
296. Ömer POLAT / Aladağlı Miho
297. Özcan ÖZER / Toplu Oyunları 1 Avrupa Komedyası / Güzel Zamanlar
298. Boris VIAN / Yeni Başlayanlar İçin Kasaplık
299. Tülin TANKUT / Toplu Oyunları 1 Kız Doğdu / Kızkulesi
300. Zeynep KAÇAR / Toplu Oyunları 2
Sahici İnsanlar- Plastik Ölümler / Böyle Bir Aşk Masalı
301. Carlo GOLDONI / İki Efendinin Uşağı
302. Federico Garcia LORCA/ Toplu Oyunları 2
303. Mitos-Boyut / YARIŞMA OYUNLARI 3 (2008) 5 Oyun
304. Raymond Radiguet / Pelikanlar
305. Andrzej Saramonowicz /Testosteron
306. J. Sanchis SİNİSTERA /Toplu Oyunları 1 Ay, Carmela / Leningrad Kuşatması
307. Cuma BOYNUKARA / Görüldü
308. Boris VIAN / İmparatorluk Kuranlar
309. Feyzullah ARSLAN / Yarınlara Geç Kalmadan
310. MOLİÈRE / İnsandan Kaçan
311. Ali Kemal TUT / Toplu Oyunları 1 Çukur / Cehenneme Git
312. Kristof MAGNUSSON / Genç Alman Yazarları 6 Erkek Parkı
313. Tuncer CÜCENOĞLU / Mustafam Kemalim
314. Funda ÖZŞENER / Kayalıklar Meryemi
315. Duygu ERGUN / Barbara'nın Doğumu
316. Mert KARABEY / Kumsal
317. Haşmet ZEYBEK / Theodora
318. Okday KORUNAN / Toplu Oyunları 2 33. Kurşun / Portakal
319. Nick Rongjun YU / Toplu Oy. 1 Parfüm / WWW. COM / Yalanın Ardındaki
320. BELÇİKA OYUNLARI 2 / Aroındırma / Gece Sempozyumu
321. Ülkü AYVAZ / Toplu Oyunları 2 Troya'yı Özlüyorum / 8 Kısa Oyun
322. Behiç AK / Toplu Oy. 2 Küçülecek Yer Kalmadı/Benim Küçük Küresel Köyüm
323. Nebojsa BREDİC / Uyarlama Oyunlar *Dervİş ve Ölüm / Kale*

"Cücenoğlu her şeyden önce bir mizah ustasıdır. Onun mizahında Gogol'den Aziz Nesin'e evrensel değere sahip bütün mizah ustalarında olduğu gibi, insan zaaflarının altının çizilmesi ve toplumsal sakatlıkların gösterilmesi hedeflenmiştir."
Ataol Behramoğlu.

Che Guevara, belgesel niteliği taşıyan bir müzikal tragedya.
"Cücenoğlu sizi Che ile bir boy aynasının önünde tanıştıracak, sakın şaşırmayın, aynada ara sıra kendinize bakın!" **Üstün Akmen**

"Tiyatrocular, bir kara güldürü örneği...
Cücenoğlu, *Tiyatrocular* ile gene tiyatro repertuarımızı zenginleştiriyor." Prof. Dr. **Hülya Nutku.**

"Ah Bir Yoksul Olsam, gerek konu zenginliği ve ilginçliği, gerekse sahneleme olanaklarında keşfedilecek zenginlikler ve oyunculuk olanakları ile yüksek enerjiyle oynanacak bir oyun." **Tamer Levent.**